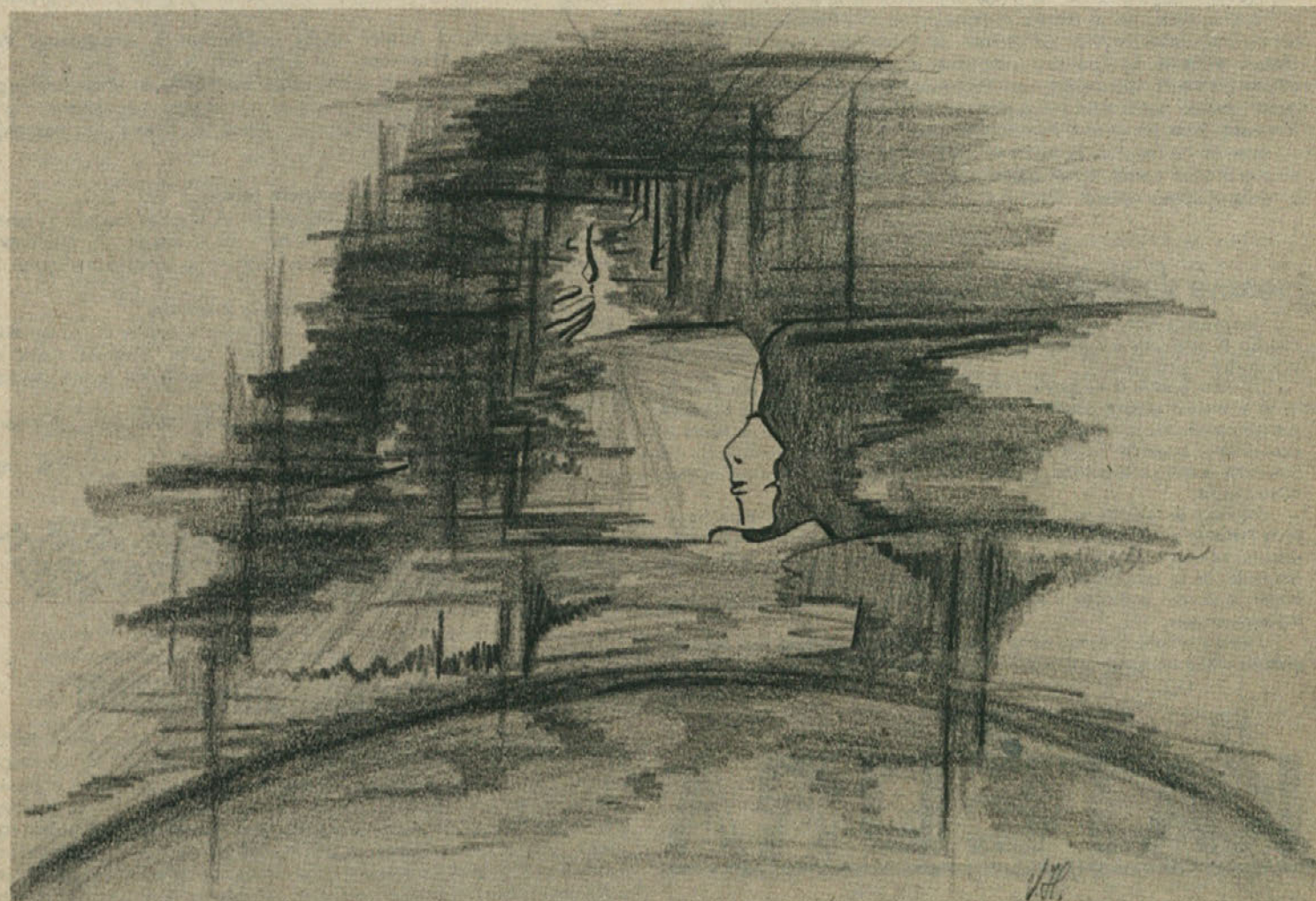

8 MAREC

Ob neznem šopku najlepših želja, ki vam jih poklanjajo vsi prijatelji in tovariši na univerzi (pa tudi moški del Katedre), prisluhnite tudi temu:

- program, ki ste si ga sestavili v letniku morate reševati z nami z roko v roki,
- vloga ženske v naši družbi je pravilno rešena, saj je naša žena samoupravljalka, z istimi pravicami kot njen drugospolni tovariš; glede na to ima seveda enake pravice in možnosti za uveljavitev svoje vloge ter uspeh svoje besede,
- vprašanje odnosov med partnerjema v družini, v osnovni celici vsake družbe, je treba rešiti s sporazu-

mevanjem in ne z opozicionizmom, - nikar ne dovolite, da se za vaše pravice borijo moški, saj s tem dokazujete, da pravzaprav ne veste, kaj hočete, in zakaj; ta capis ni zafrkancija, saj je opaziti med študentkami, v katerih se prebija duh sufražetk, ostre konflikte, ki razdirajo njihove odnose s partnerji zaradi nerazgledane trmoglavosti - po drugi strani pa poznamo precej študentk, ki hlapčevsko dovoljujejo, da moški dominirajo. Pa tudi tos v vsem prejšnjem letu se niste spomnile, da bi se zbrale na sestanku in se o vsem tem pogovorile. Pasivnost pa je najlepší dokaz "samozadovoljnosti".

Domska skupnost za študente

Videti je, da si domska skupnost ŠD Maribor prizadeva za bolj razgibano kulturno življenje svojih „varovancev“. To je vredno vse pohvale že zaradi tega, ker podobnih prireditev v Mariboru močno pogrešamo.

Ob obletnici smrti dr. Franceta Prešerna — torej ob slovenskem kulturnem prazniku — je v nabito polni bivši kulturni dvorani v depandansi predaval dr. Anton Slodnjak o neznanim Prešernu. Res je bila večina poslušalcev z mariborskih srednjih šol, temu je bil prilagojen tudi način predavanja, vendar dvomim, da študenti tako dobro poznajo našega največjega pesnika, da predavanje zanje ne bi bilo zanimivo.

Samo nekaj nas je motilo: uvodna primerjava Prešernovih pesmi z današnjimi anti-umetniki, pri čemer je predavatelj omenjal njihovo osebno življenje kot povsem normalno in navadno, ni pa poskušal odkriti bistvenih sprememb med Prešernovim in današnjim časom, iz česar izvirajo tako velika vizualna in vsebinska nasprotja današnje literature. Sicer pa — merilo in kritik je čas.

Vendar to dejstvo ni bistveno vplivalo na skupno mnenje, da so take prireditve potrebne, in upamo, da bo domska skupnost še naprej prirejala podobne večere.

Marija Šuta

Proslava slovenskega kulturnega praznika

Mariborska osrednja proslava slovenskega kulturnega praznika je bila v nedeljo 8. februarja v Kazinski dvorani SNG Maribor. Člani te ustanove so pripravili kulturni spored.

Uvodne besede je spregovoril rektor Univerze prof. dr. Vladimir Bračič, ki je v svojem govoru poudaril, da pošten odnos do kulturnega bogstva nekega naroda zahteva hvalo, priznanje vsem kulturnim vplivom, ki lahko in pospešujejo, bogatijo in plemenitijo družbeno zavest naprednih ljudi, da pravilneje ocenijo svoj položaj, položaj naroda, ter da občutijo občečloveško odgovornost.

Poudaril je tudi, da so pri nas še zmerom taki, za katere pa vemo, da jih je že Prešeren preganjal; taki, ki zviška, z omadeževanjem gledajo na domačo pristno tvornost. Nadalje je dr. Bračič rekel, da nas spomin na Prešerna obvezuje, da se spoprimeemo z njimi, da odstranimo ljuljko iz pšenice, da bomo tudi na področju kulture lahko rekli, da zvesto nadaljujemo Prešernove ideje.

Poleg številnih občanov so se osrednje proslave udeležili tudi nekateri predstavniki družbenopolitičnega življenja občine Maribor.

KATEIRA

Izdaja univerzitetna konferenca zveze socialistične mladine na mariborski univerzi

Glavni in odgovorni urednik
Marjan Vešnar

Sekretarka uredništva:
Ema Lamprecht

Študenti in visoko šolstvo:
Darko Koren, Danica Cmrečnjak, Melita Lampret, Zlatka Novak, Janez
Bratkovič, Darinka Benčina

Politika in gospodarstvo:
Bojan Kovačič, Brane Srčnik, Drago Pišek, Janko Siranko, Mik Rebernik

Kultura:
Lojze Klemenčič, Marija Šuta, Bojan Peče, Vida Žlener, Drago Gumzej

Likovnost:
Mario Vetrih, Silvije Popovič, Dušan Ivanišin

Tehnični urednik:
Marjan Hanl

Lektor:
Janez Cundrič

Katedro sofinancirajo: Univerza v Mariboru, UK ZSMS, Izobraževalna skupnost in kulturna skupnost Slovenije, Uredništvo in uprava Ob parku 5, 62000 Maribor, telefon 22-004, tekoči račun 51800-678-81846. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo. Cena izvoda je 2,00 din (letna naročnina 25,00, za ustanove in podjetja 30,00 din). Tiska ČGP Mariborski tisk, Maribor

**PROGRAM KULTURNIH, ŠPORTNIH IN ZABAVNIH PRIREDITEV
V ŠTUDENSKIH DOMOVH ZA FEBRUAR IN MAREC.**

1. Večer s priznanimi slovenskimi humoristi.

Izvirne šale bodo pripovedovali in se medsebojno zabavali Ljubljancani in Mariborčani: Fran Milčinski-Ježek, Tone Fornezi – TOF, Evgen Jurič, Božo Podkrajšek, in Vinko Šimek – Jaka Šraufek.

2. Simultanka mednarodnega mojstra Vojka Musila.

Predvidena je igra 30 študentov proti mednarodnemu mojstru Vojku Musilu. Spodnja meja je 20 udeležencev, sicer bo „dvoboje“ odpadel. (Rok, za prijave je 25. 2., trenutno pa sta prijavljena 2 igralca.)

3. Razgovor z igralci SNG — Maribor o enodejanki W. Bauerja — Magic Afternoon.

Sodelujejo vsi igralci in režiser Voja Soldatovič, ki bodo s svojega gledišča poizkušali razložiti to igro magičnega popoldneva, igro dolgočasje, sovraštva, naveličanosti, beata in hašiša ter nazadnje umora.

4. Odprto prvenstvo v namiznem tenisu

Prvenstvo bo samo v dveh disciplinah in sicer za dekleta in fante posamezno. Pravico do prijave imajo vsi študentje in študentke mariborske Univerze, prvenstvo pa bo odigrano po izločilnem sistemu.

5. Literarni večer mlajših slovenskih pesnikov

Seznaniли se bomo z novimi pesnitvami priznanih slovenskih pesnikov današnjega časa. Sodelovali bodo Taufer, Steriša, Kovič in Gajšek, uvodni razgovor z njimi pa bo imel mariborski pesnik Andrej Brvar.

Točni datumi vseh naštetih prireditev bodo pravočasno objavljeni na oglasni deski Študentskih domov.

mitja ulrih

VESTI VESTI VESTI VESTI VESTI VESTI VESTI VESTI VESTI VESTI VESTI VESTI

Seminar o družbeni samozaščiti

V torek, 24. februarja, je bil na VEKŠ seminar o družbeni samozaščiti. Bil je obvezen za vse pedagoške delavce, študente člane ZK in vodstveno strukturo ZSMS ter sindikata. Čeprav je bila tako določena obvezna prisotnost, tema seminarja pa aktualna in ta hip izredno zanimiva, je poleg ene tretjine (rednih, pogodbenih in strokovnih sodelavcev) pedagoških delavcev, prišlo le še nekaj delavcev šole in enajst študentov. Zaradi tega bi si morda lahko zastavili vprašanje o odgovornosti posameznikov do izpolnjevanja obveznosti (za družbenopolitično izobraževanje) ali pa o (ne)primer- ni obliki obveščanja. Predaval je delavec Uprave javne varnosti Maribor Mirko Kokol, ki je zelo zanimivo obrazložil te točke:

— razredne osnove samozaščite v zgodovinski razvoja varnostnih sistemov (od rodovne samozaščite — iz strahu, pred osebno, eksistenčno ogroženostjo, prek plemenske, razredne, ko nastane policijski aparat, do razredne v sodobnem kapitalizmu, kjer se zaščita prodaja, oziroma kupuje, in državne zaščite v državnem socializmu na vzhodu);

— družbena samozaščita kot ustavna in samoupravna samozaščita (predavatelj je razložil zgodovino oblik uveljavljanja zaščite in pozneje samozaščite, formalizacijo tega odnosa in sedaj splošno-družbeno priznani koncept samoupravne samozaščite);

— ocena varnostnih razmer in samozaščitne naloge na visoki šoli (samozaščita na visoki šoli se mora razvijati v dveh vidikih: v učno vzgojnem procesu — v obliki skrbi za profil strokovnjaka glede varnostne kulture, skrbi za pravilno komuniciranje s tujimi partnerji, sprejemanje tuje propagande, skrb za pravilni razvoj odnosov na jugoslovanskem trgu, pravilni odnosi do tujcev v turizmu; skratka, aktivna in permanentna skrb za svo znanje in sposobnosti, ki jih lahko šola nudi mlademu strokovnjaku v vzgojno-izobraževalnem programu; druga oblika samozaščite na visokošolski delovni organizaciji pa je lastna samozaščita šole, ki zajema skrb za ustrezno samoupravno organiziranost na šoli, sprotno preverjanje lastnih varnostnih sprememb na šoli, pravičen razvoj odnosov in skrb za pravilno vključevanje tujih študentov v naše okolje in izobraževanje naše mladine pred odhodom na študij v tujino).

Predavanje je Mirko Kokol povezal s temeljno mislijo: pri nas nočemo razvijati samoupravne zaščite na osnovah strahu in občutka neposredne ogroženosti, pač pa želimo razvijati varnostno kulturo in tako krepiti zavest socialističnega samoupravljalca.

Razvoj vloge študentov pri samoupravljanju na šolah

Čeprav dandanes študentje še nismo samoupravljalci pač pa ta pomembna naloga (in verjetno najpomembnejša naloga študentov pri afirmaciji v družbi) še vedno ostaja na ravni soupravljanja in sodelovanja, ali lepše rečeno, v obliki participacije, ki se nam priznava glede na naš uspeh v vzgojnoizobraževalnem procesu, lahko vseeno zaznamo določene spremembe, ki so se pojavljale z razvojem pomena vloge študenta na šolah.

ŠE VEDNO OPOZICIJA

V tradicionalnem smislu smo bili študentje vedno v opoziciji. Zmerom smo bili proti vsakemu ukrepu ali delu profesorjev, a priori smo se borili za svoje pravice in s tem seveda tudi za nadvlado, za naš „edini“ prav; pri tem smo vztrajali kot trmast otrok. Ta opozija nas je mnogokrat udarila po glavi in nas tako boleče opozorila, kakšno je razmerje med teorijo in prakso, med našimi zahtevami in njih uresničitvijo. To se je lahko dogajalo, pa ne zaradi našega (oz. naših prednikov) neznanja, pač pa zaradi objektivnega vzroka — zaradi nekontinuiranega povezovanja med generacijami, zaradi „spravljanja na sveto“ vedno istih zahtev in pa zaradi prepričanja o pravilnosti našega dela. Takšna opozicijska sila pa se ni mogla obdržati v sodobnih razmerah, v razmerah odmiranja tradicionalne univerze, ob izginjanju stare vloge dveh sil na univerzi, ki sta bili vedno v tako prijateljskih odnosih kakor pes in mačka: profesorjev in študentov.

Z novim zakonom o visokem šolstvu smo presegli te tradicionalne okvire in uničili tudi pomen naše apriorne opozicije, čeprav se ta še vedno skriva za našim delovanjem, kar je verjetno prav tudi po vseh zakonih dialektike in potrebno za hiter razvoj enakopravnosti (nikakor ne samozadovoljne enakopravnosti) in s tem tudi kvalitativnega napredka.

Začetki študentskega samoupravljanja so se jeli prebujati že ob koncu prejšnjega desetletja v obliki simbolične participacije, pozneje pa v predstavniški obliki. Svoje zahteve smo lahko uveljavljali le z ostrimi napadi, ki so bili seveda tudi sprejeti in izvedeni strogo opozicionalno. Ostri napadi so se nemalokdaj sprevrgli v študentske nemire na posameznih šolah, na sovražna stanja in na čisto osebna obračunavanja (v veliko veselje in zabavo prisotnih) na raznih zborih študentov ali javnih tribunah, končali pa so se po navadi z izključitvijo študenta s fakultete.

Oblika sodelovanja v predstavniških odnosih pomeni že določen napredek, ki pa se v praksi ni najbolj uveljavil, saj je predstavljal in imel možnost uspeha vedno le najboljše, najboljše (strokovno in politično) podkovan študent, s tem pa so se razvile (in obstajale) tudi možnosti za nastanek klik in razcvet forumskega dela — po drugi strani odmik od baze in apatična pasivizacija baze.

PREKO TRADICIJE

Z novim zakonom o visokem šolstvu, novimi statuti šol, še prej pa z novo ustavo, pa so nastale nove kvalitetnejše spremembe — takšne ki so si jih študentje vedno želeli. Z ukinitvijo predstavniških odnosov in s tem trdnih samopotrjujočih predstavništev, so (ali pa — bodo!) nastale osnove za razvoj delegatskega sistema in enakopravnosti med vsemi partnerji v vzgojnoizobraževalnem procesu pa tudi sodelovanju na šoli zunaj tega procesa. Partnerji — pedagoški delavci, študentje in uporabniki — sodelujejo pri izgrajevanju samoupravljanja sedaj kot enakovredni partnerji, ob čemer pa ni več dane (objektivno) možnosti za preglasovanje ali apriorno dobijanje zahtev enega od partnerjev. S tem je dan resničen pogoj za začetek razvoja samoupravljanja na šolah.

Že na samem začetku razvoja te oblike sodelovanja pa je treba omeniti, morata sedaj študent in profesor nastopati bolj enotno, saj morata marsikdaj navzven zastopati interese obeh, in to seveda objektivno!

KJE IN KAKO

Študent sedaj deluje kot delegat — samoupravljalec (ne preveč verjeti in preveč resno jemati imena samoupravljalca!) v različnih samoupravnih organih na šoli, v komisijah in kot delegat šole ali svoje

druženopolitične organizacije navzven — v širši družbeni skupnosti in njenih samoupravnih organih.

Študentovo samoupravljanje oz. kvaliteta njegovega samoupravljanja je odvisna od marsičesa, najbolj pa je verjetno pogojuje sposobnost (njegova osveščenost) in samoniciativnost ki jo sprošča skozi prek udejstvovanja v samoupravnih organih, nadalje od njegove vloge v splošni in temeljni delegaciji na šoli — ali bolje na tehle ravneh uveljavljanja študentskega sodelovanja pri samoupravljanju:

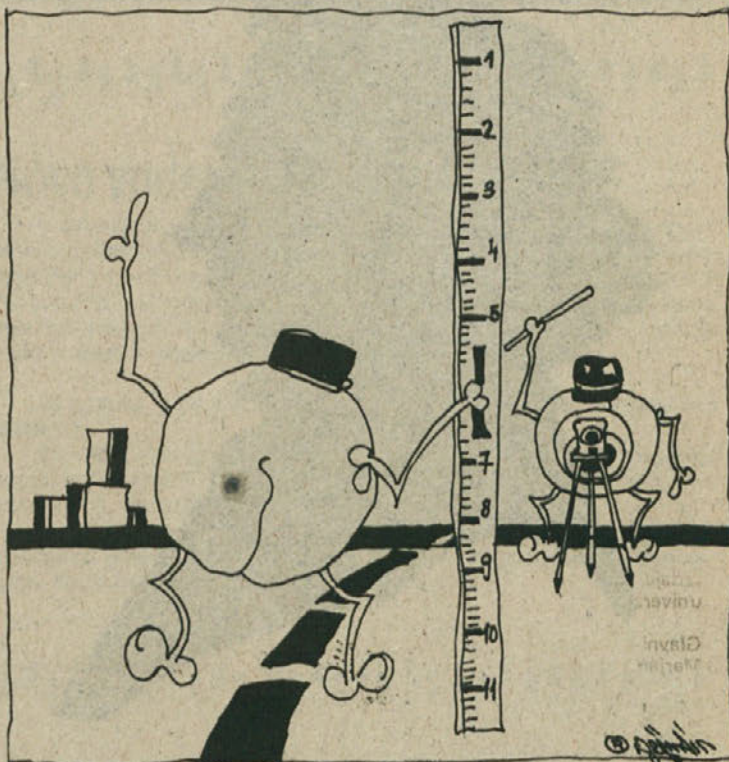
- v letniku,
- na šoli,
- na univerzi in
- v družbi (povsod, kjer nastopa kot študent).

NAŠI PROBLEMI

Pri uveljavljanju vloge študentov v samoupravljanju na šoli so nastali mnogi problemi, za katere ne more biti kriv nihče drug kot mi sami, saj bi jih lahko pravočasno odpravili, če bi pričeli drugega partnerja — profesorje, da nam je dolžan pomagati in da je del naloge za naše osveščanje in za socializacijo naše sredine tudi njegova naloga.

Med največje težave bi lahko šteli kadrovsko vprašanje, saj za volitve vodilnih študentskih funkcionarjev ni bilo izdelanih kriterijev, ni bilo organiziranega izobraževanja teh kadrov, ni bilo doslednosti pri izvedbi postopka volitev, ni bilo...

Druga, tudi največja nevšečnost je neizoblikovan mehanizem za obveščanje študentske baze o delu njenih delegatov oziroma o akcijah, na katerih bi morali sodelovati vsi. Ta nevšečnost je verjetno povezana z neznanjem in nepoznavanjem svojih pravic in dolžnosti in z neresnim sprejemanjem teh dolžnosti in pravic. Za neobveščanje pa tole: še vedno želimo razvijati stare metode obveščanja preko oglasnih desk, namesto da bi pričeli razvijati nove, boljše oblike obveščanja; na

sestankih z delegacijo po navadi pozabimo, kaj bi naj delegatom povedali, ker smo še pač navajeni (kot bivši predstavniki), da ji povemo to, kar pač sami mislimo, da je potrebno, ali pa sploh (iz gole navade) ničesar ne povemo... Nova oblika informiranja, ki bi jo želeli uvesti in ki se do sedaj uspešno razvija le na VEKS, je obveščanje študentov z internimi glasili. Na drugih šolah študentom pri teh zahtevah predstavljajo nogo profesorji iz vodstvenih struktur, čeprav so na seminarju za politični aktiv univerze v prejšnjem letu na Pohorju sprejeli obvezo, da bodo to dejavnost razvijali in ji za razvoj dali vse možnosti.

MALO POSPEŠITI

Ves ta proces usposabljanja študentov, obveščanja študentov in krepitev vloge študentov v procesu samoupravljanja na šoli, bo treba pospešiti. Zaradi tega se bomo morali bolj oprijeti pravic in zakona in statutih in te pravice tudi dosledno zahtevati (pred tem pa seveda tudi poznati!) — vendar ne prej, preden ne izpolnimo svojih dolžnosti. Zaradi tega moramo paziti, da ne bomo zašli v ekstreme in pričeli rušiti zaupanje ožje in širše družbene skupnosti v objektivnost naših zahtev in s tem seveda tudi v naše sposobnosti.

marjan vešnar

Mladi likovniki Prešernu

Pod tem naslovom so dijaki Prve gimnazije v Mariboru že četrtrič zapovrstjo pripravili in otvorili republiško razstavo, ki je bila posvečena slovenskemu kulturnemu prazniku in spominu na velikana slovenske poezije Franceta Prešerna. Sočasno letos tudi praznujemo 100 letnico rojstva pisatelja Ivana Cankarja.

Oba velikana sta še danes močan vzgled za „posnemanje“, kajti Prešern in Cankar nista samo besedi, temveč napotilo za dejanja. In še en jubilej praznujejo, to je ravno ta razstava, ki je petdeseta po vrsti. Petdeset razstav v petih obdobjih je uspeh, ki se ga ustanovitelji niso nadejali. Nekoč mračna, hladna je danes postala Avla priljubljeno razstavišče, saj z izborom razstav in razstavljalcev, s spremljajočimi literarnimi večeri in kulturnimi programi pritegne dijake, delavce, pa tudi starejše občane.

Na vprašanje, kaj jih je vodilo k pripravi tovrstne manifestacije, dogovarjajo: „V začetku smo bili zgolj radovedni; želeli smo primerjave ob delih svojih vrstnikov. Kasneje pa je ta zvedavost dobila širše razsežnosti; danes želimo iz tega likovnega „hopeninga“ potegniti tudi kakšno koristno izkušnjo, si vzgojiti kritični odnos do sebe in drugih, pojasniti določeno problematiko. Pri vseh prireditvah smo prišli do ugotovitve, da resnično drži pravilo, da ni vse zlato, kar se sveti, da smo postali mnogo bolj organizirani, mnogo bolj odporni proti zunanjim vplivom, mnogo bolj se vključujemo v kulturno in družbeno življenje, kot pa se to zdi na prvi pogled. In vse to nam daje novih spodbud za delo.“

Letošnja razstava ima torej tri pomembne značilnosti. Četrta značilnost pa je kakovost razstavljenih del, ki v nekaterih pogledih celo konkurira že

priznanim ustvarjalcem. Ravno na takih in podobnih razstavah bi morali iskati nadarjene ljudi, saj se prav tukaj več kot očitno predstavljajo.

Od vseh slovenskih gimnazij se jih je letos natečaja udeležilo 15 ter Zvezna gimnazija za Slovence — Celovec, gimnazija Mirka Lukoviča — Kraljevo in gimnazija z italijanskim učnim jezikom iz Pirana.

Žirija je podelila štiri enakovredne nagrade, prejeli pa so jih:

Vouk Karl — Zadnji dnevi človeštva — Zvezna gimnazija za Slovence Celovec;

Godec Jelka — Človek — II. gimnazija Ljubljana;

Klakočar Helena — Ljudje I., II., III. — Prva gimnazija Maribor;

Vokač Damjan — kiparska dela — Prva gimnazija Maribor.

Mladina prve gimnazije je podelila posebno nagrado kolekciji fotografij avtorja Božidarja Sinkovca.

Glede na kvaliteto posameznih del je žirija pohvalila še pet avtorjev.

Zaradi velikega števila prispelih del, se je letos razstava razširila; in je zato nekaj del razstavljenih v galeriji akademskega slikarja Ivana Čobala, kjer so na otvoritvi dijaki Prve gimnazije pripravili literarni Večer in tako sklenili otvoritev razstave „Mladi likovniki Prešernu“, ki pa na žalost še vedno ni bila deležna pravega vrednotenja od profesionalnih likovnikov. Edina, ki je pravilno ocenila to prireditev, je občinska konferenca ZSMS Maribor, ki je letos zopet prevzela pokroviteljstvo. Zato zasluži vsekakor pohvalo, še posebej, če bi ta prireditev ostala tudi v naprej pod njenim okriljem.

Rojstvo miru in mednarodnega sodelovanja

ZAKAJ IN KAKO JE NASTALA ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV (OZN)?

Druga svetovna vojna se je bližala h koncu. Upustošenje in število žrtev je pričalo o tem, da je treba v bodoče preprečiti vsak spor in vsak nesporazum med državami.

14. avgusta 1941 so se Združene države Amerike in Velika Britanija v Atlantski listini sporazumele o osnovnih načelih miru.

1. januarja 1942 si je šestindvajset držav postavilo za cilj poraziti sile osi in sklenilo sprejeti Atlantsko listino. V tej listini sta bili prvič uporabljeni besedi „Združeni narodi“.

30. oktobra 1943 so se Kitajska, Sovjetska zveza, Velika Britanija in ZDA z Moskovsko deklaracijo zedinile, da bodo ustanovile mednarodno organizacijo, ki naj bi bdela nad mirom v svetu.

Na konferenci v Dumbartonu v Osaki, to je bilo avgusta in novembra 1944, so Kitajska, Sovjetska zveza, Velika Britanija in ZDA izdelale preliminarne predloge za ustanovitev mednarodne organizacije.

Na Jaltski konferenci, ki so ji prisostvovali Winston Churchill, Franklin D. Roosevelt in Josip V. Stalin, so se sporazumeli o glasovanju v varnostnem svetu in določili datum za sklic konference v San Franciscu.

Aprila in junija 1945 je konferenci v San Franciscu prisostvovalo petdeset držav, ki so dne 26. junija soglasno sprejele ustavno listino združenih narodov. Poljska, ki se konference ni mogla udeležiti, je listino podpisala pozneje in tako postala ena od ustanovnih članic organizacije.

NASTAJANJE KLUBOV OZN, V ZNAKU SAMOUPRAVLJANJA

V vsaki državi članici OZN so organizirani klubi OZN. Njihova naloga je medsebojno sodelovanje in zasledovanje dogodkov po svetu. Klubi OZN so osnovna oblika združevanja mladih za izobraževanje na področju mednarodnih odnosov. V Sloveniji so se klubi OZN uveljavili kot najprimernejša in najbolj izpopolnjena oblika organizacije. Trenutno deluje v Sloveniji okoli 300 klubov, v glavnem na osnovnih in srednjih šolah. So pa možnosti za ustanovitev klubov v krajevnih skupnosti. Upravljanje v klubih je prevzelo obliko samoupravljanja. Praksa samoupravljanja se mora usklajevati z dveltenim poučevanjem somoupravljanja na srednjih in na nekaterih višjih šolah.

Na I. gimnaziji deluje aktiv ZSMS in marksistični krožek, ki sta po delu zelo podobna klubu (OZN). Med seboj smo nekoliko povezani, ne pa toliko, kot bi morali biti. Razlog je obravnavanje drugačnih tem, saj v klubih OZN obravnavamo predvsem zunanjo politiko. Medtem ko v OO ZSMS in v marksističnih krožkih obravnavajo probleme in vsakodnevne dogodke znotraj občine. Krožke imamo enkrat na teden. Najmanjše število članov v klubih OZN je 4 do 5. Klub ima predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika in zapisnikarja.

Na sestankih obravnavamo najpomembnejše dogodke po svetu, kot npr.: osvoboditev HOŠIMINH-a (Saigon), konec vojne v LR Vietnam, zadnji dnevi diktatorja Franca, Čile, Kuba in politika Fidel Castro, Bližnji vzhod, CIA, CIC, ITT itd. Delo je porazdeljeno tako, da ima vsak član enkrat na teden referat. Čez teden prebira časopise, predvsem Delo, in zapisuje, kaj je novega po svetu. K besedilu priložimo še slikovni material. V veliko pomoč so nam nekateri dijaki in bivši učenci I. gimnazije, ki so med počitnicami potovali po drugih državah in prinesli veliko slikovnega gradiva. Zelo nam je v pomoč prof. Benkovič, ki nam s svojimi izkušnjami pomaga pri delu.

Ob svetovnih dnevih in tednih, ki jih določa sedež OZN v New Yorku, pa dobimo iz Beograda od informacijskega centra ZN razne plakate, brošure in pa tudi diapozitive, ki prikazujejo dogajanja po svetu. Organiziramo razne razstave, predstave in ogleda filmov, da prikažemo posamezne teme bolj pregledno.

V Mariboru je 28 klubov OZN. Klubi OZN so povezani v občinskih konferencah. Med te osnovne oblike spada predvsem organiziranje seminarjev in posvetovanje, ki pripravljajo OK ZSMS in RK ZSMS K OZN za temeljitejšo izobraževanje aktivnih kadrov v organizaciji.

Seminarji so pri nas in zunaj meja. Na seminarje pošiljamo dva člana, lahko pa tudi več. Opazili smo, da se delavske univerze niso dovolj posvetile temu področju. Premalo je stikov s člani na poklicnih šolah, npr.: IKŠ, Lesna šola, trgovska šola, gostinska šola itd.

Seminarje bi morali organizirati z večjim sodelovanjem socialistične mladine iz delovnih organizacij. Izboljšati bi morali kakovost predavanj. Tu bi pa lahko delavske univerze izdelale oziroma izpopolnile svoje koncepte internacionalističnega izobraževanja. Predavatelji naj bi nam pomagali in obrazložili strukturo zunanjepolitičnega sistema, na podlagi katerega sledijo dogajanja po svetu.

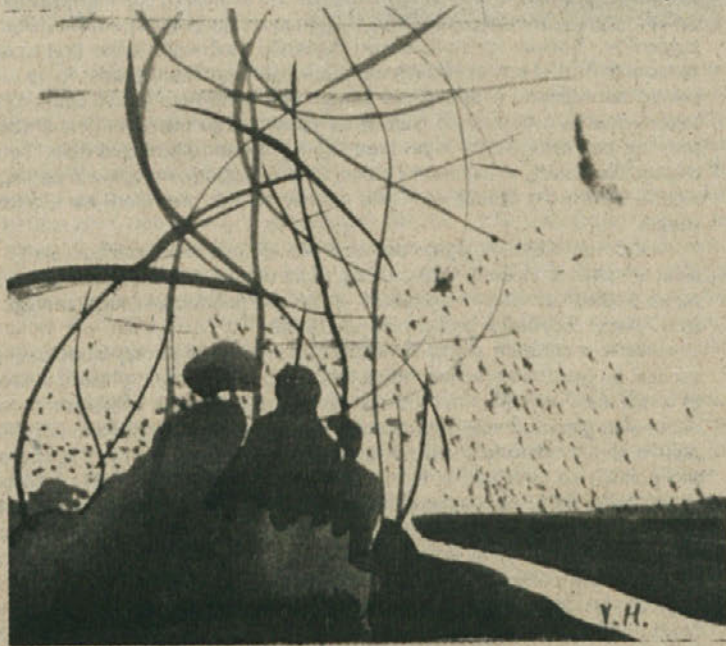
Mitja Renier

A propos 4. festival amaterskega dokumentarnega filma Maribor 1976

Pred prepolno dvorano mariborskega kino gledališča se je v soboto, 21. t. m., s svečano podelitvijo nagrad in projekcijo nagrajenih filmov, končal 4. festival amaterskega dokumentarnega filma Maribor 1976. Festivalska žirija, ki bi morala v bodoče podeljene nagrade javno utemeljiti, je letos izbirala nagrajence med 75 prijavljenimi filmi iz 21 jugoslovanskih kino klubov in podelila 11 nagrad (mariborskim avtorjem so pripadle 4): Elza Ban, Andrej Humek, Rudi Jakl in Ivanišin Dušan ter 14 diplom filmom, predvajanim v informativni sekciji. Ti so se med seboj kar kosali po tehnični nedodelanosti in idejni praznosti, da o kakršnemkoli umetniškem izrazu sploh ne govorim, saj sem videl filme, ki niso sodili niti na javno projekcijo, kaj šele med nagrajence festivala. Tudi večerna revija nagrajenih filmov je potrdila vse „odlike“ filmov iz informativne sekcije. Čeprav so bili ti na nekoliko višji tehnični ravni, moram opozoriti na občo klavnost tonske opreme, ki je omajala še tako dober filmski slikovni del. V prikazanem sem zastoj iskal sintezo vseh filmskih izraznih vrednosti, ki so danes na voljo filmskemu amaterju, in zaman upal na kanček umetniškega užitka.

Zdaj, ko je festival za nami, bi veljalo temeljito premisliti, kje so vzroki tako nizke umetniške ravni prikazanih filmov, saj za danes že tradicionalno kulturno prireditve ob taki kakovostni beri filmskih del ni rožnate prihodnosti.

Boris Jurjašević

Sistem vzgoje in izobraževanja

Drugi dan simpozija je o reformi v visokem šolstvu in v šolstvu na sploh govoril dr. Avguštin Lah. Z mnogimi podatki, razvrščenimi v najrazličnejše tabele, je več kot nazorno prikazal nujnost reforme šolstva in izobraževanja na sploh. Kajti: „Znanost ne more napredovati sama, mora imeti bazo v družbi, le tako bo namreč zagotovljena visoka kvaliteta.“

„Najgrozljivejši so podatki, da se je v osnovno šolo vpisalo 30.000 učencev, končalo jo je 22.000, osem tisoč je ne konča ali pa končajo v nerednem roku. Od 21.000, kolikor se jih vpiše v srednje šole, jih tene konča 3000; ostanejo pri končani osnovni šoli. Od 14.000, kolikor se jih vpiše na višje in visoke šole, konča šolanje v rednem roku samo 3000 študentov. Večina jih študira 2-letne šole več kot tri leta; fakultete pa 83 % odst. študira več kot 5 let, 55 % odst. študentov pa več kot 6 let.“

Grozljivi podatki, ki govorijo, kako pozno se lotevamo nečesa, kar bi že zdavnaj morali urediti.

Popoldne je Franc Šetinc spregovoril o vlogi religije in cerkve v sodobni družbi in orisal uradno stališče do tega vprašanja ter opozoril na strpnost, ki jo moramo vsi razvijati in negovati.

Seminar za pedagoške delavce

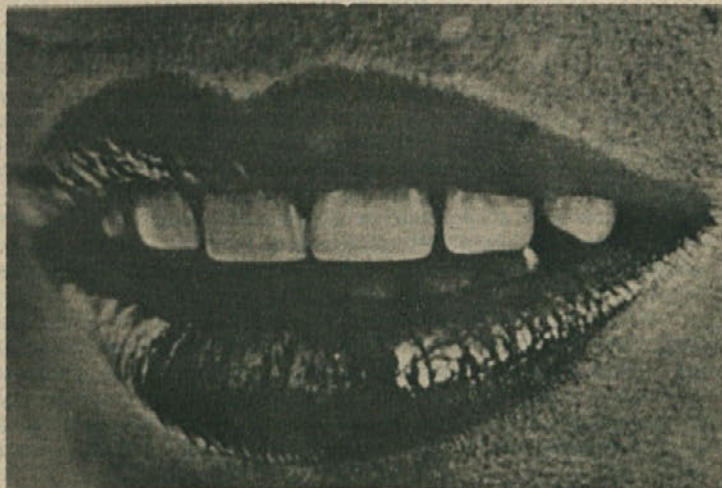
Pred pričetkom letnega semestra sta Marksistični center in univerza v Mariboru pripravila simpozij za učitelje in sodelavce univerze.

Prvi dan, v torek, 10. februarja, je Mitja Ribičič predaval o neuvrščeni v sodobnem svetu. Opisal je celovito pot razvoja od „nastanka“ v Beogradu (ki ga mnogi ne priznavajo) pa vse do današnjih gledanj na neuvrščeni in delovanje neuvrščeni. Razložil je stališča mnogih držav do naše neuvrščene samoupravne politike, negativna stališča obeh blokov, pa tudi različna pojmovanja neuvrščeni med neuvrščeni državami.

Na zelo slikovit način je opisal na eni strani strahotno bedo, na drugi strani veliko izobilje in pojasnil, kako to vpliva na odnose med narodi. Velik vpliv na te odnose imajo energetske viri, ki so, kakor vemo, vedno vzrok najrazličnejših konfliktov.

Omenil bi samo eno izmed velikega števila primerjav in dokazov.

Izbrali bi 100 ljudi iz posameznih skupin in jih postavili na neko zemljišče (npr. 1000 kvadratnih metrov). V tem primeru bi bilo 70 ljudi nepismenih, eden z visokošolsko izobrazbo, pet pa bi jih uživalo izobilje, kot ga imajo najbolj razvite dežele. Vprašanje bi bilo, ali bi preostalih 94 ljudi res trpelo kaj takega, če vemo, da bi umirali od lakote.

Novo vodstvo univerze

V četrtek, 26. februarja, se je sestal svet Univerze in na svojem prvem sestanku razpravljal o zelo pomembnih stvareh. Sprejel je na novo imenovane člane v svet Univerze, obravnaval zaključni račun za leto 1975, poslušal poročilo o javnem razpisu za izdelavo simbola Univerze v Mariboru, imenoval kadrovske koordinacijske komisije sveta Univerze in — najvažnejše: imenoval je rektorja in dva prorektorja.

Za rektorja je bil imenovan dr. Vladimir Bračič, profesor Pedagoške akademije.

Prorektorja pa smo v tem šolskem letu in pod okriljem samoupravne angažirane univerze, seveda, dobili dva. Prvi je dr. Rudi Crnkovič, profesor VEKS, drugi pa študent VEKS Mik Rebernik.

Vsem novo izvoljenim članom sveta Univerze in organov pri Univerzi, posebej pa še rektorju in prorektorjema, želimo mnogo uspeha pri izpolnjevanju novih obveznosti.

Sveža, zdrava počastitev

Tudi brez reklamnih plakatov v najpestrejših barvah ter obveščanja preko vseh mogočih komunikacijskih sredstev nasploh, je mogoče prirediti kakovosten literarni program brez visokoletečih besed, pozdravnih in podobnih govorov.

Primer je skromna počastitev slovenskega kulturnega praznika v majhni vasi sredi Slovenskih Goric — Trnovski vasi. V tesni učilnici stare osnovne šole so se zbrali vaščani vseh starosti; eni zato, da pokažejo, česa so se naučili, kaj cenijo, česa ne bodo pozabili, drugi pa, da se povrnejo nazaj, v leta, ki so jih zaradi pretregega dela in svojstvenega življenja, prehitro pozabili. Del prireditve, ki je trajala precej časa (nikomur še na misel ni prišlo, da bi jo zapustil), je bil posvečen vsem zelo malo znanim avtorjem — pesnikom in pisateljem iz prejšnjega stoletja, ki so živeli na tem revnem koncu Slovenije, ki so znali ceniti. Morda je dejstvo, kako malo poznamo ljudi iz svoje sredine, še eden od vzrokov, zakaj je naša navezanost na preteklost tako nujen pogoj nadaljevanja dela in življenja.

Ja, vse premapo smo preprosti, v tem je stvar!

Servis ni nadomestek neurejene študentske politike!

„Študentski servis je kljub sorazmerno urejenemu materialnemu položaju študentov še vedno potreben za reševanje socialnih problemov.“

To je eden od sklepov materialne komisije pri Univerzi v Mariboru, ki je na svoji prvi letošnji seji obravnavala problematiko servisa. Na tej seji smo se veliko pogovarjali o razvojnih perspektivah servisa in ravno te so bile razlog za tak sklep. Servisi namreč niso v slepi ulici, kot poskušajo nekateri prikazati, saj urejanje študentske politike ne zmanjšuje njihovega pomena. Napačno je pojmovanje, da je servis nadomestek za neurejeno študentsko politiko. Je le eden od elementov sistema materialne preskrbe študenta, kot je eden teh elementov tudi študentska politika, oba pa imata svoje naloge v okviru tega sistema.

Servis naj prevzame predvsem reševanje nenadnih socialnih problemov, ki se in se še bodo pojavljali zaradi neelastičnosti študentske politike. Te kratke materialne krize pa so pogosto zelo ostre, saj se študentje nenadoma znajdejo brez osnovnih sredstev za življenje. Za take primere bi moral imeti servis vedno nekaj prostih delovnih mest in posebna sredstva, da bi lahko kreditiral študente med njihovim delom. Takšna politika pa

diškega procesa, ker v njej študenti ne dobijo pričakovanega znanja niti ne morejo uporabiti svojega. Vse preveč čutijo, da so v delovnih organizacijah sodelavcem v breme, saj so med njimi premalo časa, da bi se lahko vključili v njihovo delo. Zato jih pogosto zaposlijo z delom, ki še zdaleč ne zahteva ravni znanja študenta višje ali visoke šole. Študentje tudi ne navežejo pristnih stikov z delovnim okoljem.

Drugače pa je, ko nastopajo študentje v delovni organizaciji kot člani servisa. Takrat je njihov interes enak interesu delavcev in se zato mnogo prej navežejo med njimi tovariški odnosi, ker postanejo del delovne sredine in se tako spoznajo z vsemi problemi delovne organizacije. Večji je tudi interes študentov za izrabo pridobljenega znanja, saj so za to materialno in moralno stimulirani. Delovno okolje jih ocenjuje samo po strokovnem znanju in delovnih navadah, ki jih imajo, in temu primerno tudi vrednoti.

Podoben primer nezainteresiranosti študentov je ovira pri posodabljanju pedagoškega procesa. Merilo uspešnosti študija je število opravljenih izpitov in višina povprečne ocene. Na njih je zgrajen ves sistem motiviranja študentov. Kolikor so motivacijski dejavniki močnejši, toliko bolj upada zanimanje študentov za nekatere moderne pedagoške metode, ki ne prispevajo neposredno k doseganju boljših študijskih rezultatov; tistih, ki so zajeti v merila motiviranja. Najbolj so prizadeta samostojna dela študentov, kot so: seminarske in programske naloge ter diplomska dela. To so pedagoške oblike, ki zahtevajo precej časa in napora, ne vplivajo pa neposredno na hitrost študija in višino ocene, ampak predvsem na kvaliteto znanja.

Dodaten odpor nalogam pa povzroča njihova nesmiselnost, saj so to dela, v katera je vloženo veliko truda, ni pa učinka, ker so navadno narejene na podlagi izmišljenih podatkov, ali pa so zgolj teoretičnega značaja in zato njihovi rezultati v praksi niso uporabni.

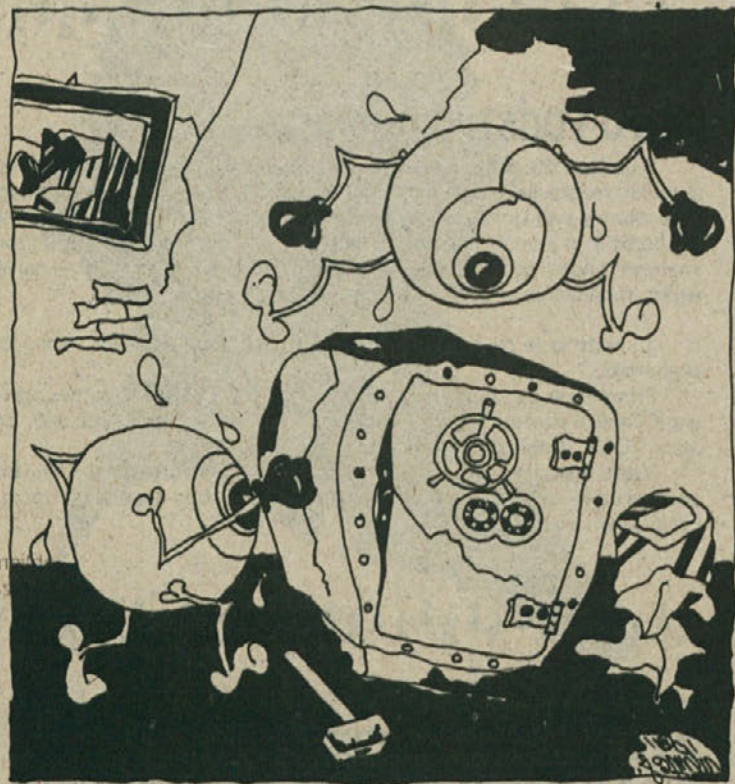
Hkrati s takšnim stanjem v izobraževanju, ki je temelj študentskega servisa, pa gospodarstvo potrebuje inštitucijo, ki mu lahko priskrbi delavce za krajši čas. V naši družbi je sistem zaposlovanja še sorazmerno zelo nedodelan glede na veliko fluktuacijo kadrov, ki na mariborskem področju zajame kar 21 odstotkov vseh delovnih mest. S posredovanjem in kadrovske politiko se ukvarjajo komunalni zavodi za zaposlovanje, ki pa so bolj statistični uradi za naknadno zbiranje podatkov o fluktuacijah delovne sile, saj sami posredujejo le okoli 25 odstotkov vseh zaposlitev. To so večinoma nekvalificirani delavci ali delavci, ki so jih v posebnih težajih prekvalificirali za deficitarne poklice, in pa socialni problemi. Na posredujejo pa dela za krajši čas ter si morajo zato delavne organizacije v takih primerih same poskušati nadomestilo v okviru svojih možnosti. To je izvedljivo, dokler je delovna sila slabo izkoriščena in še imajo notranje rezerve, ni pa možno, ko doseže racionalizacija višjo stopnjo izkoriščanja notranjih rezerv.

Kratkotrajni izpadi so pogosti, ne le zaradi bolezni, ampak tudi zaradi tako objektivnih vzrokov, kot so porodniški dopusti in služenje vojaškega roka. Zaradi teh vzrokov je v Mariboru vsako leto odsotnih z dela za dobo okoli enega leta 3.000 zaposlenih.

Tukaj se odpirajo dodatne perspektive za razvoj servisa, ne le na področju rutinskih poslov, temveč tudi pri strokovnih delih, ki bi jih namesto seminarskih, programskih in diplomskih nalog lahko opravljali pod vodstvom pedagoških delavcev študentje. Tako bi bili stimulirani, tako materialno kot moralno, za moderne pedagoške metode in bi se izboljšala kakovost njihovega dela.

Da to ni utopija, dokazujejo primeri študentov gradbeništva, ki so se z uspehom vključili v delo delovnih organizacij tudi na takih delovnih mestih, ki jih bodo zasedli po končanem študiju. Za to pa je potrebno mnogo dobre volje tudi v vrstah pedagoških delavcev, ker jih tako delo močno obremenjuje in zahteva od njih večjo odgovornost kot za dosedanje oblike dela, saj s svojim delom odgovarjajo za rezultate, ki se uporabljajo v praksi, in od katerih je odvisna uspešnost dela delovnih organizacij. Ne smemo pa takih oblik dela omejiti le na tehniško področje, saj je še večje povpraševanje po njih v pravi in ekonomiji.

Bilo bi utopično, če bi pričakovali, da bo moč to idejo uresničiti v letu ali dveh, kljub temu pa je treba takoj začeti z delom. Osnova zanj pa je urejen status servisa, kar je naloga študentov, saj le oni lahko priborijo v okviru visokošolskih inštitucij mesto tako potrebni organizaciji, kot je servis. Ali ga potrebujejo, verjetno ni vprašanje ob 3.500 članih servisa v preteklem letu. In zato pričakujem, da bomo zlahka premagali ovire, ki se pojavljajo pri registraciji servisa.

zahteva od servisov redno spremljanje socialne strukture članstva, da bi preprečili neupravičeno izkoriščanje teh sredstev.

Drugo področje dela servisa je zadovoljevanje materialnih potreb študentov, ki ne spadajo v življenjski minimum, za katerega bi naj zagotovile sredstva študentske politike. Te širše potrebe po sredstvih so dober motivacijski faktor, ki ga je moč izkoristiti za spodbujanje študentske aktivnosti na področjih, ki niso neposredno zajeta v študijskem procesu, so pa v sklopu ciljev visokega šolstva.

Mislim predvsem na povezavo z gospodarstvom, spodbujanje delavnih navad in zavzemanje za moderne pedagoške metode.

Povezava z gospodarstvom je razen preko servisa študentom omogočena predvsem preko študijske prakse, ki je institucionaliziran element visokega šolstva. Študentska praksa pa je verjetno najbolj kritizirani del stu-

IN MEMORIAM

Boris Zihler
(1910 - 1976)

Ob 125-letnici Komunističnega manifesta je pred mednarodnim marksističnim forumom v Berlinu Boris Zihler dejal: „Težki in protislovni polni, celo zgodovinsko razdobje obsegajoči boji za veliko preobrazbo na področju družbenega upravljanja so neogibna sestavina socialistične graditve. Vsak resnični, dejanski uspeh v tem boju je — kakor je to že Lenin napovedal — hkrati udarec po birokratizmu in manjša možnost birokratskih deformacij v socialistični družbi. Toda tega boja nikakor ni mogoče bojevati pod praporom buržoaznega liberalizma in anarhoidividualizma, in prav tako ne v imenu njima ustreznih filozofij našega časa. Tudi v tem boju nam lahko samo osnovne misli Marxa in Engelsa rabijo kot najzanesljivejše napotilo, kot kačipot na poti k uresničevanju zgodovinskega poslanstva delavskega razreda, na poti k osvoboditvi človeštva slehernega izkoriščanja in zatiranja.“

Življenjska pot Borisa Zihlerja se je začela 25. sept. 1910 v Trstu, prvem žarišču slovenskega delavskega gibanja. Kot mnoge zavedne Primorce je krivična meja tudi Borisovo družino prisilila k preselitvi in Zihlerje zato navadno bolj povezujemo s Škofjo Loko kot pa s Trstom. Tudi Boris se je v slovensko javno življenje zapisal kot Ločan oz. kot Poljanec in pod temi psevdonimi so izšli njegovi prvi članki in razprave. Z revolucionarnim gibanjem se je Boris Zihler povezal že kot dijak in pri dvajsetih letih, ob vpisu na ljubljansko pravno fakulteto leta 1930.

Njegovo izjemno nagnjenje do teoretičnih vprašanj in do študija marksistične klasike, je odločilo tudi o njegovih zadolžitvah v partijski organizaciji. Že zelo zgodaj se je uveljavil kot eden najvidnejših publicistov med slovenskimi komunisti, s čemer pa si je prislužil obsodbo režima in je od leta 1933 do 1937 presedel na robiji v Sremski Mitrovici, čas, ki ga je sam večkrat označil kot svojo veliko življenjsko marksistično šolo.

Zihlerova posebna skrb pred vojno je veljala prevajanju, izdajanju in komentiranju temeljne marksistične literature. Njegova osnovna preokupacija sta bili zgodovina in literatura. Razen tega je bil. živo

prisoten v vseh ideoloških polemikah, med prvimi pa je začel javno opozarjati na nevarnost fašizma v Evropi, Jugoslaviji in tudi v Sloveniji. Jasna marksistična analiza fašizma je Zihlerja privedla med utemeljitelje in ustanovitelje OF, v kateri je bil tudi član Izvršnega odbora.

V NOB so Borisu Zihlerju zaupali najodgovornejše naloge na področju ideologije in partijske propagande. Bil je urednik Slovenskega poročevalca in Ljudske pravice, član agitpropa CK KPS in CK KPJ in član propagandnega odseka Vrhovnega štaba NOV in POJ. Leta 1943. je bil član SNOS.

Potrebe povojne obnove so ga potegnile v Beograd, kjer je prevzel občutljivo funkcijo urednika Borbe in nato predsednika komiteja za znanost in šolstvo vlade FLRJ. Velike potrebe na področju razvijanja in razširjanja marksistične misli so Zihlerja spodbudile k ustanovitvi Inštituta za družbene vede v Beogradu, ki je pod njegovim vodstvom opravil pionirsko vlogo v jugoslovanskem marksističnem izobraževanju in znanosti.

Sredi petdesetih let je Boris Zihler spet v Ljubljani, najprej kot minister za znanost in kulturo in nato kot redni profesor Filozofske fakultete, kjer je po nekaj letih zasnoval študij sociologije in ustanovil inštitut za sociologijo. Zelo hitro se je uveljavil tudi v najvišji slovenski kulturno znanstveni ustanovi — SAZU.

Zihlerovo teoretično delo predstavlja obsežen opus več kot sto razprav in velikega števila publicističnih zapisov. Glavno težišče njegove obravnave je razčlemba temeljnih načel marksističnega nauka in iz tega izhajajoča analiza družbenih gibanj in kulturnih tokov. V takšnem vsebinskem kontekstu so pisane njegove knjige: Humanizem in socializem, Književnost in družba, Dialektični in historični materializem ter več izborov člankov in razprav.

Vedno in na vsakem mestu je Boris Zihler s svojo partijsko predanostjo, revolucionarno vneto in velikim znanjem pomagal k uveljavitvi resnice proletarskega gibanja in Zveze komunistov. Takšno je moralo biti tudi njegovo izročilo, ki nam ga je zapustil:

„Ob vseh glavnih konstantah, o katerih je bil govor in v katerih se prav posebno izraža revolucionarna kontinuiteta razvoja, ki ga ima za seboj Zveza komunistov Slovenije, je treba posebej poudariti nekatera bistvena obeležja, ki so v preteklosti zagotavljala njene uspehe v boju za socializem na Slovenskem. To so obeležja, ki zlasti lahko zagotavljajo revolucionarno kontinuiteto v delu slovenskih komunistov, ne glede na njihovo starost in staž — pri starih, če so bila in so se ohranila, pri mladih, če se razvijajo in krepijo. Med ta obeležja sodijo predvsem: globoki, v izkušnjah in spoznanjih zakoreninjeni smisel za dialektiko življenja, za novo v življenju; sposobnost razlikovati med dejansko novim, progresivnim, in zgolj novimi oblikami, za katerimi se skriva staro in preživelo; nenehno odkrivanje zares novih možnosti progresivnega razvoja, ki terjajo nove metode dela, nove organizacijske oblike in prijeme; sposobnost svobodnega odločanja in ravnanja v novi zgodovinski situaciji, brez predvzetih shem in šablon, s temeljitim poznavanjem in vsestranskim praktičnim upoštevanjem oziroma angažiranjem vseh objektivnih in subjektivnih faktorjev, potrebnih za uspeh osvobodilnega dejanja.“

To je tisto bistveno, kar naj dandanes predvsem tvori kontinuiteto v revolucionarni tradiciji slovenskih komunistov.“

Pokojni Boris Zihler je bil velik humanist; in to v tistem globljem pomenu, ki opredeljuje tudi humanizem kot nekaj, kar ni enkrat za vselej dano, temveč je zgodovinski proces, idejni odsev zgodovinskega boja progresivnih sil in še posebej delavskega razreda za osvoboditev njegove osebnosti.

(Iz govora rektorja dr. Vladimirja Bračiča na žalni seji)

Edvin Zdovc žrtev fašistične klike

Ob uboju našega konzula v Frankfurtu Edvina Zdovca se znova pojavlja vprašanje, ali je delo naših ljudi v ZRN sploh še mogoče. Teroriziranju naših delavcev se je pridružilo še strahovanje diplomatov.

Poražena in razkosana Nemčija, kot kaže, še do danes ni preprečila obnavljanja nacističnega oziroma fašističnega, ki sta ji prinesla toliko gorja in nepotrebnih žrtev v drugi svetovni vojni. Velele so jo razdelile na štiri območja, iz katerih sta nastali dve Nemčiji. ZRN je kljub svoji demokratični ureditvi še vedno preveč lagodna, zlasti še, kadar gre za dajanje političnega azila tujim državljanom. Tako še vedno dopušča, da se na njenem ozemlju urijo in sovražno delujejo ekstremistične skupine, ki posredno vplivajo tudi na odnose ZRN z nekaterimi državami, med katerimi je tudi Jugoslavija.

Tudi ostanki bele garde, domobranstva, ustaštva in četništva, ki skušajo prikazati svoj obstoj na kar se da brutalen in nečloveški način, imajo, kot vse kaže, v ZRN izredno ugodno klimo za delovanje. Ti nasprotniki komunizma se niso upali spopasti s partizansko vojsko, ampak so se poskrili, ali pa

pobegnili pod okrilje že obstoječih klerikalnih sil v „demokratični“ zahodni Evropi. Tam so dobili podporo kapitalističnih mogotcev, ki z izkoriščanjem družbe zbirajo denar za pomoč in kritje stroškov urjenja fašistično-terorističnih skupin.

Oblasti ZRN so veliko storile, vendar veliko le v besedah in na papirju, kajti dobro nam je znana njihova neodločnost pri reševanju in odpravljanju nacizma, saj ga takorekoč podpirajo, ali celo poskrbijo za njegovo zaščito.

Edvin Zdovc je bil nesrečna osebnost in žrtev roke, ki je med vojno morila lastne brate, ter s tem sejala med ljudstvom odpor zoper pripadnost k nasilju in zverinstvu človeštva. Opravljal je svojo službeno dolžnost, se stalno srečeval z našimi zdomci in jim pomagal pri vsakdanjih težavah ter utrjeval most med narodi Jugoslavije in ZR Nemčijo in se ni bal nevarnosti ekstremistov, ter njihovih maščevalnih naklepov. Zapustil nas je Popović, kasneje Rolović, sedaj Zdovc, Džogović se je zgrudil težko ranjen; in vendar vztrajamo kot mnogi, ki hočejo doseči svoj namen, svoj boljši in lepši jutri.

Ne s petico nemški vladi, temveč s svojo zavestjo vztrajajmo in se zavedajmo da ni sile, ki bi zlomila človekovo voljo za pravičnost in resničnost osvoboditve v naši družbi. Sočustvujemo s pokojnim Zdovcem, a spoznavajmo, da so ukrepi za svobodo tudi v demokraciji potrebni.

Marksistični center pri univerzi v Mariboru

Marksistični center v okviru mariborske univerze je nastal leta 1972 in je bil po svoji osnovni zamisli regionalnega značaja ter je pokrival področje severovzhodne Slovenije, vendar pa dobra zamisel ni uspevala, saj je nalezela na številne težave, ki so značilne pri ustanavljanju. In sicer: težave finančne narave, pomanjkanje kadrov itd. Naj omenim, da je center premo-gel pet ali šest ljudi, ki so za dejavnost centra dobili dotacijo od občine; ta pa je svojo radodarnost izkazala samo enkrat, torej za enoletno dejavnost.

Marksistični center skrbi za razvoj in širjenje marksistične misli na univerzi, idejno in teoretično vzgaja člane družbeno političnih organizacij, ki nastopajo kot subjekti v vzgojno izobraževalnem procesu kadrov, daje pobudo in spremlja razvoj marksističnih publikacij, skrbi za razvoj družboslovnih raziskav severovzhodne Slovenije ter osveščanje širših množic.

Center redno dela v štirih sekcijah:

1. Sekcija za marksistično izobraževanje,
2. sekcija za pedagoško delo,
3. sekcija za literaturo in publicistiko
4. sekcija za raziskovanje.

Sekcije imajo svoje redne in „občasne“ člane, ki pridejo do izraza predvsem v akcijah širšega družbenega pomena. Za študente je vsekakor pomembno kreiranje učnih načrtov, ki ga opravlja center za družboslovne predmete na posameznih visokošolskih zavodih.

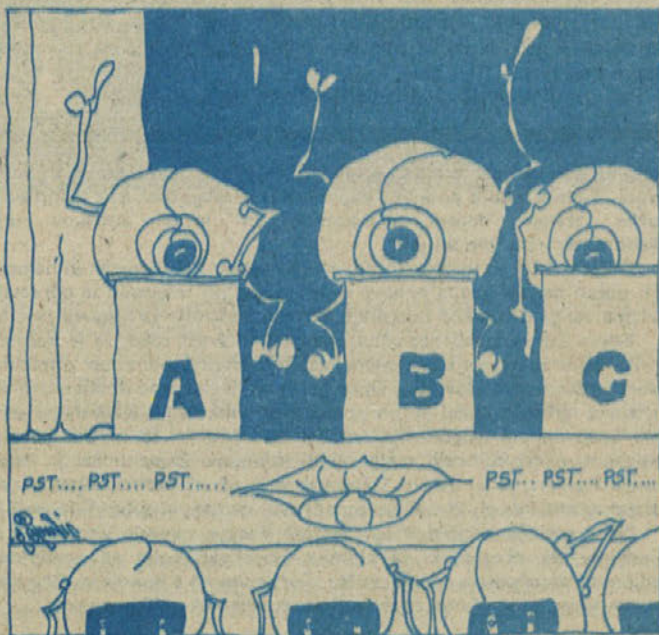
Moram povedati, da je Marksistični center na mariborski univerzi žal v dokaj nezaupljivem položaju, ki pa mu ne moremo oporekati z „razvojnimi obdobjem“, saj je vzroke treba iskati drugod;

1. Center se je do danes ukvarjal predvsem s pisanjem programov, ker sredstev za konkretne akcije ni bilo, čeprav bi jih morala dati na razpolago republiška izobraževalna skupnost;

2. kadrovska struktura ni zadovoljiva;
3. stiki s posameznimi visokošolskimi zavodi so slabi;
4. povezave z marksističnim centrom pri CK ZKS so po „potrebi“;
5. obstajajo še druge.

MARKSOVA MISEL DANES

Klasiki marksizma so za socializem predvidevali neblagovni značaj socialistične proizvodnje. Zaradi tega v njihovih delih ne najdemo konkretnih napotkov za graditev socializma v razmerah ohranjene blagovne produkcije in se morajo naši teoretiki „učiti“ iz del meščanskih ekonomistov, ki govorijo o razmerah v razviti blagovni produkciji pa tudi od ustvarjalcev ekonomike v razmerah planskega obvladovanja procesov družbene reprodukcije v Sovjetski zvezi in deželah, ki so sledile njenemu vzoru. Naš samoupravni sistem je specifičen v svetu in ga razvijamo v okoliščinah precej nerazvitih produkcijskih sil. Pospešen razvoj proizvodnih sil je zato zgodovinska nujnost. Na drugi strani pa je naloga in dolžnost subjektivnih sil, da podpirajo in spodbujajo razvoj samoupravnih proizvodnih odnosov, ki jih zahteva družbeni značaj naših proizvodnih sredstev — družbena lastnina.

Subjektivne sile v naši družbi morajo bdeti nad proizvodnimi odnosi in preprečevati njihovo deformacijo v državno etatistično ali tehnokratsko liberalistično smer.

Marksistična filozofija je nasledek razrešitve vseh osnovnih problemov preteklosti, posebej pa še filozofske in družbene problematike prejšnjega stoletja. Stališča dialektičnega in zgodovinskega materializma označujejo relativen sklep evropskega miselnega procesa, ki se je začel v davniini. Glede na najnovejše razdobje tega procesa so v Marxovih in Engelsovih teoretskih dosežkih zajete osnovne progresivne struje evropskega duha, posebej materializma pa tudi idealizma in drugih.

Vsestranska teoretska zasnova in predpostavka tega novega svetovnega nazora in družbene teorije dokazuje najglobljo povezanost njegovih tvorcev z osnovnimi in usodnimi problemi človeštva tistega časa.

Klasiki marksizma in raziskovalno delo naših teoretikov so torej tisti smerokazi, ki nam kažejo pot iz navidez nerešljivih problemov, kakršnim lahko zelo hitro podleže družba, ki je v razvoju.

KAKO V PRIHODNJE

Marksistični center je ena izmed tistih ustanov, ki skrbi za našo boljše bodočnost, je center, ki pogloblja, obnavlja in raziskuje marksistični nazor na intenzivno, da postane koristen in nujno potreben celo takšni družbi, ki jo Marx in Engels nista sicer podrobno analizirala.

Naš center je torej nujnost, vendar pa mu je treba omogočiti delovne pogoje in sicer: center potrebuje finančna sredstva, ki jih je republiška izobraževalna skupnost že predvidela, vendar še ni izdelala kriterijev za delitev; navezati mora stike z šolami mariborske univerze v največji meri, odpraviti stike „po potrebi“ z marksističnim centrom pri CK ZKS in jih nadomestiti s stalnimi stiki; in končno razširiti območje dela v taki meri, da bo v njem našlo delo in smisel občutno več študentov in profesorjev mariborske univerze. Mislim, da so vsem profesorjem postavljeni tudi pogoji kot so: raziskovalno delo, prenašanje le-tega na študentske itd., pa tudi študent mora sprejemati marksistično miselnost na vsakem koraku, saj bo le tako po študiju dal kar največ na delovnem mestu. Vsekakor moram povedati še, kakšna je kadrovska struktura Marksističnega centra. Vsekakor neza-dovoljiva, saj je večina kadrov preobremenjenih z drugimi funkcijami, ki zahtevajo celega človeka. Torej center potrebuje vsaj enega profesionalca, ki bo svoje delo vzel resno in tako vsaj angažiral večje število marksistov iz vrst družboslovnih profesorjev in tudi študentov.

Menim, da ima center ogromne možnosti, da se razvije v trdno, nujno potrebno ustanovo, če le ne bo precenil svojih moči.

bojan peče

Ali je Libanon preživel skoraj leto dni trajajočo krizo? So se države, zakulisno vpletene v spopade ter sovražno razpoložene do Libanona, končno prestrašile in je zmagal razum nad nasiljem, ki ga danes žal v svetu ne manjka? Je politična neenotnost rešena, kljub temu da še ni dokončnega kompromisa, ki bi vodil Libanon v mirno življenje? To so vprašanja, s katerimi se sooča domala vsa arabska pa tudi svetovna javnost.

Arabska država ob Sredozemskem morju, oziroma republika z manj kot tremi milijoni prebivalcev, toda izredno ugodno lego za razvoj trgovine in turizma, ki ima zato tudi velike možnosti gospodarskega razcveta, je, kot kaže, preživela notranje nemire, ki so preraščali v državljansko vojno. Začetek krize pripisujejo mestoma Tripoli in Zagorta, ali točneje z njunim prebivalcem. Med Tripolijem, ki šteje kakšnih 300.000 prebivalcev in je pretežno muslimansko mesto, ter Zagorto, nekako desetkrat manjšim mestom s krščanskim življenjem, so se pričela nesoglasja, ki so vtisnila pečat zgodovini Libanona. Bejrut, do nedavna najlepše mesto ob Sredozemlju, se je kmalu spremenil v mesto

Je tragedija Libanona končana?

nasilja in strahu. Nemiri so pričeli preraščati v spopade, katerih obeležje je huda gospodarska škoda, ki je ne bo moč kmalu odpraviti. Očitno so se boji med falango, to je krščanskimi desničarji, in Palestinci razširili in angažirali tudi muslimansko prebivalstvo v razdirajoči in uničevalni vojni. Tako se je pričela državljanska vojna v državi, ki ima že od ustanovitve oziroma od odcepitve od Sirije leta 1946 dokaj nemirno in vihravo preteklost. Z več kot desetimi političnimi strankami, ki so se v vojni obnašale po svoje, vsaka sebi v prid, so se porajale tudi idealne možnosti za vmešavanje nekaterih držav, da branijo lastne interese. O tem nedvomno priča orožje, ki ga je bilo vedno več, in sicer iz vseh vojaško-politično razvitih držav, celo iz Kitajske. Tudi vesti o prihodu vietnamskih veteranov in drugih pripadnikov nasilja niso bile izključene, čeprav so mnenja zelo različna, odvisna od agencij oziroma njihovih poročevalcev.

Politična neenotnost in strankarska razdrobljenost sta torej gotovo osnovna vira libanonskih pretresov. Seveda pa to nista edina vira, saj ne smemo pozabiti na verske spore med muslimani in kristjani v preteklosti ter na velike socialne razlike v strukturi prebivalstva in končno še na tujo pomoč v obliki podpore posameznim strankam in s tem dodatno energijo pri že dovolj zapletenih notranjih odnosih. Za današnji Libanon sta značilni dve koalicijski skupini, od katerih ima vsaka po več strank. Prva je takojmenovana konservativna krščanska desnica, katere glavna stranka je gotovo Džemailova falanga z okrog 100.000 pripadniki, druga pa se imenuje libanonsko narodno gibanje, ki ga prav tako sestavlja več strank. Potem je tukaj še okrog 300.000 Palestincev, katerih svoboda je še vedno vprašljiva.

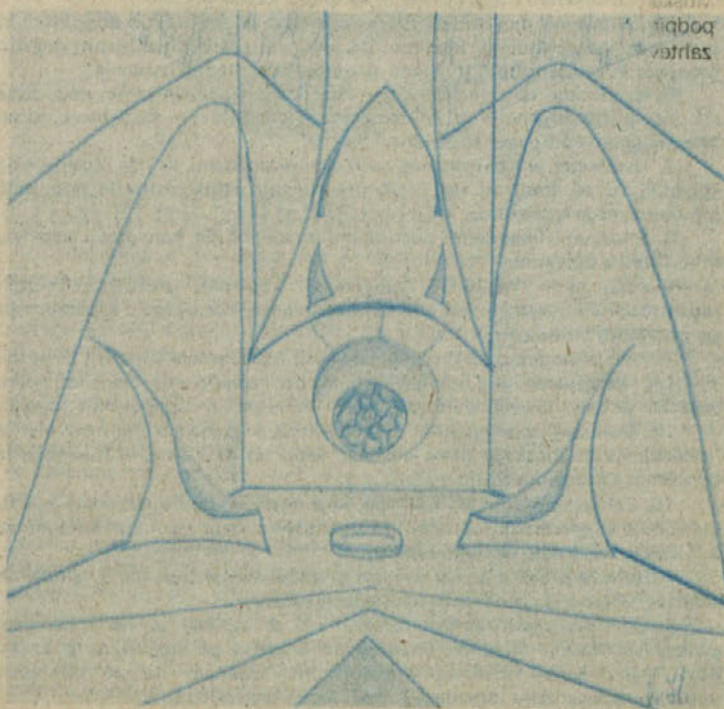
Palestinci, razkropljeni po vsem svetu še vedno nimajo možnosti živeti na ozemlju, ki jim pripada. Sanje o palestinski državi so slej ko prej res samo sanje. Glavna taborišča palestinskega prebivalstva je danes moč najti v južnem Libanonu, kjer so zanje še vedno najboljši pogoji ob pričakovanju povratka na rodno zemljo. Toda tukaj imajo besedo zlasti zahodne velesile in Izrael, katerih interes je onemogočiti Palestine v političnih prizadevanjih za rešitev palestinskega vprašanja. Edina resnična prijateljica Palestincev je Sirija, ki jih podpira v trdem in neizprosni boju. Težki trenutki zanje so se pričeli v letu 1970 s krvavimi spopadi in z izgonom palestinskega prebivalstva iz Jordanije in s kasnejšimi spopadi v Libanonu ter z zastraševalnimi in povračilnimi ukrepi Izraela. Prisotnost Palestincev je od leta 1967 naprej predstavljala nevarnost izraelskega bombandiranja države, ki je nudila palestinskim beguncem azil, zato je razumljivo, da je vsakršna njihova prisotnost nevarnost za sleherno državo Bližnjega vzhoda s strani Izraela. Seveda bi bilo v morebitno agresijo Izraela vmešanih več zahodnih sil in ostalih političnih gibanj, ki sodijo med ogorčene nasprotnike Palestincev. Tudi razkol, ki je nastal v Libanonu med političnimi strankami ter je vodil v spopade in kasneje v vojno z državljskimi obrisi, je bil bumerang za palestinsko prebivalstvo, saj je bila kriza usmerjena v izzivanje Palestincev za njihovo globlje vmešavanje v celoten problem, s tem pa možnost spopada z libanonsko armado, ki se je pridružila akcijam desničarjev, oziroma pomagala falangistom pri napadih in bombandiranju palestinskih taborišč. Glavno besedo pri tem sta imela notranji minister Šamun in obrambni minister Ganem, ki sta hotela poklicati ZDA in s tem ponoviti dogodke iz leta 1958. Oba konservativna politika sta videla „invazijo Sirije“, katere sestavni del je bil do leta 1946 tudi Libanon. Vendar je bilo to le slepilo, kajti sirski namen je bil mirna rešitev krize s

posredovanjem in ne z vojaškim vmešavanjem. Opozorilo ZDA Siriji in Izraelu, naj se ne vmešavata v libanonsko vprašanje, je pokazalo razum ameriške vlade do rešitve krize in s tem tudi prekrizalo račune nasprotnikom Palestincev, oziroma hotenja nekaterih, da dobi vojna večje razsežnosti. ZDA vedno bolj spoznavajo, da so kakršnakoli prizadevanja za mir na Bližnjem vzhodu brez udeležbe Palestincev nerealna ali, še točneje, nemogoča, čeprav to ne ustreza Izraelu, v zadnjem času pa tudi ne nekaterim politikom v Libanonu in Jordaniji, da ne govorimo o ZAR, ki je po rešitvi lastne kože skoraj pozabila na Palestine. „Taktični potezi“ ZDA pri prizadevanjih za mir med ZAR in ZDA sta prav gotovo dobili epilog pri reševanju palestinskega vprašanja. Tako sta torej ostala glavna zaveznika Palestincev SZ in Sirija, ki brez Palestincev ne vidita rešitve bližnjevzhodnega zapleta. Kakorkoli že, toda gotovo je, da zveza Libanon — PLO — Sirija ni več tako trdna, kot je bila, kar še posebej zaostruje že itak zelo napet položaj na Bližnjem vzhodu.

Libanonski premier Rašid Karame je bil nad notranjimi dogodki najbolj zaskrbljen. Bil je tudi skoraj edina vplivna politična osebnost Libanona, ter si je takorekoč najbolj želel miru za vse prebivalstvo. Končno se je 22. premirje spremenilo v resnični mir, ki pa je še vseeno krhek, čeprav spodbuden; tako je Karame pokazal svojo voljo in moč prizadevanj. Kljub prvotni ostavki je Karame ostal na mestu premiera verjetno zato, ker je spoznal, da v težkih trenutkih ne sme zapustiti množic, ki si želijo mir. In končno so torej njegova prizadevanja le uspela. Predsednik Sulejman Franžije je v enoletni krizi stal nekako ob strani. Res je, da ni imel niti prave moči, še bolj res pa je, da se je po zrušitvi civilne vlade maja lani in uvedbi začasne vojaške vlade umaknil v ozadje in skoraj mirno spremljal bratomorne spopade v deželi. Ostala trojica, ki je netila iskre za ogenj, vodja falange Pierre Džemail, notranji minister Camillo Šamun in obrambni minister general Ganem, pa je nazadnje le morala končati z nasilnimi sredstvi, ki so bila namenjena predvsem Palestincem in muslimanskemu delu prebivalstva, kajti opozorilo ZDA jim je pokopalo vse upe za ameriško intervencijo. Vojna je sicer končana, kriza pa še zdaleč ni rešena in ne bo, dokler ne bo v Libanonu resničnega sožitja med obema verskima skupnostima — kakor tudi med njima in Palestinci. Bombni napadi na palestinska taborišča in tankovski spopadi v Bejrutu pa so spominjali na akcije Izraela, ter s tem potrdili zasuk libanonske armade v desno. In še nekaj prispeva k nevarnosti skalitve miru v Libanonu. To so tako imenovane strankarske milice, ki so stalno pod orožjem in si marsikdaj razlagajo državne zakone po svoje, ter orožje, ki je prisotno skoraj v vsaki družini.

In še rezultat: spopadi, ki so se pojavljali nekako periodično, so terjali več kot 6000 žrtev in ogromno gospodarsko škodo, saj se je veliko kapitala preselilo iz Bejruta v Grčijo in tudi drugam. Pozabiti ne smemo tudi na roparje in druge kriminalce, ki so jim bili boji v veliko pomoč pri opravljanju njihovega posla, saj so jim omogočili lažje delo in pobege, ker jim ni nihče sledil. Študentje so bili vpleteni v boje na obeh straneh in so bili celo pobudniki nekaterih krvavih akcij desničarjev, kar je vsekakor zaskrbljujoče za Libanon in tudi za ostale miroljubne države. Vojna je sicer končana, toda kriza še zdaleč ne, kajti vprašanj je, kot kaže, vedno več.

Brane Srčnik

V organizaciji občinske konference ZSMS in univerzitetne konference ZSMS je bila 22. 1. 1976 ob 16. uri v Domu družbenih organizacij tribuna o štipendiranju. Udeležili so se je predstavniki študentov, predsedstva konference mladih v izobraževanju in tovariši: Dušan Kompare, predsednik skupnosti za zaposlovanje SRS, Marko Jugovič — strokovni sodelavec RIS, Boris Feldin — predsednik zbora podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju, prav tako pa so se tribune udeležili predstavniki Občinske izobraževalne skupnosti, predstavniki SZDL in univerzitetne konference ZK Maribor. Pristona je bila tudi Marinka Cekov, načelnica oddelka za izobraževanje pri SO Maribor.

Kolegi iz Ljubljane so povedali, da smo lahko ponosni na dobro organizirano tribuno. Tovariši, ki so prišli na tribuno, neposredno sodelujejo pri kreiranju štipendijske politike, so torej, neposredno odgovorni za napake v njej. Bilo pa je malo študentov, vsaj takih, ki bi lahko na kakršenkoli način

Tribuna o štipendiranju

spremenili potek tribune. Občutek sem imel, da so gostje na vsak način na tej študentski tribuni hoteli drug drugemu razlagati smernice za pravilno delovanje samoupravnega sporazuma o štipendiranju. To jim je uspelo. V veliki meri so nas „nafilali“ z raznimi številkami. Teh je bilo toliko, da bi za več let lahko prehranili vse študente. O štipendijah je bilo dosti povedanega, vendar nič konkretnega.

Zvedeli pa smo tudi, da birokracija, ki usmerja kalne tokove naših štipendij, nikakor ne zmore usmeriti teh tokov v prazne študentske denarnice. Na veliko so pripovedovali o predstoječi revalorizaciji, utemeljili pravilnost postopka, da je cenzus postavljen po vseh predpisih in dovolj visok. Ta tema je bila sicer zelo aktualna, vendar resnica tiči drugje. Dejstvo je, da štipendij niso izplačali za december in januar, pogovarjamo pa se o revalorizaciji. Nikakor pa ne morejo izplačati nerevaloriziranih štipendij, izračunanih po starem cenzusu. Pogovarjali so se tudi o tem, da morajo nekako pridobiti na času. 15 dni jim je potrebnih za usklajitev štipendijskega postopka. Pozabili pa so povedati, da je teh 15 dni dolgih že cela 2 meseca in pol. Februarja smo dobili šele štipendijo za december.

Tako so nas obračali, kot so oni hoteli. Napako je naredilo delovno predsedstvo, ki ni znalo ustaviti plohe, za nas študente, nepomembnih besed.

Sprejeli pa smo sklepe:

1. Zahtevamo, da se pri dodeljevanju kadrovskih štipendij upošteva slabši materialni status prosilca.

2. Od pristojnih služb zahtevamo, da se začne z valorizacijo štipendij že v septembru tako, da se valorizirane štipendije začnejo izplačevati že s 1. januarjem.

3. Zahtevamo, da podpisnice samoupravnega sporazuma o štipendiranju, v primeru, da zaidejo v gospodarske težave, prav tako kot za OD najamejo premostitvene kredite za izplačevanje štipendij.

4. IO PSS se naj večkrat letno sestane s predstavniki študentov in sklepa o nastalih problemih v štipendiranju, skupno z njimi.

5. Zahtevamo moralno-politično odgovornost vseh tistih podpisnic, ki sporazuma ne spoštujejo. Menimo, da je s tem potrebno seznaniti dnevno časopisje in zainteresirati družbeno skupnost za dosledno izvajanje.

6. V primeru, da so na razpolago kadrovske štipendije zahtevamo, da se ne dodeljujejo štipendije iz solidarnostnega sklada tistim študentom, ki ne žele prejemati kadrovskih štipendij.

7. Uvede naj se kontrola nad strokovnimi službami, ki vrše izplačevanje štipendij. V tej kontroli naj bodo predstavniki štipendistov in podpisnic samoupravnega sporazuma.

8. S točnimi finančnimi postavkami se naj pokaže, kam gredo sredstva, ki se zbero z obrestmi.

9. Na ravni republike zahtevamo kontrolo družbenopolitičnih organizacij nad izvajanjem določil samoupravnega sporazuma o štipendiranju po posameznih občinah.

10. Ne pristanemo na predlog, da se vrši izplačevanje štipendij za nazaj.

11. Zahtevamo zagotovitev, da se bo izplačevanje štipendij prek zavodov za zaposlovanje izvrševalo redno po določenih štipendijskih pogodb.

12. Menimo, da se dijakom in študentom, ki prihajajo iz družin, kjer je dohodek na družinskega člana enak ali večji od 4/3 cenzusa štipendije iz združenih sredstev ne smejo dodeliti.

13. Zahtevamo dodatek k sklepu, ki je nastal na podlagi 2. odstavka 10. člena SS o štipendiranju učencev in študentov v skladu z določili šestih alinej 5. člena pravil o delu skupnih komisij:

— za nove prosilce se naj uveljavi preračunavanje štipendij iz združenih sredstev, enotno glede na novo ugotovljeni cenzus,

— po novo ugotovljenem cenzusu naj se uveljavi za vse štipendiste enotna valorizacija štipendij iz združenih sredstev po stopnji, ki je enaka novo ugotovljenim življenjskim stroškom. Obenem naj se po novo ugotovljenem cenzusu razveljavi 1. in 2. točka tega sklepa.

14. Zahtevamo vsakoletno realno ugotavljanje življenjskih stroškov študentov in učencev.

15. TOZD, OZD in SIS morajo v okviru svojih možnosti (razvojnih načrtov) izdelati natančne plane potreb kadrov in na podlagi tega naj razpisujejo štipendije.

16. Predlagamo, da se dosledno izvaja določilo 20. člena, seveda s tem, da tudi OZD in SIS izpolnijo svoje naloge.

17. Študentom in učencem se poveča kadrovska štipendija za 250 točk, če opravijo vse obveznosti do konca oktobra.

18. Predlagamo, da se v pogodbi opredelijo tudi obveznosti štipenditorja do štipendista.

19. SIS naj v svojih programih upošteva, da so dolžne štipendirati kadre za potrebe skupnosti (izobraževalne za pedagoške profile itd.)

20. Kadrovske službe so tiste, od katerih je v veliki meri odvisno izvajanje SS v praksi. Menimo, da so vzroki za slabo delovanje v tem:

- premajhna strokovna usposobljenost zaposlenih;
- prevelika obremenjenost zaposlenih;
- nezanimanje delavcev kadrovskih služb za redno spremljanje SS in vseh sprememb v zvezi z njimi;
- neinformiranje članov izvršnega odbora skupne komisije podpisnic SS o vseh strokovnih in finančnih zadevah, o katerih bi jih morali obveščati;
- postavlja se vprašanje vodenja evidenc (20. člen);
- naloge in dolžnost kadrovskih služb in skupnosti za zaposlovanje so tudi v tem, da preverjajo poslana potrdila o premoženjskem stanju in dohodkih staršev in lahko predlagajo IO SKP odvzem štipendije, če ugotovijo, da so podatki nerealni oz. ponarejeni;
- pri izračunavanju štipendije iz združenih sredstev morajo kadrovske službe (skupnosti za zaposlovanje) upoštevati 15. člen (odštevanje najnižje kadrovske štipendije) in ne celotne kajti odštevanja celotne kadrovske štipendije destimulira študenta oz. učenca.

21. Zahtevamo, da se sklepi te tribune in ostalih zborov študentov dosledno upošteva pri nadaljnjem oblikovanju štipendijske politike.

Sklepi so bili sprejeti, postavljene zahteve, mi pa smo še vedno brez štipendij. Pogovorov o tem imajo toliko, da na izplačilo štipendij kar pozabijo. Zavedajo pa naj se, da je lačen študent precej revolucionaren in o vsem tem ne bo tiho.

janez bratkovič

S a M O U P R A V N A P E D A G O Š K A K O N T R O L A

V prejšnji številki Katedre smo sramežljivo objavili kratko vest o tem, da bi bilo zaradi boljšega uresničevanja členov zakona o visokem šolstvu in statutom šol treba uvesti samoupravno pedagoško kontrolo. Ker je bilo zanimanje med študenti za to vrsto aktivnosti precejšnje, bomo v tej številki poskusili bolj podrobno definirati potrebe po tej kontroli in seveda tudi naloge tega samoupravnega organa.

USTAVA, ZAKON, STATUT

V Ustavi SFRJ je v 107. členu zapisano določilo o delu in organizaciji samoupravne delavske kontrole, v okviru katere delavci (v organizacijski obliki organa samoup. delavske kontrole) nadzirajo izvajanje statuta in drugih samoupravnih aktov... kontrolirajo... izpolnjevanje delovnih in samoupravljaljskih dolžnosti delavcev, organov in služb organizacije...

Zakon o visokem šolstvu pa tako:

Člen 85. — Samoupravljanje... po delegatih v svetu in nadzorstvom nad delom organov in služb visokošolske temeljne organizacije (vsekakor zelo pomanjkljivo!)

Statut:

npr. VEKS: Člen 170.:

Delavska kontrola:

... izvoli jo zbor delavcev visoke šole (5 članov, tajne volitve)

dolžnosti: — spremlja in nadzira izvajanje ustave, zakonov in splošnih aktov ter sklepov samoupravnih organov visoke šole,

— spremlja izvajanje načrtov, programov, zlasti iz vidika dobrega gospodarjenja,

— proučuje pripombe in pritožbe porabnikov dela visoke šole ter družbeno-političnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij, ki se našajajo na delo visoke šole,

— nadzira zavarovanje in varovanje sredstev...

— nadzira izvajanje varstva pri delu...

— spremlja in analizira delitev sredstev...

Samoupravni sporazum o združitvi v univerzo pa v 22. členu pravi:

Svet samoupravne kontrole... ima pristojnosti:

— spremlja izvajanje začrtanih politik univerze;

— nadzoruje pravilno, namensko in smotrno uporabljanje sredstev...

— nadzoruje, ali in kako se izvajajo načrti in programi in iz njih izvira-joče naloge, družbeni dogovori in samoupravni sporazumi...

— nadzoruje pravilnost in zakonitost dela sveta univerze...

— nadzoruje usklajenost samoupravnih splošnih aktov univerze...

— predlaga pristojnim organom ustrezne rešitve in ukrepe.

Kakor lahko opazimo, so to res prave oblike delavske kontrole, namenjene predvsem varstvu samoupravnih pravic delavcev na univerzi, manj študentov, prav nikakršne določbe pa ni v teh aktih o odgovornosti in preverjanju te odgovornosti za izvajanje kvalitetnega vzgojnoizobraževalnega in raziskovalnega dela.

Da pa ne bi preveč zašli, pogledjmo še, kaj pravi o posebnih organih ali oblikah organiziranja delavske samoupravne kontrole Peter Toš v knjižici Samoupravna delavska kontrola (RK SZDL, RS ZSS in ZDU Slovenije, priručnik, zvezek 6—7, Ljubljana 1975 — na strani 75): Kje vse organizirati organ delavske kontrole: — povsod, kjer je potrebno izvajati nadzor nad uresničevanjem pravic ter nad družbeno lastnino ter področju družbenega varstva.

Naziv organa delavske kontrole: ... naziv vsakega, torej tudi tega organa naj izraža funkcijo in cilje, zaradi katerih ga delavci (?) ustanavljajo. In tako naprej.

Videli smo, da nam sicer pravni akti dajejo možnosti za ustanovitev organa (lahko ga imenujemo tudi svet, odbor) samoupravne pedagoške kontrole, da pa nam zaradi našega nerešenega statusa (nismo delavci) že pri pojmu „delavec“ zasolijo vso stvar; zaradi tega bi pogledali še na drugo stran.

SAMOUPRAVNA PEDAGOŠKA KONTROLA

Zakaj potem toliko silimo skozi zid, če že v naprej vemo, da bomo naleteli na težave pri ustanavljanju takšnega ali temu podobnega organa celo pri naših sodelavcih — profesorjih, saj to zanje pomeni le en organ več — torej, eno funkcijo več. Vendar: tako ne smemo razmišljati, če dobro preberemo zakon o visokem šolstvu in ekspoze dr. Avgušтина Laha, ki je bil

osnutku tega zakona priložen. V obeh materialih je bilo mnogo zahtev (in še sedaj obstajajo, pravzaprav pričenjajo dobivati pravo obliko in vsebino), malo pa konkretnih zadolžitev, kdo naj kaj izvršuje in komu je le-ta odgovoren za svoje neizvrševanje. Pri deklarativnih oblikah ne smemo ostati, če resno vzamemo podatke, da imamo v Sloveniji več kot polovico študentov, ki na visokošolske temeljne in delovne organizacije pridejo samo vedriti in „zabušavati“, da jih v rednem roku ne opravi svojih obveznosti niti tretjina, da družba odvaja v te namene (za resnost in kvaliteto!) ogromno denarja, da želimo izgrajevati samoupravnega strokovnjaka, ki se bo poleg splošnega znanja in družbenopolitične usmerjenosti v praksi znal izkazati tudi z znanjem, da moramo povezovati (zaradi usmerjenega izobraževanja) prakso in teorijo, da moramo vključevati v redne vzgojnoizobraževalne organe raziskovalno delo, da moramo...

Preveč je tega: „moramo“ in prav zaradi tega sem prepričan, da takšen organ ne bi bil odveč.

KAKŠNO BI BILO DELO

V organ samoupravne pedagoške kontrole bi morali pedagoški delavci, kakor tudi študentje voliti le svoje napredne člane, ki so dobro seznanjeni z družbenimi, kakor tudi zahtevami iz samoupravnih aktov na univerzi.

Odbor (svet, organ...) bi bil sestavljen po načelu enakosti — v članstvu, enako število študentov in pedagoških delavcev.

Organ pedagoške kontrole bi sproti preverjal zahteve zakona o visokem šolstvu — oziroma izpolnjevanje teh zahtev v praksi. Skrbel bi tudi za izvajanje programov posameznih kateder, kakor tudi za razvoj (usklajen s potrebami — zahtevami prakse) posameznih disciplin in zagotavljal udeležbo študentov pri raziskovalnem delu in uvajanju prakse v učne programe. Težišče dela bi bil torej vzgojnoizobraževalno-raziskovalni proces ob enem pa tudi strokovno povezovanje med šolami glede prenosa znanja pri posameznih disciplinah.

Šolski odbori pedagoške kontrole bi skrbeli tudi za strokovno ustreznost učnih programov, učnih pripomočkov ter izvedbo vaj in predavanj. Šolski odbori pedagoške kontrole bi združevali svoje delegate v koordinacijsko telo pedagoške kontrole pri univerzi.

vem

Proti kraji štipendistov

Štipendiranje in kreditiranje imata danes pri nas veliki pomen. V ta namen se izdaja veliko sredstev, vendar še marsikaj ni tako, kot bi moralo biti. Poseben problem je v tem, da se številni študentje po končanem študiju nočejo zaposliti v podjetju ali instituciji, ki jih je štipendirala.

Zdi se, da je do tega prišlo predvsem zaradi tega, ker štipendist po končanem študiju lahko izbira: ali bo delal v organizaciji, ki mu je v času študija pomagala, kar je bilo določeno tudi s sklepom; druga možnost pa je, da vrne denar, ki ga je prejemal. Toda tega denarja ne vrača štipendist, temveč podjetje, pri katerem se bo štipendist zaposlil. Delovne organizacije se zelo pogosto obnašajo, vsaj ko gre za štipendiste, kot prekupčevalci na trgu, in jih prav nič ne moti, da ugrabijo tuje štipendiste.

Takšen položaj je brez dvoma nevzdržen, zato bo treba v štipendijskem sistemu nekaj spremeniti. Konkreten predlog bi bil, da bi štipendisti in delovne organizacije podpisali družbeni dogovor, na osnovi katerega nobena delovna organizacija ne bo več mogla in smela zaposliti štipendistov, ki niso izpolnili obveze od ustanove, ki jih je šolala. Tudi vračanje denarja takrat ne bo prišlo v upoštevanje. S tem bomo dosegli, da bodo strokovnjaki boljše razporejeni, in sicer po potrebah gospodarstva, ter da bomo končno začeli reševati problem nezaposlenosti.

„Študijsko raziskovalni projekt Slovenske gorice“ — verjamem, da se ta beseda že marsikomu med nami vse predolgo vlačí po istih v slabem smislu (ali pravilnem glede na to, kaj je bilo storjenega) in dobiva grenek priokus naveličanosti in brezidejnosti.

Na začetku smo napravili velik pomp: študijski projekt je potreben, tako za image združenja (sedanje univerze), kakor tudi za posodobitev učnih programov, kar je najbolj dokazovala klauzula o zahtevi postopnega vključevanja projekta v redne učne programe. O kakšnem vključevanju seveda ni bilo govora, saj ne le, da se projekt ni vključil v redne učne programe, pač pa je pritegnil k realizaciji (oziroma so pritegnili — profesorji!) bor mlo študento, ki verjetno še sedaj n vejo, kaj so pri projektu delali in v čem je bla njihova kretva iniciativnost.

form Upa 1

ZVODENITEV

Projekt je zvođenel in takšnega vina še kroničnemu pijančku ne bi mogli več podtaknit, kaj šele mlademu in kritičnemu študentu. Zvođenel pa je, po moji skroni presoji, ker:

- zahteve po vključitvi projekta v redne učne programe niso bile do-delane (bile so v danem trenutku — vse do sedaj — neživljenjske);
- te zahteve ni nihče resno (ali vsaj ne preveč resno) jemal;
- skrb sodelavcev ni bila posvečena izgradnji projekta v polnem smislu, pač pa izgradnji prelepih in futurističnih programov;
- zaradi nepovezave s študenti (s tem mislim množičnost, ki bi naj bila osnovni pogoj takšnega in naslednjih študijsko-raziskovalnih programov!).

Šola Posamezniki so se trudili — pedagoški del naše univerze — vendar je že stari Marx ugotovil, da trud za mizo ne da tistega žlahtnega znoja, ki ovekoveči stvaritev v praksi — v tem primeru v možganih in na plečih študentov.

Zaradi tega bi bilo dobro, da nekdo, čigar roka ima „težo“, udari po mizi, tako da se bodo poskrili vsi čvekajoči in filozofirajoči kabinetarji in odstopili mesto pri uresničitvi projekta mladim — ali starim — tistim, ki bodo svojo nalogo res opravili, ne glede na strah pred titulo tistega, ki projekta ni sprejel z odprtimi rokami, ali tistega, ki je to nalogo z globokim vzdihom odložil v predal med ostale funkcije. Potrebno je delo... in samo to!

KOT PRIMER ZA PRAKSO IN IZ NJE

V sedanjih integracijskih povezavah raznih struktur v gospodarskem in družbenem prostoru (vse je seveda združeno in povezano), smo študentje VEKŠ na terenu naleteli na zanimiv pojav. Nihče ne ve, s kom in zakaj bi se naj povezal — glavni vzrok sta nezaupanje in seveda brezizhodnost pri pričakovanju učinkovitosti. Ob kratkem razmišljanju (to so ti glavi!), smo prišli do takega predloga:

Podravska in Pomurska regija sta prostorsko majhni, vendar imata veliko možnosti za razvoj monokultur in s tem tudi za razvoj sodelovanja med kmetijskimi proizvajalci. Ker je v predlogu Resolucije o srednjeročnem razvoju SRS le en odstavek (zelo raztegnjeno splošen), ki govori o tej problematiki, bi lahko zadevo malo konkretizirali.

UGOTOVITVE:

- obstaja nepovezanost proizvajalcev in tržišča;
- nepovezanost pri strojnem (za obdelavo) sodelovanju med proizvajalci;
- ni dogovora o vrsti monokulture;
- ni dogovora o skupnem — horizontalnem in vertikalnem — sodelovanju.

Vse to je moč rešiti na širšem družbenem prostoru, s skromno mero optimizma in zaupanja v soseda, na zelo enostaven način.

Znano je, da vse vrste zemlje (prsti) niso primerne za vse monokulture, kakor tudi, da celotna konfiguracija zemljišča ni primerna za uporabo enakih kmetijskih strojev. Na splošno pa lahko rečemo, da imajo vse kmetijske zadruge na omenjenem področju ravninske in gričevnate predele in da zaradi tega (poenostavljeno) lahko gojijo enake vrste kmetijskih kultur.

Sodelovanje bi bilo takšno:

1. Vertikalno: vse kmetijske zadruge bi se skupno povezale s trgovino in predelovalno industrijo ter v okviru teh povezav organizirale tudi transport.

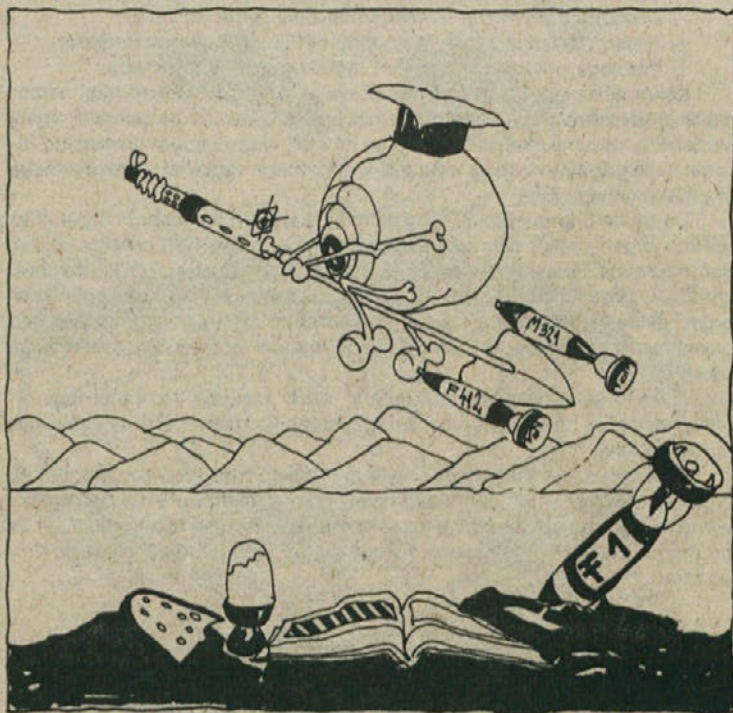
2. Horizontalno: vse kmetijske zadruge bi se lahko povezale med sabo, napravile raziskavo tržišča (možnost prodaje in izbira blaga), raziskale svoje možnosti in ustanovile skupne delovne strojne skupnosti (ena bi bila dovolj za to področje) v okviru katerih bi po določenem programu izmenjavale strojno opremo ter strokovnjake (s tem tudi izkušnje) in tako ne bi vse naenkrat pridelovale ene same kulture — ali kar je še slabše: imele vse naenkrat pol površin „mirovanju“. Stroji bi se izmenjavali skupno s strokovnjaki na podlagi pogodbe, s katero bi uporabnik prevzel tudi obveznost za obnavljanje strojne opreme in za vračilo morebitne škode, ki bi jo povzročil. Delo s stroji bi bilo prav gotovo previdno (ta izmenjava je potrebna zaradi ekonomičnega izkoristka strojne opreme), saj bi ob uporabi tuje opreme vsak uporabnik imel pred očmi, da prav takrat tudi nekdo drugi uporablja (ob istih obveznostih) njegovo strojno opremo. Tako bi bolj poceni prišli do večjih izkoristkov delovne sile, strojev, boljše založenosti trga in prosperitete razvoja kmetijstva na tem področju, ki je označeno kot prehrabena baza za vso Slovenijo in (tako trde optimisti) celo za izvoz.

Sicer pa, to je bil samo predlog!

IN NAŠ PROJEKT?

V kratkem času bomo morali še enkrat prečitati zakon o visokem šolstvu in obuditi člene iz statutov (predvsem okoli pedagoškega procesa), pa bomo videli, kaj moramo storiti.

Marjan Vešnar

Na tapeti: zdravje

Dispanzer za zdravstveno varstvo študentov organizira vsako leto redni preventivni pregled vseh redno vpisanih študentov na naši univerzi. Čeprav je tak preventivni pregled za pravočasno ugotavljanje marsikaterih bolezni prepotrben, lahko ugotovimo, da se je v preteklem letu odzvalo pravočasno obvestilo (skoraj dva meseca pred pregledom je visel spisek na vseh šolah) in prišlo na pregled le nekaj čez šestdeset odstotkov študentov. Številka opozarja na dokajšnjo lahkornost.

STANOVANJE, HRANA IN NAVADE

Med statističnimi podatki, ki jih je uspelo dispanzerju zbrati v preteklem letu, je nekaj precej zanimivih — predvsem takšnih, ki dokazujejo nekaj naših, v Katedri stalno ponavljanih zahtev. Da je treba graditi študentske domove, nam prikazujejo te številke. — podnajemniki:

70/71	71/72	72/73	73/74	74/75
27%	27,4%	24,7%	28,05%	36,85%

Kot vidimo, število podnajemnikov stalno narašča, s tem pa bi morala naraščati tudi družbena skrb za izgradnjo študentskih domov, saj je znano v kakšnih razmerah stanujejo in preživljajo svoje študentske dni prav ti študenti.

— hrana

Le 15,79 odstotka študentov uživa dva obroka dnevno. Od vseh (verjetno predvsem tistih, ki stanujejo v domu) študentov se jih kar 61,40 odstotkov hrani v menzi (treba je zacementirati cene!) in ti študentje so ocenili hrano tako: zadostno: 81,3 odstotka; 10,6 odst. študentov je povedalo, da je hrana enolična; 3,2 odst. pa je dalo prehrani oceno nezadostno.

— navade

podatki primerjajo navade študentov med višjimi in nižjimi letniki vendar med njimi ni bistvenih razlik. Tako kadil od 30 do 40 odstotkov študentov, alkohol jih uživa od 9 do 16 odstotkov (nedefinirano: ali občasno ali stalno, vendar ne preveč!), športna aktivnost je v zadnjih petih letih porasla od 40 na 80 odstotkov, pri uporabi kontracepcije pa je komej opazen porast v zadnjih letih (od 5,2 odstotka do 18,16 pri nižjih letnikih in od 10,2 do 18,88 odstotka pri višjih letnikih).

IZ DELA KLINIČNEGA PSIHOLOGA

V šolskem letu je bilo na novo sprejetih in obravnavanih pri psihologu 57 pacientov, od tega 28 deklet in 29 fantov med 20. do 25. letom starosti.

ŠTUDENT (KE)JE SO SE PRITOŽEVALI:

- težave iz motenih odnosov do soljudi doma, med vrstniki, drugje; 25 odstotkov
- psihomatske težave, funkcij srca, preba— vil in drugo; 16 odstotkov
- občutek manjvrednosti; 15 odstotkov
- seksualno erotične težave; 16 odstotkov
- težave pri delu, motnje koncentracije, nemotiviranost; 12 odstotkov
- močni glavoboli, brez somatskih obolenj; 8 odstotkov
- pogoste bojazni in fobije. 8 odstotkov

Psiholog je za te pritožbe sestavil naslednjo diagnostično listo:

1. Reaktivne nevrotične motnje, ki se pojavijo pri večini ljudi v težjih življenjskih pogojih in situacijah skušanja — 16 odstotkov.

2. Nevrotične zavrtosti v reagiranju, čustvovanju, z ali brez psihomatskih težav. Pri večini teh primerov gre za nevrotično zavrtost iz zgodnjega otroštva; simptomi se v novi življenjski dobi le spreminjajo — 55 odstotkov.

3. Težje in dolgotrajnejše psihonevroze, diagnosticirane že pred obravnavo, večkrat — 29 odstotkov.

Psiholog priporoča poleg načrtovane „šole za življenje“ še skupinsko — grupno — delo s študenti, s posebnimi metodami in tehnikami.

Naš namen je bil posredovati le izvleček, in vam na kratko prikazati „naše“ zdravstveno stanje. Pogovori z zdravniki — splošno, zdravnico, psihologinjo in ginekologom bodo objavljeni v naslednjih številkah Katedre.

Na zadnji seji republiške skupne komisije udeležencev samoupravnega sporazuma o štipendiranju je precej delegatov zapekla odgovornosti. Precej donkihotsko so se ustrašili 25-odstotnega zvišanja štipendij. Razprava je pokazala, da je delegate k temu prignala skrb za že močno obremenjeno gospodarstvo. Bo gospodarstvo, izmučeno od inflacije, nestabilnosti, vedno novih obremenitev, preneslo še četrtnsko povišanje štipendij?!

Skrb za odgovorno sklepanje se je pokazala kot licemersko dejanje. Ob strani pušča dejstvo, da so si delovni ljudje v organizacijah združenega dela in drugih organizacijah sproti z naraščanjem življenjskih stroškov rezali tudi večje kose kruha, kar je proti sprejetim družbenim dogovorom in družbenoekonomski resoluciji. Delegati pozabljajo, da je gospodarstvo v težavah tudi zaradi neprimerne kadrovske strukture zaposlenih: učinkovitost dela in strokovna ter družbeno-politična izobraženost delovnih ljudi gresta z roko v roki! Dejstvo, da štipendiranje ni potrošnja, temveč investicija, pa si že vedno mukoma utira pot v zavest občanov. Podobno je verjetno tudi z nespodbudnimi dejstvi, na katere smo opozarjali že pri podpisovanju družbenega dogovora o štipendiranju:

— Slovenija je po številu kadrov z višjo in visoko izobrazbo celo desetletje za razviti evropskimi deželami;

— skoraj šest desetlin zaposlenih je brez vsake strokovne izobrazbe;

— slovenska kadrovska struktura gleda v pete vsem drugim jugoslovanskim republikam.

KDO BO KOGA

Teža omenjenih dejstev in pomiritev nemime žilice sta botrovali sprejetju predlaganega povečanja štipendij. Delegati so mirne vesti odšli domov, študentje in dijaki pa nestrno pričakujemo povišane štipendije. Po sklepu republiške skupne komisije udeležencev družbenega dogovora o štipendiranju veljajo dogovorjeni življenjski stroški študentov in dijakov od 1. januarja 1976. Seveda pa to še ne pomeni, da smo povišane štipendije dobili že v januarja ali morda februarja. Sicer pa smo že navajeni zamud v izplačevanju, do katerih prihaja zaradi nesorazmernega pritiska na štipendije iz združenih sredstev in zaradi neposobnosti strokovnih služb, ki ne

Delegatska odgovornost
Kdo bo koga

nakazujejo redno štipendij, poleg tega pa prepočasi preusmerjajo stipendiste iz združenih sredstev v kadrovske štipendiranje. Zaradi realnega obdobja vsakomesečnega združevanja sredstev za socialne štipendije ob izplačilu osebnih dohodkov za nazaj rezervna sredstva ne omogočajo izplačevanja štipendij vnaprej. Zato so po sklepu skupne komisije strokovne službe dolžne uskladiti pogodbeno obveznost tako, da bodo tudi štipendije iz združenih sredstev izplačane za nazaj. Naj omenjeni sklep razumemo tako, da bomo ob prehodu na štipendiranje za nazaj študentje in dijaki ostali mesec dni brez štipendije?

DELEGATSKA ODGOVORNOST

Primerneje se nam zdi, da bi se odgovornost delegatov prebudila ob takšni možni interpretaciji sklepa skupne republiške komisije podpisnikov družbenega dogovora o štipendiranju. Razplamteti pa bi se morale pri uresničevanju dogovora, ki še vedno precej šepa. Sprašujemo se, kje je odgovornost delegatov za izvajanje dogovorjenega v družbeni bazi, v organizacijah združenega dela, v samoupravnih interesnih skupnostih in v krajevnih skupnostih? So delegati opravili svojo dolžnost res samo s sprejetjem sklepov, odgovornost za njihovo uresničevanje pa prepuščajo drugim? Kje je tu pretok informacij v okviru delegatskega sistema? Informacije v sredstvih javnega obveščanja predstavljajo prevsem dopolnitev notranjega pretoka informacij, ne pa njegovo zamenjavo! Ob takšnem šepanju notranjega pretoka informacij je razumljivo še hujše šepanje na akcijskem torišču. Sredstva javnega obveščanja zaradi razmeroma skopega informiranja ne osvetljujejo družbenim institucijam konkretnih delovnih nalog in obveznosti, kar ob zatajitvi delegatskega pretoka informacij občutno hromi hitrost in učinkovitost uresničevanja dogovorjenega. Delegati bi morali svojo žilico odgovornosti začutiti predvsem s strani prizadevanj za dosledno uresničevanje svojega delegatskega položaja.

BORIS MALJEVAC 13

KATEDRA

Informativni dan

iz Ljubljane

Bilo je v četrtek, da, bilo je samo v četrtek, na informativni dan za uboge srednješolce. Značilen primer neskladja med tistim, kar se govori, in tistim, kar je. V četrtek se je jasno videlo tisto, kar je. Povsem vseeno je, ali bi pisal o informativnem dnevu, ki je bil leta 1971, ali o tem, ki je bil pred dnevi. Vse skupaj ne bi bilo nič neverjetnega, če ne bi bili v teh vmesnih letih izrekli toliko besed o reformi izobraževanja.

Kaj vse bi se moralo v našem visokem šolstvu v kratkem času seveda spremeniti?

- visoko šolstvo bi morali odpreti vsem, ki so za študij sposobni;
- struktura študirajočih bi se morala prilagoditi strukturi potreb v praksi;
- odpraviti bi morali visok osip;
- spremeniti bi bilo treba vsebino študijskega procesa;
- zagotoviti bi morali ustrezne življenjske pogoje vsem študentom.

No, lahko bi našteval še in še. Vsega tega pa bodoči bruci v četrtek niso izvedeli. Vendar so vse to tudi njihove naloge, predvsem njihove! Vendar še malo niso imeli občutka, da so njihove. Že njihov prihod na univerzo, pravzaprav namen prihoda, je bil zgrešen, zakaj večina, oziroma vsaj tisti, s katerimi smo se mi pogovarjali, se je prišla samo pozanimat, kako je s študijem na fakultetah, za katere so se že odločili oni sami. Le od profesorjev, ki so govorili o svojem predmetu, in od srednješolcev je odvisno, ali so odšli s srečanja prestrašeni ali pa polni samozavesti, češ saj ni nič težkega. Na Filozofski fakulteti so jim sicer postregli z neko nerazumljivo tabelo o potrebah po kadrih, vendar je bilo iz tiste tabele razbrati, da v bistvu nikogar ne potrebujemo: absurden podatek v času, ko reformiramo srednje šolstvo.

Nihče izmed bodočih brucev ni mogel dobiti občutka, da je prišel na univerzo, to tako pomembno družbeno institucijo. Toda to so jutrišnji intelektualci, ki spet ne bodo imeli pojma o svoji vlogi v družbi; to so ljudje, ki se za študij odločajo povsem zasebno, največkrat iz povsem konformističnih razlogov; če pa sami niso dovolj konformistični, so taki zagotovo njihovi starši. Pojmovanje prihoda na univerzo, kot kaže, še ni preseglo spisa Franca Saleškega Finžgarja študent naj bo. Žive duše ni bilo na vsej univerzi, ki bi se ji zdelo vredno, bodočemu študentu povedati kaj več, kot dati le osnovne informacije o učnem programu in jim pokazati predavalnico.

Ves čas se nam je zdelo, da bi morala biti univerzitetna organizacija ZSM prva, ki bi bodočim študentom pokazala svoj obstoj na univerzi, in za kakšne cilje se bori. V tem smo se zmotili, praksa prejšnjega četrтка je to pokazala.

O univerzitetni organizaciji ZSM ni bilo duha ne sluha, skromna izjema je bila Filozofska fakulteta. Kdo neki bo angažiral študente za borbo za prej omenjene cilje, če ne ZSM. Marsikdo bo ugovarjal, češ saj je še čas. Mi trdimo, da ni, kajti to je bil njihov prvi stik z univerzo. In ta prvi stik je bodočim študentom samo potrdil njihovo napačno mnenje o tem, kaj je univerza: to je ustanova, na kateri študiraš, da boš

potem bolje in udobneje živel kot drugi, obenem pa boš še ugleden po vrhu.

Univerza oziroma fakultete se bodočim študentom niso predstavile v luči prej omenjenih problematičnosti, temveč v čisti statiki, samo v tistem, kar univerza ta hip je in ne, kaj bi morala biti.

Tehnično pa so šle stvari takole: srednješolci so se v Ljubljano pripeljali zgodaj zjutraj; letos niso imeli niti Tribune z informativnim zemljevidom, kje je kaj. Ko so našli fakultete, ki so jih zanimale (zmeraj to seveda ni bilo enostavno), so lepo posedli po klopih in prisluhnili, kaj jim bodo povedali. Morda velja omeniti še dejstvo, da so z njimi prišli tudi njihovi profesorji, toda tem se ni zdelo vredno priti na fakultete, raje so odšli po nakupih v Namo ali Maximarket.

Informiranje o študiju se je končalo približno ob pol enajstih; in do treh, ko je bila ponovitev informacij se srednješolski revčki niso imeli kam dati. Pardon, tu so še gostilne in naravnost tja so odšli; prenekateri se ga je našgal.

Seveda na vsej univerzi ni bilo nikogar, ki bi pomislil, da bi bilo moč te urice koristno izkoristiti. Morda bi bilo dobro, če bi o tem kdaj razmislili na predsedstvu UK ZSM ali pa na univerzitetnem komiteju ZK, vendar niso.

Prav tako bi bilo dobro pohvaliti naša sredstva javnega obveščanja. Komaj da se jim je zdelo vredno spregovoriti o zadevi, pa še to takrat, ko je bilo že za vse prepozno. Informacije niso bile predpriprava na informativni dan, temveč zgolj informacije, toliko, da nekaj je in da ne bi kdo rekel, da nismo na tem področju nič naredili. Mislite, da bi se zemlja pričela vrteti nazaj, če bi ta informativni dan končno enkrat le temeljito pripravili? Kaj če bi naredili celo informativni teden, ki bi trajal dalj časa, npr. dva, tri mesece, vsak teden pa bi bila na vrsti ena fakulteta. V naselju bi se že našlo prostora za tistih nekaj brucev. Zadevi bi se morda celo lahko priključilo gospodarstvo s svojimi slavnimi „potrebami“. Nemara bi pa tej obliki lahko rekli začetek usmerjanja v študij. Če pogledamo sedanje stanje, je še prekleto daleč dan, ko bo usmerjeno izobraževanje podalo roko univerzi.

Miran Čupkovič

Opismenjevanje

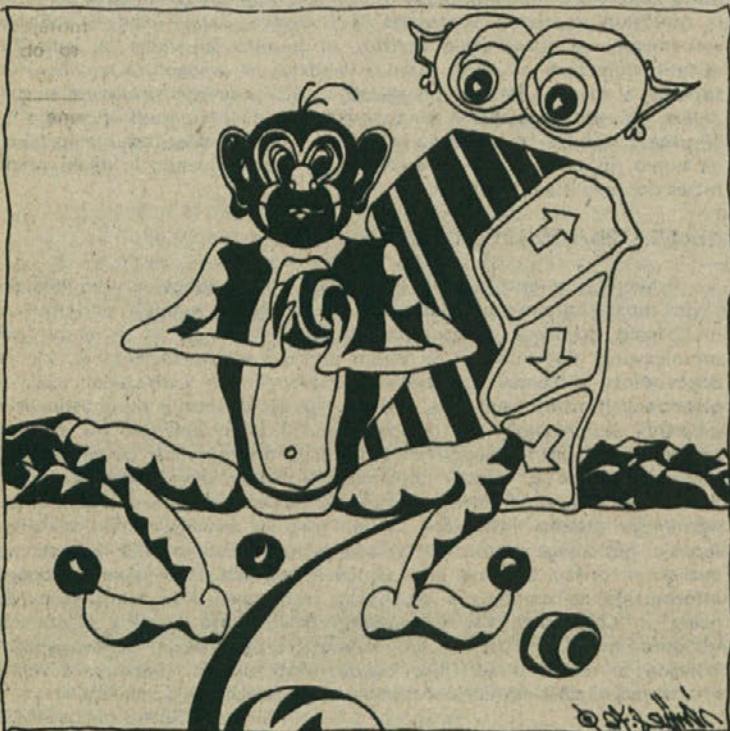
Ob koncu vojne se je ob številnih problemih, ki jih je bilo treba takoj rešiti, pojavila tudi nepismenost. Veliko število mladih se namreč ni odzvalo pozivu v nemške šole. Odločili smo se, da o tem povprašamo ravnatelja osnovne šole za odrasle pri Delavski univerzi v Mariboru, Janeza Arsenjuga. Naj kar sam spregovori:

„Učiteljsko poklicno delo sem pričel januarja 1946, takoj pa sem se tudi vključil v družbenopolitična prizadevanja za spremembo stanja po vojni. Veliko truda sem vložil tudi v kulturno-prosvetno delo. Deloval sem na različnih koncih Štajerske, v Apačah pri Gornji Radgoni, na Kapeli pri Radencih, Velki Ptuji, Sp. Kungoti. V Ptujju smo tudi organizirali dopolnilno izobraževanje za kmečko mladino. V Kungoti se je na primer mladina množično vključila v kulturno in prosvetno delo. Leta 1958 sem prišel v Maribor. V Košakih sem vodil hospitalizacijske tečaje za učitelje, tedaj sem se tudi odločil za nadaljnje izobraževanje. Med prvimi izrednimi študenti sem končal PA, leta 1964 pa sem se – zopet ob delu – vpisal na ljubljansko filozofsko fakulteto.“

DELO IN UČENJE

„Opismenjevanje je potekalo po vaseh predvsem v zimskem času, ker je kmečko delo onemogočalo stalni pouk. V vsaki vasi je bila po ena skupina ljudi; bilo jih je okoli 20 do 30. Seveda smo morali vložiti veliko truda, da smo jih sploh navdušili za te tečaje, pa čeprav so bili brezplačni. Tisti, ki so šolo končali, so imeli možnost vpisa v večerne oddelke osnovne šole za odrasle, toda za mnoge je bila že pismenost velika pridobitev. Starostna struktura tečajnikov je bila različna, od 17 do 35 let. Delo je bilo naporno, zahtevalo je namreč zelo premišljen pristop k tečajnikom, treba jih je bilo neprenehoma vzpodbujati, da smo jih obdržali v tečaju. Tudi v zadnjem času smo imeli tri take tečaje, od teh so trije slušatelji zadnjega tečaja končali celo osemletko. Tak tečaj opismenjevanja bi bil še potreben, saj je v mariborskih delovnih organizacijah zaposlenih okoli 300 nepismenih, vendar ga je nemogoče izvesti, če kolektivi ne navdušijo svojih nepismenih delavcev. Še večjo pozornost pa bi bilo treba posvetiti delavcem, ki nimajo končane osnovne šole. To so predvsem tisti, ki prihajajo na delo v Slovenijo iz drugih republik. Gre za intelektualno presenetljivo razvite ljudi, ki pa v svojih sredinah zaradi različnih razlogov niso imeli možnosti končati osnovno šolo. Brez končane OŠ jih je v občini Maribor namreč kar 28.000, kar je sicer pod slovenskim poprečjem, pa vseeno preveč.

Marija Šuta

Vloga in pomen marksističnih krožkov

V času, ko uvajamo samoupravne odnose na vsa delovna področja, ko želimo, da bi vsi ljudje vplivali na razvoj naše družbe, je izrednega pomena delo marksističnega krožka. V krožku, kjer se oblikujejo mladi upravljalci, je pomemben osebni interes, kajti osebna zavestnost je pogoj za uspešno delo marksističnega krožka.

Marksistični krožki v Mariboru so v svojem nekajletnem delovanju prispevali veliko vsebine za delo mnogih dejavnikov družbenega razvoja. Uspešno delo krožkov je pripomoglo k temu, da imajo marksistični krožki ugled med dijaki in učitelji. Ugotavljamo pa, da se nekateri krožki srečujejo s stalnimi težavami. Težave zadevajo pomanjkanje ustrezne literature, prostore in napačno motivacijo. Seveda krožki ob takšnih objektivnih težavah ne morejo delati tako kot krožki, ki imajo vse pogoje za uspešno delo. Opaziti je, da je pomoč osnovnih organizacij Zveze komunistov preskromna, kajti le posamezniki, v večini primerov so to mentorji, ne morejo krožku dati tistega, kar bi lahko naredila celotna osnovna organizacija. Napačna motivacija je tudi vzrok za neuspešno delo krožka. V marksističnih krožkih vse preveč srečujemo avtokratično vodenje, to pa člane odbija. Nadalje so tukaj še, klasična predavanja, ki jih imamo na šolah. Vse premalo je samostojnega dela. Menim, da ni namen marksističnega krožka poslušanje predavanj in morebitno prebiranje literature. Marksistični krožki so sredine, kjer naj se rešujejo konkretni problemi. Ko bo mlad človek uvidel, da v krožku rešujejo probleme, katerih del je tudi on, se bo rad vključil v razglabljanje in reševanje teh problemov. Marksistični krožki uvrščajo v svoje programe filozofska dela klasikov marksizma, vse več pa je konkretnih akcij. Te akcije se nanašajo predvsem na študijsko obravnavo problemov delavskega razreda in ekonomskega položaja delavcev. S takšnim delom pa si mladi pridobivajo izkušnje za nadaljnje aktivno delo v samoupravnih skupnostih.

Za uspešno razvijanje mladih ljudi je zelo pomembno, da se marksistični krožki ustanavljajo v vseh sredinah. Krožke imajo v večini primerov na srednjih in strokovnih šolah, nekaj jih je v TOZD, KS in na osnovnih šolah. Stremeti pa moramo za tem, da se krožki ustanovijo povsod, kjer mladi delujejo. Delo krožkov v TOZD in KS je seveda mnogo težje, kajti mladi so vse premalo zainteresirani za delo, ne glede na to, ali je to marksistični krožek ali mladinski aktiv. Toda v teh sredinah se mladi srečujejo s konkretnimi problemi in jih lahko tudi neposredno rešujejo. Zato si moramo prizadeati, da se marksistični krožki ustanovijo prav v teh sredinah. Vendar je pomembno, kako bomo pristopili k reševanju problemov, da bomo zainteresirali čimveč mladih, le-to pa lahko dosežemo s pravilnim dostopom do problemov. Vsak mlad človek naj bi bil revolucionaren, naj bi spreminjal obstoječe, to pa lahko dosežemo le s pravilno aktiviranimi ljudmi.

Pogoj za vstop v zvezo komunistov v srednjih šolah, je da si član MK. Tudi kasneje naj bi se člani ZK aktivno vključili v delo krožka. Toda problem nastane, ko ravno mladi komunisti neradi obiskujejo marksistični krožek. Vemo, da se moramo komunisti nenehno izobraževati. Marksistični krožki pa so oblika dela za člane Zveze komunistov, saj lahko ravno tukaj pridejo do izraza kvalitete posameznega komuniste. Vse preveč govorimo o uspešnem delu osnovnih organizacij. Bodimo realni in se vrnimo tudi na tiste točke, kjer smo precej neuspešni. Za primer neaktivnosti navajam podatek, da obiskuje redno le 50 odstotkov mladih komunistov seminarje za novo sprejete člane ZK. To pa so le posamezni primeri, ki ne veljajo za celoto, toda opozarjajo nas, da bo treba nekaj storiti. Potrebno bo nekaj več akcije za prebijanje neaktivnih, nezainteresiranih ljudi. Takšnih ne potrebujemo v ZK.

In ravno tukaj lahko marksistični krožki naredijo korak naprej, saj se v tem krogu zbirajo ljudje, ki žele boljši jutri. Menim, da so marksistični krožki prvi koraki po poti, po kateri bo stopal jutrišnji upravljalet.

Rado Mlakar

Grižljajček

Ste že kdaj občutili prijetno zbadanje v predelu spodnjega dela trupa — malo preden sedete za polno obloženo mizo? Ali pa, neprijetno zbadanje, kadar imate občutek revščine v mošnjčku in so zato bolečine v trebuhu še hujše? Verjetno ste to imeli priložnost spoznati prav vsi, še posebej, če ste mladostne dneve preživljali kot študent.

Toda sedaj, ko je skrb za študente dosegla svoj (in s tem seveda tudi vsedružbeni) vrh, se vam kaj takega ne more pripetiti — edino, če živite v samoupravni, socialistični družbi, kjer sta skrb in potreba za izobraževanje izredno potencirani in vse splošno družbeno spoznani kot ena od primarnih družbenih potreb.

Sicer pa, zakaj bi zabavljali čez družbo, če pa se ne ve, kdo je kriv za ukinitve dotacij za prehrano študentov (zaradi tega, ker študentje prejema v rednih mesečnih rokih in seveda zadovoljivi višini štipendije). Raje pogledimo, kam so nas te štipendije pripeljale.

Kuhinja študentskega doma pripravlja hrano za svoje redne /zaradi česar je bila tudi ustanovljena/ stranke — študente in še za marsikatero

organizacijo združenega dela na območju naše občine, v buffetu cenjene kuhinje na VEKŠ pa lahko (in ti so seveda primarni — to so pokazale izkušnje) dobijo kosila tudi neštudentje, ki imajo kosilo v domu in morajo počakati v buffetu na ostanke „nenaročenih“ kosil. Cene pa so ob primerjavi (zaradi boljše prebave) takele:

kaj	buffet VEKŠ	železničarska menza	center (samopotr.)	Emona.
kosilo	16,00	16,00	16,00	24,00
jajce	3,00		3,00	
enolončnica	8,00–9,00	9,00	ca 10,00	6,00–12,00
žemljica	0,90	0,60	0,70	0,90
—				
sok	4,20	2,50	6,00	5,00
pivo	6,90	6,00	5,20	—
			(0,33 l)	
slatina	4,50	3,00	6,00	5,00
... itd.				

Ob zbranim branju boste lahko opazili, da bistvenih razlik ni več, da pa pred vsemi v cenenosti vodi železničarska menza — in da ne boste mislili, tudi v kakovosti ne zaostaja!

Ob kratkem preračunavanju lahko celo ugotovite, v kolikšni meri je upravičena ukinitve dotacije na študentsko prehrano, če z višino povprečne štipendije (okoli 1.000,00 din) primerjate ceno za sobico, hrano, obleko, da o brezplačnem študiju (učnih pripomočkih) ne govorimo.

Na kraju vam povem le to, da se ob zaključnem računu študent zaradi žalostnega materialnega stanja niti pošteno napiti ne more več, saj smo celo pri pijacah skočili na hrbet „ekonomskim“ cenam. In ob tem naj bo človek še vesel!

Vsaka mlada generacija ima svoj trenutek, svoj čas, svoje obveznosti in naloge, ob tem pa tudi svoje temne in svetle trenutke.

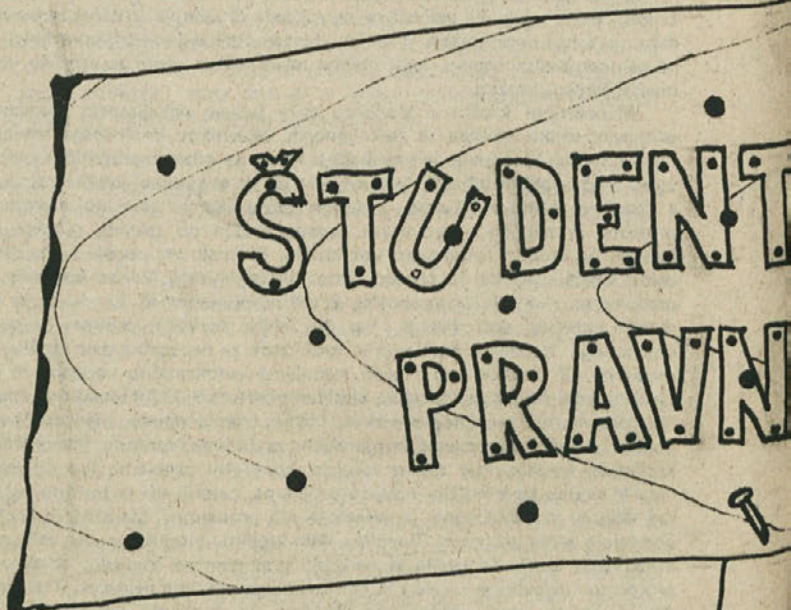
Današnji trenutek je v pravem pomenu besede zgodovinski za sedanjost mlado generacijo, zgodovinski skoraj, kot je bil čas NOB za takratne mladince. Današnja mladina pričanja namreč uresničevati vizijo takratne — živeti in delati v samoupravnih družbi. Zaradi tega pa morajo naši mladinci napraviti mnogo več kot mladina v ostalih državah sveta — mnogo več, glede na povečane obveznosti in pravice. Pri uveljavljanju svojih pravic in zastopanju svojih obveznosti (kajti tudi obveznost daje pečat pomembnosti samoupravljanju) pa mladi prihajajo navzkriž s starejšimi, pogosto z birokratsko preteklostjo obremenjenimi partnerji v novih družbenih odnosih. To zavira razvoj samoupravljanja in vzgoje samoupravne osebnosti, vendar se zavedamo, da zgodovine ne bodo gradili več takšni „fosili“, pač pa množice in njihove zahteve.

STARIZIDOVI

Vloga študenta v samoupravljanju na šolah je še vedno zgolj formalna. Uveljavljeno je sicer načelo tripartitnosti in kot takšno tudi zapisano v vseh samoupravnih aktih, vendar se to načelo zaradi preslabe obveščenosti in osveščenosti vse premalokrat uporablja v praksi v polnem pomenu. Tako imajo študentje svoje predstavnike v vseh samoupravnih organih na šoli — od najnižjega do najvišjega — dogaja pa se še vedno, da se jih na sestanke ne vabi, ali pa zvejo za sestanek šele takrat, ko je ta že končan. Ob takšnem predčasnem pošiljanju gradiv za sestanek bi morda lahko omenili le to, da to načelo delegatskega informiranja uporabljajo po navadi le najvišji samoupravni organi na šoli, vendar se ga še ti ne držijo striktno.

Po sprejetju novega zakona o visokem šolstvu so bili subjekti pedagoškega procesa zelo aktivistično razpoloženi in polni optimizma, do sedaj pa se je to navdušenje že malo poleglo. Ugotavljamo lahko, da so zahteve po samoupravljanju ali tudi sodelovanju o vseh vprašanih na šolah sicer žive in prisotne, vendar jih študentje ne znajo izkoristiti, ostali subjekti pa svoje dolžnosti za vzgojo samoupravljalcev le redko uresničijo. Tako je pri vseh oblikah in nivojih samoupravljanja na šolah npr. zapisana udeležba uporabnikov, študentov in profesorjev — v praksi pa je tako, da so najglasnejši in najtehtnejši vedno profesorji, zaostajajo (in to precej) študentje, medtem ko uporabniki izpolnjujejo le številčno prisotnost. Zakon o visokem šolstvu je pozabil še na nekaj. Zapisal je pravice uporabnikov pri samoupravljanju na šoli, pozabil pa je zapisati iste pravice tudi za pedagoške delavce in študente ki bi lahko — ali pravzaprav morali — prisostvovati sestankom samoupravnih organov v OZD takrat, kadar se ti organi odločajo o višini štipendij, o izgradnji študentskih domov, o pomoči za nabavo strokovne literature za šole in podobno. S tem je zavrtlo samoupravljanje, kar pa verjetno izhaja iz ustavne opredelitve — samoupravljanje na osnovi dela, študij pa ni delo.

Tako pavšalne formalizacije nikakor ne smemo sprejeti, saj smo s tem ustvarili enosmerno samoupravljanje brez življenjskega feed-backa, študentje pa smo zaprti v ozke okvire, čeprav smo (perspektivno gledano) vezani na določeno OZD, ali pa so celo naše življenjske razmere odvisne od točno določenih OZD. Reforma visokošolskega dela in vključevanje

samoupravljanja v visoko šolstvo bi moralo pomeniti tudi reformo celotne družbene skupnosti. To trdim predvsem zaradi tega, ker se ta razvoj zavira celo s tem, da študentje niti formalno nimajo možnosti za zastopanje svojih interesov v SIS, kjer odločajo o njihovih življenjskih razmerah.

Stari zidovi naših šol se torej sicer rušijo, formalno, rušenje v življenju pa bo opazno šele takrat, ko bo nekdo pričel z vzgojo mladih samoupravljalcev in jim njihove pravice in dolžnosti nakazoval na vsakem koraku. To pa je najlepše izvedljivo v praksi — pri organih samoupravljanja in pri predmetih družboslovja.

Življenjska pot do štipendije

Mlad človek se ob vstopu v življenje ne zna vedno najbolj prav obrniti in tako se zgodi, da potrebuje pomoč starejših, bolj izkušenih prijateljev, pa naj bi bo to pri taki ali drugačni stvari. Prav tako je z štipendijo. Največkrat ne vemo kam in kako, da bi bili deležni materialne podpore družbe, ki hoče zavestno vzgajati mladega intelektualca. Tudi pogledi tega mladega človeka na določena dogajanja v družbi niso vedno pravilni, prav tako kakor lahko o marsičem napačno mislijo starejši. Zato je prav, da tudi mi primoremo k temu, da bi nam nekatere stvari postale jasnejše. V mislih imam štipendiranje, štipendistovo pot, delavcev in njegov pogled na štipendijo, seznanjenost s to, danes še perečo problematiko, izboljšave v štipendijski politiki itd.

V družbenem dogovoru o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji je štipendiranje v celoti zajeto, vendar to študentom, ki štipendije ne dobivajo redno, ne pomaga preživeti meseca. Seznanjen mora biti z družbenim dogovorom njegovo vsebino in izvajanjem, da lahko vsaj delno zasleduje to družbeno dogajanje, zlasti zato, ker se vsaka napaka lahko spremeni v močan udarec po študentovem žepu. Da bi izvedeli, kako poteka štipendiranje, do kakšnih težav in zastojev izplačil prihaja, kako študentje gledajo na kadrovske štipendije in kako na štipendije iz združenih sredstev, ali jim višina štipendije omogoča normalno življenje v tujem mestu ali ne, smo nekatere vprašali za mnenje.

Mirko Britovšek, študent PA I. letnika, ki prejema štipendijo iz sklada združenih sredstev občine Ravne na Koroškem, nam je povedal, da prihaja štipendija dokaj neredno, in sicer zaradi solidarnostnega prelivanja sredstev,

da je dobil decembra štipendijo za 3 mesece nazaj, da je imela januarja štipendija zamudo petih dni in da mu je bilo težko preživeti ta čas brez sredstev. Dejal nam je tudi, da kadrovske štipendije po lastni krivdi ni mogel dobiti, kajti prošnjo zanjo je vložil prepozno, tako da dobiva štipendijo iz združenih sredstev občine, ki pa v znesku 750 dinarjev ne zadošča, saj mu z njo uspe zadovoljiti najnujnejše potrebe, v kar pa niso vštete šolske potrebščine in hrana. Meni, da bi morale biti štipendije višje.

Lidija Bohinc, študentka IV. letnika VEŠ dobiva kadrovske štipendije OZD Iskra Commerce iz Ljubljane. Pravi, da je štipendiranje slabo teklo, da pa so sedaj, ko je sprejel in podpisal družbeni dogovor in samoupravni sporazum, stvari še slabše. Tudi ona je dobila decembra štipendijo za 3 mesece nazaj. Rok za izplačevanje, ki bi se ga moral držati štipenditor, je vedno prekršen ali pa celo izpusti kako štipendijo. O kadrovskih štipendijah meni, da jih ne bi smelo biti, kajti človek se s tem veže na določeno delovno organizacijo, tako pa mu je pozneje v življenju to lahko težko breme, saj, kakor pravi Lidija: „človek se je prisiljen odseliti iz nekega kraja, in če potem delovna organizacija, ki te je štipendirala, nima v novem mestu, kjer imaš prebivališče, svoje podružnice, je vračanje sredstev zelo težko.“

Meni tudi, da so štipendije (prejema 780 din) prenizke in ne omogočajo za življenje, saj z njimi ni moč kriti česa drugega kot stroške za stanovanje in prehrano.

Delavci v naši družbi so se zavestno odločili, da bodo z delom svojih ustvarjenih sredstev pomagali mladi generaciji in ji na široko odprli vrata v

MI SMO PA VEČ

Nekako tako bi lahko okarakterizirali naše vodilne študentske kadre, ki še vedno opravljajo funkcije naših predstavnikov, namesto nalog delegatov. Nadalje, samoupravnega sodelovanja med šolami ni, čeprav so bili

IN SAMOU OKOLJE

posamezni poskusi, lahko pa bi samoupravljanje uvedli v dejavnost našega najvišjega organa — predsedstva univerzitetne konference ZSMS. Doseganje organizacijske oblike tega organa so bile strogo zacementirane. Enako bo tudi v bodoče, če ne bomo pričeli razmišljati o novih oblikah povezav, o oblikah, ki bi sprostile ustvarjalnosti vseh udeležencev. Predsedstvo UK ZSMS mora delovati izključno kot koordinacijsko in delno strokovno-svetovalno telo, največje delo pa se mora odvijati po šolah, kjer je baza in s tem dana osnova za razvoj samoupravljanja. Člani predsedstva so sedaj vsi kot redni člani; in redni člani bi po nekaterih zahtevah morali

svet znanja, posebno tistim, ki jim materialni položaj tega doslej ni omogočal. Torej moramo o štipendiranju poprašati tudi nje.

Ivan Rigler, delavec v Študentskem servisu v Mariboru, je povedal: „V štipendiranju nimam točnega vpogleda, vendar sem nekoliko seznanjen tudi s tem področjem. Mislim, da je pozitivno, da dobijo štipendijo tisti, ki dobro študirajo, tistim pa, ki neredno opravljajo svoje dolžnosti, bi poostрил kriterije, to se pravi, da bi dodeljeval štipendijo po uspehu — drugače bi jo ukinil. Naša delovna skupnost se je odločila podpisati družbeni dogovor o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike, saj se zavedamo, da je to velik korak v razvoju družbe. Menim, da so štipendije iz sklada združenih sredstev pozitivnejše, kajti z njimi študenta ne vežemo na določene OZD. Družba se mora zavežati odločiti, da bo podpirala študente med študijem, in to ne glede na vprašanje, kje se bodo potem zaposlili.“

Franc Zorko, delavec EM Hidromontaža Maribor, nam je dejal, da se je v zadnjem času štipendijska politika močno izboljšala v tem smislu, ker s tem v neki meri družba priznava študij za delo, čeprav družbeno ni tako vrednoten. Ko pa študent sprejme štipendijo, se mora hkrati zavežati, da je dolžan v najkrajšem času dokončati študij in se zaposliti. Ob tem pa, ko neka organizacija združenega dela da kadrovske štipendije, ne sme pozabiti na ta kader, temveč mora njegovo rast in razvoj budno spremljati in ga pozneje tudi v skladu s sposobnostmi pravilno usmeriti, mu nuditi ustrezno delovno mesto. Organizacija, v kateri je zaposlen, je podpisala družbeni dogovor o štipendiranju, vendar izvajanje dogovora, po njegovem mnenju, premalo budno spremljajo. O tem se je namreč sam pozanimal, pa videnosti ni dobil konkretnih podatkov. Meni pa, da se je položaj do danes že spremenil, saj je od takrat minilo že nekaj časa. Franc Zorko je dejal tudi to, da se vse organizacije združenega dela premalo zavzemajo za to, da bi si že same poskušale in zagotovile kadre na šolah. Da s tem, ko dajo v javnost razpis, na celotno zadevo pozabijo in tako se dogaja — da med obema partnerjema, štipenditorjem in štipendistom, med študijem ni trdnjših vezi. V naši

postati celo člani po funkciji. Pri tem se postavlja vprašanje — kje je vloga in zgled predsedstva UK ZMS pri razvijanju samoupravljanja po šolah, če želi samo delovati (vsaj organizacijsko) kot forum? In — ali ne bi mogli upoštevati vsaj osnovnih delegatskih načel? Redni člani predsedstva naj bodo le predsedniki komisij, šole in specializirane dejavnosti predsedstva pa naj pošiljajo na sestanke delegate, ki bi zastopali mnenje delegacije in bazo tekoče informirali o vseh dejavnostih in željah predsedstva. Takšno delo seveda zahteva boljšo pripravo sestankov, daje pa tudi večji učinek!

SAMI KOT NEKDO DRUG

Poleg aktivnih študentov na šolah, v okviru samoupravnih organov, na univerzi in v ZSMS, poznamo še izredno aktivne študente, ki delujejo v okviru krajevnih skupnosti, zveze sindikatov, SZDL, rdečega križa, športnih in kulturnih društev . . . seveda ne kot študentje, pač pa kot mladinci, člani naše samoupravne družbe. O takšnih študentih zvedo največkrat zelo malo, pa tudi sami nam o svojem delu ne pripovedujejo. S tem, sicer aktivnim delovanjem se odmikajo od svoje stanovske pripadnosti, saj tam, kjer delajo, na noben način ne morejo uveljavljati študentskih interesov — zaradi druge specifične delovanja. Tako sicer izpolnjujejo vrzel pri povezavah študentov z ostalimi strukturami samoupravljalcev in članov ZSMS, v svojih primarnih okvirih pa ustvarjajo vse večje vrzeli. Ne bi razpravljali o tem, ali je njihovo delovanje potrebno ali ne, vprašati pa bi se vseeno morali, zakaj med študijem ne delajo med svojimi vrstniki. Je temu kriv npr. stimulans v obliki vrednotenja njihovega dela ali pomembnosti funkcije — ali pa podcenjevanje dela med in za študente? Zaradi svojih izkušenj pa bi jih bilo treba pritegniti v samoupravne organe na šoli.

POVZETEK

O problemih samoupravljanja mladih in preko tega iskanja svoje poti in vloge v družbi bi lahko razpravljali še. Glavne vezi, ki jih je treba združiti, so: delovanje znotraj šol, med šolami, med šolami in OZD, med študenti in družbenopolitičnimi organizacijami in med samoupravnimi združbami v družbi. Povezav je precej, zaenkrat pravzaprav preveč za naše začetne sposobnosti in apetite, ki jih razvijamo. Vse povezave pa morajo zagotavljati delovanje v obe smeri in s tem tudi možnost vpliva na obe strani.

Na koncu bi morda lahko še poudarili zahtevo, da moramo v najkrajšem času razčistiti vprašanje odnosov med nami kot bazo in našimi delegati, ugotoviti moramo vlogo, ki jo naši delegati zavzemajo v družbi (in kje nastopajo kot študenti), ovrednotiti ta mesta, delegate in njihovo delo. Šele potem bomo lahko z njimi kontaktirali dovolj tehtno pri zahtevah za uveljavljanje naših pravic.

marjan vešnar

organizaciji združenega dela bomo to uredili tako, da bodo — kot do sedaj — ugotovljene kadrovske potrebe s pomočjo vsakoletne okrožnice, nakar bomo v skladu s temi potrebami pridobivali nove študente štipendiste in jih tudi razporejali ter tako izboljšali kadrovske politike v EM Hidromontaži.

Ker pa na podlagi mnenj nekaterih še ne moremo ugotoviti, kako je s celotnim štipendiranjem, povprašajmo še na SO Maribor, načelno za občo upravo in družbene službe Marinko Cekov. Njeno mnenje je, da so interesi za prejemanje štipendij preslabo seznanjeni s tem, h komu morajo priti po nasvet in napotila, kakšna je generalna štipendijska politika. In tako se dogaja, da upravičenci za dodelitev štipendije pošiljajo svoje vloge, ne da bi vedeli, ali sploh lahko pošljejo vlogo, ali imajo pravico ali ne. Povedala je tudi, da študentje ne sledijo razpisom štipendij v javnih občilih in da je to nedopustno. Opozorila je na to, da bi morale šole in pa Zveza socialistične mladine v večji meri pomagati in opozarjati na priobčene razpise, kakor tudi na to, da bi štipendisti bolje spoznali kriterije za dodeljevanje štipendij (zlasti kdaj preneha obveznost štipenditorja). Pravi, da so študentje štipendisti tudi nekoliko malomarni, kajti nemalokrat se zgodi, da zgubijo štipendijo samo zaradi tega, ker so pozabili prinesiti določeno potrdilo ali dokument, potem pa neupravičeno pošiljajo pritožbo. Če vseh teh obveznosti štipendisti ne bi imeli, bi se lahko štipendije vleklo v nedolged in nikjer ne bi bilo ničesar evidentiranega, je dejala tovarišica Cekov. Do nedoslednosti pri izplačevanju štipendist do štipenditorja, niti štipenditor tovarišica Cekov. Do nedoslednosti pri izplačevanju štipendij pride največkrat zato, ker se niti štipendist do štipenditorja, niti štipenditor poznata. Na vprašanje, kaj na splošno misli o štipendijski politiki, je Marinka Cekov odgovorila: „Mlada generacija bi se morala zavedati obveznosti do družbe, ki je vanjo vložila toliko sredstev. To pa lahko stori samo tako, da čimprej opravi svoje študijske dolžnosti in se zaposli.“

Tako smo izvedeli za nekaj mnenj, ki nam dajejo jasnejšo sliko o poteku štipendiranja in o napakah v štipendijski politiki.

DARKO KOREN

Obveščanje kulturne družbe

Ko po koncu leta delamo obračun delovanja študentske organizacije, se očitamo z uspehi in neuspehi v preteklem letu. Pri tem je odvisno, kako ocenjujemo ene in druge in ali se zmoremo soočiti z njimi. Čeprav je bilo o tem že dosti napisanega, je prav, da ob koncu koledarskega leta naredimo bežen pregled dela v preteklem letu in si zastavimo cilje za delo v letošnjem.

Vsekakor lahko ugotovimo, da je kultura verno sledila utripu družbenega življenja, zakaj vsak zaostanek bi jo izmaličil in poteptal. Dokaz za to je relativno veliko zanimanje zanjo, za pogoste kulturne manifestacije in končno tudi dober obisk teatra in kinematografov. O njihovi ravni ne bi govoril, vendar pa menim, da je tudi ta realni pokazatelj kulturne osveščenosti pri nas.

Opozoril bi na dejstvo, ki izhaja iz zgornjega odstavka, ko vsak ob besedi kultura najprej pomisli prav na njene najbolj znane oblike udejstvovanja, kot so teater, razstavišča itd., le redko pa kulturo povezujemo s človekovim vsakdanjim življenjem. Pri tem mislim na človekov odnos do sočloveka, do družbe — širok pojem, vendar imenovan in opredeljen kot kultura, srčna kultura, odnos do okolice itd.

Pomemben je prvi odnos, odnos do sočloveka, korekten odnos do prednikov (oblikovalcev našega lika) ter nenazadnje tudi do potomcev, do katerih imamo obveznosti, da prenašamo in oblikujemo bit, ki jo bodo dedovali. Doseči to stanje pa narekuje pogoj — izpopolniti naša spoznanja, jih približati kar največji dovršenosti, dalje obvladovanje prakse kot filozofske kategorije in človekovega bivanja hkrati.

Človekovo družbeno življenje je v bistvu praktično, njegova praksa, njegova dejavnost pa je zavestna dejavnost. Zanimanje enega ali drugega pola tega nasprotja bi povzročilo ponoven padec v staro obliko. Na vsaki stopnji razvoja človekove dejavnosti se postavlja predenj, pred njegove odnose do narave in soljudi naloge, ki jih je treba rešiti, in ravno v tem se kaže celovitost njegovega razvoja.

Človekovo spoznanje je močno napredovalo od primitivnega mišljenja do znanstvenega spoznanja danes. Osnova prvemu je omejen in primitiven odnos do narave, osnova današnjega pa je mnogo bolj vsestranski odnos, mnogo bolj vsestranska izmenjava preobrazbe narave in zgodovine in torej tudi zavesti o tej vsestranskosti kot o lastnostih in zakonitostih stvarnosti.

Človekova praksa, človekova dejavnost, mišljenja v najširšem smislu so odprta knjiga človekovih sposobnosti ter osnova tudi za zgodovino človekovega spoznanja.

Človek naredi svojo življenjsko dejavnost za predmet svojega hotenja in svoje zavesti, ta pa neposredno razlikuje človeka od živalske dejavnosti. Zgolj po tem je generično bitje, torej tista specifična človekova bit, po kateri se loči od drugih organskih bitij, in s tem tisto socialno bitje, ki se potrjuje s sposobnostjo preobrazbe predmetnega objektivnega sveta.

Kakorkoli že, človek ni nikoli zadovoljen, čeprav je prepričan, da je svoje poslanstvo v celoti izpolnil. Vendar pa je prav to tista vrлина, ki mu daje občutek nemira in je torej gonilna sila njegovega udejstvovanja v vseh sferah subjektivnega in objektivnega življenja. Tako čutimo, ali bi morali čutiti, človekovo bit in kulturo nasploh, vendar pa žal tega ne moremo razširiti tudi na vse študente, ki vidijo smisel svojega udejstvovanja v subjektivnem študiju in razvoju svojega poklica. Z drugimi besedami, študent misli v večini primerov samo na svojo zabavo in materialno bodočnost, pri tem pa pozablja na svoj družbeni in kulturni razvoj, ki je v tem starostnem obdobju zelo pomemben dejavnik za razvoj njegove osebnosti. Za realizacijo le-tega pa je nujno potrebno razvijati duševnost posameznika, kar je najlažje izvedljivo prav v študentski organizaciji, ki pa mora v svoj razvojni načrt vključiti magnet družbenih dogajanj in življenja nasploh. S tem mislim na odprtost študentske organizacije, ki bo morala prisluhniti utripu interesov in hotenj delavske in kmečke mladine.

Presenetljivi so neredki odgovori študentov, da največkrat nimajo neposrednega stika z drugimi deli družbe, ko pa nam je vendar jasno, da smo njen sestavni del ter da bo trenutni status kmalu prešel v status delavca, samoupravljalca in bo za ta korak študent resnično potreboval izkušnje, ki pa si jih samo s poznavanjem teorije ne more pridobiti. Študent oziroma njegova organizacija morata zato nujno poglobljati stike z „neštudenti“, saj slednji večkrat kažejo pripravljenost. Načinov povezovanja je več, vendar se je doslej pokazalo za najuspešnejše povezovanje na področju kulture in športa, čeravno nekateri izmed nas to zanikajo in postavljajo na prvo mesto „zabavo“. Te „Epikurove tovariše“ bi opozoril na resnost položaja naše organizacije in na dejstvo, da oprijemanje take „rešilne bilke“ nikakor ni v skladu z našimi potrebami in željami za trdnjšo bodočnost.

Če nadaljujem isto misel, je treba poglobljati vezi tudi z ostalim delom družbe, torej s proizvodnjo, ki nam v bistvu omogoča zadovoljevanje materialnih potreb. Tem je treba opravičiti svoje investicije za progres in razvoj, ki naj bi se kopičil v znanju in delovanju celotne študentske organizacije. To bo izvedljivo le s povezavo vseh elementov, ki ustvarjajo človekovo stvarnost.

bojan peče

BLAŽO JOVANOVIČ IME IN LIK PRVOBORCA

V teh dneh smo se poslovlili od človeka, revolucionarja, borca, ki je žrtvoval življenje za lepšo in boljšo prihodnost, za odpravo vseh nesoglasij v snovanju družbe, ki predstavlja danes najvišjo obliko demokratičnih odnosov v svetu. Njegova smrt predstavlja vrzel v naši družbi, toda njegovo delo je ostalo in bo pomemben vodnik v prihodnost jugoslovanskih narodov.

Že v rani mladosti je okusil tegobe in krivice takratnih družbenih odnosov. Kot gimnazijec v Podgorici je doživel marsikak grenak trenutek, ki mu je bistril um in vplival nanj ter mu tako kasneje koristil pri prenašanju revolucionarnih idej na najširše množice. Vsakodnevna pot, ki ga je vodila iz rojstne vasi Belje Brdo v 15 kilometrov oddaljeno Podgorico, mu je postala kmalu tudi pot v revolucijo. Že s 16. letom je pokazal sposobnost za delo in pripadnost ljudstvu, ki ga vse do smrti ni zapustil. Kot 17. letni fantič je postal član KPJ. S tem je prevzel nase naloge, ki so bile zelo zahtevne in v tistih časih neverjetno nevarne, toda ni se uklonil naporom in pritiskom, ki jim je bila med obema vojnama izpostavljena KPJ. Mnogokrat se je znašel v zaporu, pretepali so ga ali preganjali, ampak nikoli ni izdal svojega naroda. Ostal je na svoji poti kljub temu, da je bila trnova in izredno težavna, vendar njegove zvestobe do ljudstva, iz katerega je tudi sam izhajal, ni premagal nihče.

Prišla je vojna. Črna gora je bila kmalu ovita v val nasilja in maščevanj, ljudstvo se je zatekalo v gozdove, v planine, skratka tja, kjer ni bilo bratomorne vojne in prelijanja krvi. In tam se je znašel tudi Blažo. S kolegi je organiziral prve partizanske enote v Črni gori, ki so bojevale trde in neizprosne boje, tako s sovražnikom, kot z domačimi izdajalci. Združeval je pastirje, delavce, kmete, intelektualce, duhovščino in jim kazal pot v pravičnejši, boljši in svobodnejši jutrišnji dan. Tudi ni prizanašal sovražnikovim hlapcem, ki so se udnjali tiranu iz političnih ali pa tudi zgolj iz materialnih koristi. Že med vojno si je pridobil veliko avtoritete, ki ga je spremljala vse do njegove smrti in sedaj je ostala tam, odkoder je izhajala, torej v ljudstvu.

Po osvoboditvi je zaživel življenje takratnega Jugoslavana. Z žuljavimi rokami je utiral pot novi, komaj dobro nastali državi, ki je bila že od vstopa v KPJ njegova velika želja. Poleg težav, ki jih je moral premagovati kot ugleden politik, še zlasti v obdobju Informbiroja, pa ni pozabil tudi na človeka, na tistega človeka, za katerega se je vedno zavzemal ne glede na spol, socialni položaj in versko pripadnost. Kot pravniku so mu zaupali najvišje funkcije v federaciji in republiki, ki jih je do zadnjih noči vestno izpopolnjeval.

V odločanju je bil neizprosni, trd, ampak pravičen in nepristranski, kar velja tako za njegovo delo na mestu predsednika ustavnega sodišča SFRJ, kot za funkcijo člana sveta federacije.

Zadnjič smo se poslovlili od njega na njegovi zadnji poti, toda nismo se poslovlili od sadov njegovega dela in uspehov, ki ostajajo nesmrtni, poučni in kažipot v prihodnost naših bratskih narodov. Njegovo geslo „Zakon do zakona, med njimi pa človek“ bo ostalo med nami in z njim nam bo tudi v najhujših trenutkih lažje.

brane srčnik

Teorija in praksa

Na šoli smo se na nekem sestanku pogovarjali o obvezni praksi, ki jo moramo opraviti vsi študentje drugega letnika VPS. Hočem namreč povedati, da smo takrat razpravljali o tem, ali bi naj praksa sploh bila in v katerem semestru. Direktor je poudaril, da bo 14-dnevna praksa v tretjem semestru.

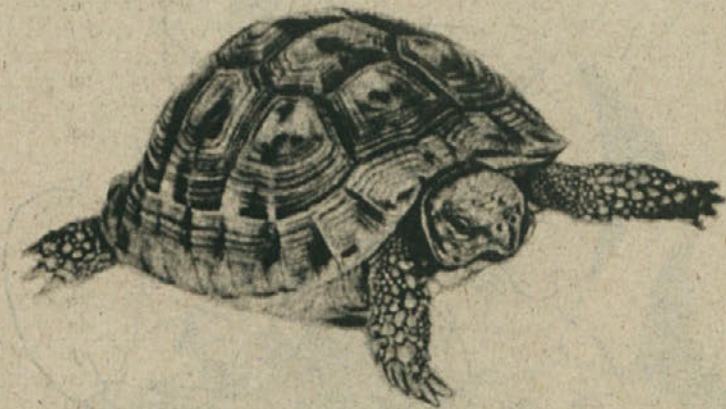
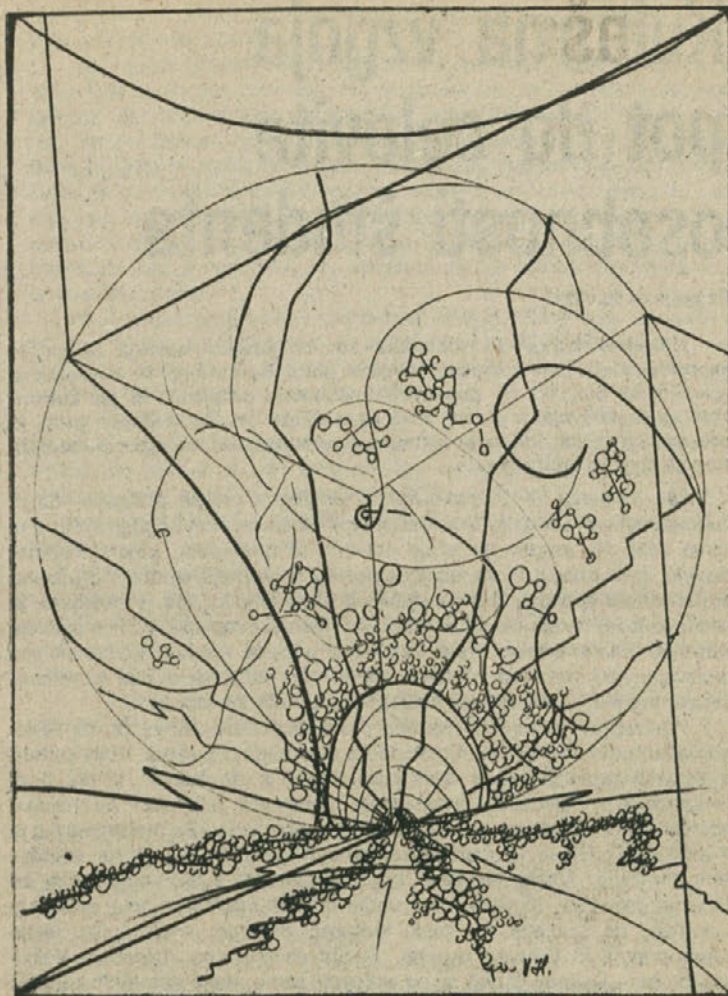
Študentje in profesorji smo tedaj navajali razne predloge o praksi in se spraševali ali nam bo kaj koristila, ker v tretjem semestru še ne obvladamo vsega študijskega gradiva ipd. Kljub vsemu smo študentje imeli prakso: eni v organizacijah združenega dela, drugi v pravosodju.

Po opravljeni praksi lahko ocenim njeno koristnost. Prepričana sem, da nam je vsem praksa prinesla več znanja, več izkušenj, tako dobrih kot grenkih, in boljši vpogled v naše bodoče delo. Obvezna štirinajstdnevna praksa pa še zdaleč ne zadostuje, da bi študent res spoznal delo pravnika. Zato menim, da naj bi bila praksa tudi po drugem semestru, čeprav še v celoti ne obvladamo snovi. Seveda ob organiziranosti prakse, ki bi potekala pod resnim mentorstvom uslužbenca v OZD, v kateri je študent na praksi, ter s pomočjo ustreznih navodil glede na naše znanje. Vem, da se pri odmeri časa marsikje zatika in zato bi bilo prakso težko uskladiti s pedagoškim procesom.

Študentom prava mnogokrat očitajo, da se preveč držimo pravne linije, ter nam svetujejo, da je treba tudi na tem področju kdaj pa kdaj odstopiti in najti kompromise in ne le poudarjati, kar določa ustava in zakoni. Zato menim, da je v praksi na žalost marsikdaj drugače kot v teoriji. Prav zato bi morali bolj poudarjati praktično delo, ki bi moralo biti bolj tesno povezano s študijem. Res je, da hočejo profesorji v šoli po svojih močeh popestriti predavanja s primeri iz prakse, kar je vsekakor pozitivno in zanimivo. To študente bolj pritegne kot goli tekst v skriptih. So pa nekateri predmeti, ki se jih da s prakso bolj težko povezati. Zato so tista predavanja nezanimiva in slabo obiskana. Tega pa niso krivi ne profesorji in ne študentje.

Menim, da nas je večina študentov takih, ki znamo povedati, kako in kaj naj se dela, ko pa pridemo na delovno mesto, kjer bi naj pokazali svoje znanje, ki smo si ga dobili v šoli, pa enostavno odpovemo.

Benčina Darinka

Bo tako bolje?

Zaradi neresnosti, ki bi jo lahko bolj „strokovno“ imenovali tudi izgubljanje v pesku ali nepravilno organiziranost in pomanjkanje koordinacije dela, študenti komunisti v preteklem obdobju niso bili kdo ve kako dobro organizirani in povezani. Tako niso poznali svojih predstavnikov; in kar je še slabše, zaradi njihove nedejavnosti jih ni nihče poklical na odgovornost ali vsaj prijateljski pogovor. Da pa v tem šolskem letu ne bi bilo zopet tako, je Univerzitetna konferenca ZKS Maribor sklenila, da je treba ustanoviti problemske aktivne tudi v vodstvih ZSMS na šolah, pri UK ZSMS in v specializiranih študentskih dejavnostih. Zahtevo so doslej že izpolnili UK ZSMS, KS ZSMS VEKŠ in študentski list Katedra. Za program dela ni bilo skladnega dogovora, tako da aktiv sedaj predstavlja samo njegov vodja: Lojze Klemenčič za UK ZSMS (študent VTŠ), Jani Siranko za Katedro (študent VEKŠ) in Zvonko Vajngerl za KS ZSMS VEKŠ (III. I. VEKŠ), le-ti bodo morali budno skrbeti za izpolnjevanje programa teh organizacij in za usklajenost s samoupravnimi akti, ki urejajo njihovo ožje in širše delovanje. Problemski aktivni se bodo sestajali na zahtevo vodje aktiva ob sicer neresljivih težavah, pregledali bodo delo, poiskali napake in predlagali rešitve. Sklepi aktiva so obvezni za vse člane ZK v teh organih in organizacijah. Tako se bo verjetno dvignila kakovost dela, povečal pa se bo tudi obseg te žlahtne sestavine človekovega življenja.

Potreben je posvet

Nekatere stvari se med študenti kar naprej ponavljajo in grozijo, da bodo prerasle v prave epidemije. Ena od možnih epidemij je pasivnost študentov, pa ne zaradi lenobnosti, pač pa zaradi slabo definirane vloge, ki jo imajo študentje v svoji osnovni organizaciji — Zvezi socialistične mladine. Ta bolezen je povzročila doslej že ogromno škode, kot 'so nedelavnost raznih predsedstev ZSMS po šolah, predsedstva VK ZSMS v Mariboru, pa tudi ukinitve študentskega lista Tribune v Ljubljani. Opazili in občutili smo, da so vse povezave med študenti in drugo mladino neživljenjsko postavljene, zgolj formalne oblike, ki jih je moč zelo hitro izpolniti, pa še vedno ostaneš na istem. Znotraj svoje organizacije si še zmeraj pasiven.

Zaradi nedefinirane ali slabo definirane specifičnosti delovanja študentov v okviru ZSMS je popolnoma logično, da so možni sicer kakršnikoli odnosi, da pa bodo ti odnosi tako dolgo neživljenjski, dokler oba partnerja pri povezovanju ne bosta vedela, kaj hočeta in kaj pričakujeta od takšne povezave. Zadovoljevanje zgolj formalnih zapisov je premalo in rodi namesto globljega uspeha le odpor. Pri razvoju ideje o enotni mladinski organizaciji so se študentje upirali z vsemi štirimi, pozneje so pristopili in v organizaciji tudi aktivno delovali. Delovali kot posamezniki, ne pa kot enotna specifična skupina, ki bi lahko pomagala vsem ostalim in se od ostalih delov mladine tudi kaj naučila.

Tako se po šolah v sedanjem času rojevajo dileme, ali je bolje biti samoupravljelec in se vključiti le v zbore študentov ali pa aktivno delovati znotraj družbeno politične organizacije, kot je ZSMS, in ne vedeti, kaj hočeš, oziroma, kaj si lahko želiš in kaj lahko s svojim delovanjem dosežeš — znotraj šole in v širši mladinski organizaciji.

Ker je problematika pereča in ker nam spoštovanje vseh nalaga nalogo, da vse dele mladine tudi enako vrednotimo, bomo morali ugotoviti kakor smo npr. pri mladih kmetovalcih: kaj je tisto, kar študenta loči od ostalih delov mladine in v kolikšni meri je moč to specifično še dalje razvijati. Ker študentje niso majhna niti nepomembna skupina ljudi, bi predlagal, da se vsi zainteresirani študentski forumi in ostale mladinske strukture zberejo na skupnem posvetu, kjer bi rešili to vprašanje, saj bo mogoče le na podlagi točnih razmejitev in povezav, razvijati nadaljnje delo študentske mladine, s tem pa dvigniti kvaliteto delovanja vseh mladincev združenih v Zvezi socialistične mladine.

Kulturna vzgoja pot do celovite osebnosti študenta

(iz prejšnje številke)

Človekov odnos do sočloveka kot oblikovalca lastnega okolja, je neposredno povezan z družbo in njeno politično kulturo. V ta proces se vpletajo še biološki in popolnejši osebnostni problemi, ki pa kulturo oblikujejo po svoje, v skladu z družbo ali pa ne. Če se dogaja prvo, je posameznik oviran, da se popolnoma depersonalizira, v drugem pa se kaže stopnja njegove odtujenosti.

Kar je danes in že nekočkrat družbena praksa pokazala, da je kultura sestavni del dela. V samoupravnih socialističnih pogojih kultura ni sama sebi cilj, ampak označuje ustvarjalno prisotnost, katera inspirira človeka in družbo. Kultura resnično postaja najvažnejši smoter v družbeno proizvodnem procesu, humanizacije družbenih odnosov. Pravzaprav je usoda kulture usoda človeka. Marx in Engels sta zapisala: „Živel oblikuje samo po meri in potrebi vrste, kateri ona pripada, medtem ko človek zna proizvajati po potrebah vsake vrste in zna vsepovsod dati predmetu inherentno mero; zato človek oblikuje tudi po zakonu lepote.“

Pravzaprav so končni cilji ene prave posledice delovanja, da se izboljša kulturno življenje in humanizacija celotnega človeštva. Vpliv kulture v delovnih organizacijah je vsestranski. Znano je, da delavec, ki čita, hodi na koncerte in v gledališče enostavneje in dosti prej dojameta in se znajde v določeni situaciji, da ne govorimo o samoupravljanju. Ta predpostavka je v veliki meri odvisna od gostote in aktivnosti kulturnih ustanov na določenem teritoriju. Vsaka delovna organizacija, mora biti odgovorna za življenje delavcev. Skratka mora voditi kulturno politiko. Zakaj praksa je pokazala, da podjetja, ki imajo kulturno življenje, imajo toliko večje samoupravne in delovne uspehe. Slediti pa moramo besedam Veljaka Vlahoviča: „Delavni človek se ne zadovolji samo, da je potrošnik kulture, ampak hoče biti tudi njen kreator.“

Tukaj pa gre za velik prelom v dosedanjem položaju kulture, za prehod od državnega administrativnega k samoupravnemu usmerjanju kulture. Samoupravno konstituiranje kulture je izredno pomemben člen oziroma faza v samoupravnem prestrukturiranju celotne naše družbe, še več je eden izmed temeljnih pogojev za uresničitev poglobitve cilja našega družbenega razvoja. Ko govorimo o samoupravnem konceptu kulture nikakor ne smemo misliti zgolj na kulturne ustanove, temveč na pojem in pomen v širšem pomenu besede, na kulturo kot specifični način življenja vsake, v našem primeru samoupravne socialistične družbe. Pri tem moramo poudariti, da kulturno politiko morajo voditi vsi komunisti, vsi odgovorni kulturni in politični delavci na različnih ravneh in področjih združenega dela. Kulturna politika bi bila uspešna, če bi se komunisti kot posamezniki manj zanašali na „uradne“ forume in bi bolj samostojno delali izhajajoč iz programske politike ZK, bi sigurno veliko prispevali k oblikovanju kulturne politike v celoti in ne bi nas bilo treba biti strah tehnokratizma, ki je na široko odprl vrata vsem mogočim vplivom zahodnega meščanskega sveta in s tem spreminjal slovensko kulturo v njegov komercialni podaljšek in duhovno osiromašeno provinco. Ta težnja je zaradi svoje množičnosti, zaradi svoje nikakor majhne finančno materialne baze, navidezno apolitičnosti in prilagodljivosti malo-meščanskemu okusu ter idejni kulturni nerazvitosti širokih množic še posebej nevarna zato, ker je v tem trenutku najučinkovitejša oblika pritiska sveta kapitala na samoupravno socialistično družbeno zavest naših ljudi in kar je še posebej nevarno, na zavest mladih generacij.

Zveza komunistov se zavzema za samoupravni koncept kulture iz dveh glavnih razlogov: ker vidi v razvijanju samoupravljalnih odnosov najboljši obrambni zid zoper najrazličnejše birokratske sektaške, tehnokratske managerske in meščanske elitistične težnje znotraj kulture in zunaj nje in hkrati najboljšo pot za postopno razreševanje medsebojne odtujenosti kulturne ustvarjalnosti in delavskega razreda. Samoupravni koncept kulture je pot do novega tipa kulture, do kulture samoupravne socialistične družbe, ki ne bo samo več kultura tako ali drugače privilegiranih slojev družbe, temveč bo postala resnično last vsega ljudstva, toda ne kot darilo „kulturnih nekulturnim“ temveč kot njegovo lastno ustvarjalno dejanje. Samo tako bo mogoče prerasti dosedanje pojmovanje kulture kot skupka tradicionalnih kulturnih dejavnosti, v novem pojmovanju kulture kot načina življenja samoupravne socialistične družbe, kot možnost za vsakogar, da razvije vse strani svoje človeške narave.

To vse se bo izpolnilo in se še izboljšalo z izvajanjem predlogov, ki so bili pripravljeni za 5. sejo ZKS (glej priloga „Komunist — Ljubljana 8. dec.

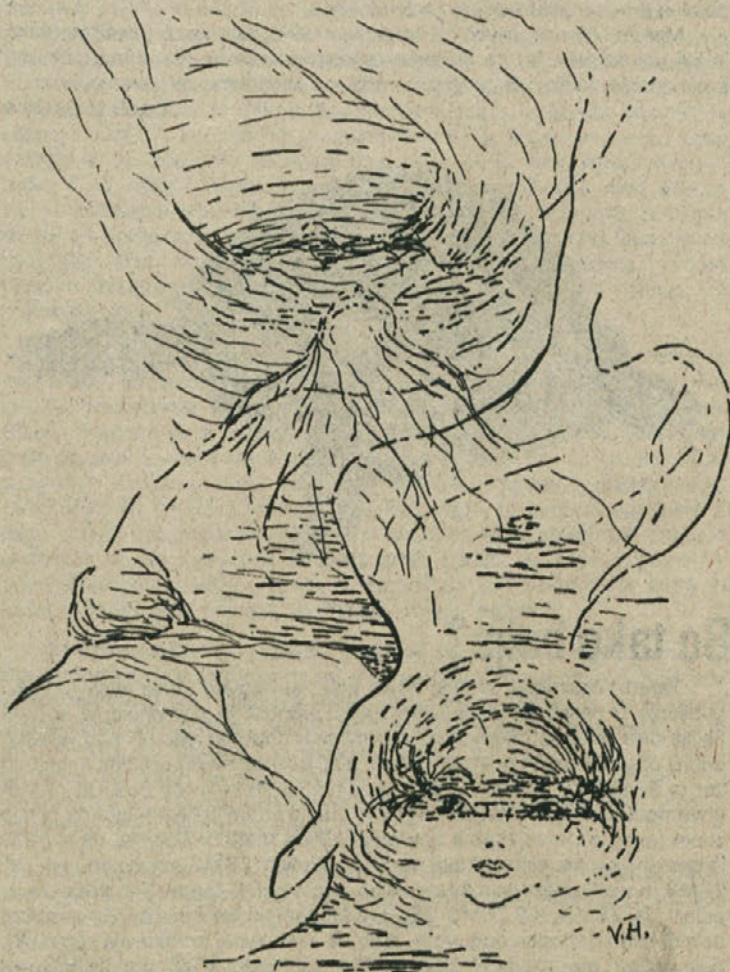
1975) — sestavek „Naloge ZK pri oblikovanju socialistične samoupravne kulturne politike“).

Omenjali smo že pojav imitacije v procesu socializacije oziroma inkulturacije. Poudarimo naj še enkrat, da do tega prihaja največkrat in najprej v družini. Zakaj znotraj „mikro“ družbenega organizma v družini si posameznik prvič uveljavi osebno identiteto, ustvari predstavo o samem sebi kot o družbenem in tako tudi političnem bitju; v družinskem krogu prav tako nastajajo prva politična relevantna stališča in mnenja o vlogi in pomenu, ki naj ju ima človek v sferi političnega. To pa je tesno povezano s pričakovanji, ki jih človek goji „v politiki“ in „s politiko“, kar je prav gotovo bistvena prvina politične kulture.

Vloga družine je različna glede njenega družbenega ali razrednega položaja. V manj razvitih državah se še prav posebej kaže očitna razlika med družino „nižjih“ in družino „višjih“ razredov. V nižjih razredih je družina že po pravilu bolj „cenjena“ posameznik ji postane pogostejše „zvest“, nanjo navezan, ta „zvestoba“ je trdnjša. Tudi pri nas je na podeželju družina še vedno pomembnejša družbena mikro enota kot v urbaniziranih središčih.

Direktno znotraj vzgojno-izobraževalnega in ideološko doktrinarnega aparata, ki ga razvija moderna družba, in ki je pravzaprav nekako najbolj vidna značilnost te države, gre posebno mesto organizirani izobrazbi, ki ji pravimo šola. Če natančneje pomislimo in premislimo, moramo sicer ločiti pojem izobraževanja od ožjega pojma šolanja; ta razloček je posebno očitna v moderni družbi, kjer je šola institucionalizirana, torej državna ustanova. Družba sicer izobražuje s številnimi agenti socializacije, ne le s pomočjo šole. Seveda pa je izobraževanje izven šole praviloma manj organizirano kakor v šoli. In v tem je izjemnost šole.

Šolanje kot tako pa je hkrati širši in ožji pomen od izobraževanja. Poleg socializacijske inkulturacijske vloge ima šola še druge vloge, ne nazadnje celo vlogo v družbeni definiciji. Vsekakor pa šolanje ni samo proces znanja iz roda v rod, čeprav bi tisti, ki govorijo o nevtralnem šoli, misleč na njegovo nevtralnemu ideološko poslanstvo, radi dokazali, naj bi bilo šolanje predvsem prenašanje znanja. V najširšem pomenu pa je prav šolanje tisto, čemur bi se želeli „nevtralc“ menda upreti: šole morajo posredovati prihajajočim rodovom celotni družbenogospodarski in politični sistem, da bi omogočale njegovo kontinuiteto. Predvsem pa gre opozoriti na to, da bi bilo nesmiselno, če bi se odrekli taki vlogi šole v družbi, kot je naša, ki skuša zavestno preoblikovati družbene in politične odnose.

Številni raziskovalci pa predvsem poudarjajo, kako izjemnega pomena je šola pri oblikovanju politične kulture. Ni težko dokazati, da je šola postala osrednja — in lahko rečemo boleča točka politične socializacije v moderni družbi.

Vselej, ko razmišljamo o šoli kot o političnem in kulturnem socializatorju, moramo to kulturno spremenljivko nepogojno upoštevati. Kjer pripisujemo izobrazbi večjo vrednost že s tem navdušimo ljudi za šolanje.

Nobenega dvoma več ni, da sredstva javnega obveščanja vse bolj posegajo v procese politične socializacije. In ravno s tem komuniciranjem prihaja do pojavnosti „množična kultura“. Tu sicer prevladuje „zabavni žanr“ vendar pa — posebno, ker je dostopna vsakomur in prirejena za množično porabo — učinkovito deluje na oblikovanje značaja sodobnega človeka in tudi na njegovo politično vedenje. „Ideološko“ je pogosto skrbno prikrito, vendar je navzoča tudi v množični kulturi.

Njo pa je seveda treba razumeti z vsemi družbenimi odnosi. Ta celovitost se prenaša z množičnimi sredstvi javnega obveščanja. Prav ta sredstva so pogoj za množično kulturo. Množična kultura si ustvarja široko občinstvo, ki pa je po pravilu razpršeno.

Ko razmišljamo o učinku množične kulture in o njenem prodoru v prosti čas sodobnega človeka — človek ima vedno več prostega časa in zdi se, da vse manj ve, kaj bi z njim počel. Hkrati gre tukaj za informacijo, ki učinkovito izenačuje politično kulturo, vendar ne na višji ravni. Lahko si zamislimo, kako množica oblikuje ali dopolnjuje v mnogočem neprimerno in nezaželeno politično kulturo. Na žalost množična kultura lahko spremeni človeka v „sprejemnik“ tistega, kar mu pač ponuja, omejuje njegovo individualnost in ustvarjalnost.

Ne nazadnje, na mladega človeka vpliva tudi razlika med generacijami. Borba mladega človeka do uveljavitve v svoji in starejši generaciji. Večkrat to uspe v eni ali drugi. Zelo poredko pa v obeh, kajti kulturno politična gledanja se le nekoliko „razlikujejo“, da prihaja do konfliktov.

Večkrat se sprašujem kako gledajo ljudje na kulturo danes. Kako so gledali v preteklosti vemo. Danes se mi zdi da gledajo nekako takole: Imamo ljudi ki za kulturo prav nič ne marajo in jih je veliko več, kot si lahko mislimo. Eni so tisti, ki jih niti od daleč ne razumejo, a si dajo z njo veliko opravil. Sem spadajo vsi, ki govorijo iz svojega časopisa, malo prelistane knjige, tu ali tam ujetega pogovora in ki lažejo sami sebi v sramoto — ker je pač to moda. To so tisti, ki največ govorijo.

Drugi so tisti, ki jim kultura ni nikoli dovolj globoka. Vse povsod iščejo nekaj novega in vse skupaj mešajo v eno samo godljo. Hočejo paraznanstvena raziskovanja itd.

Danes je žal le malo takih ljudi, ki bi jih do kulture vodila neka notranja sila po nečem lepem, bogatem, popolnem in humanem. Karl Marx je rekel: „Če želiš uživati v umetnosti, moraš biti najprej umetniško izobražen!“ — Ali ni tako za vsako stvar? Kako se tega na žalost ne držimo, nas je tovariš TITO opozoril že pred dvajsetimi leti, ko je opozoril, da delavec brez kulturnega izpopolnjevanja ne bo obvladal upravljanja.

tem članku bi želel, da ovrednotite točke reorganiziranosti študentske kulture v prejšnjem članku.

ad. 1 Zakaj ustanoviti komisijo? (Njena prednost je zelo velika. Ne bo ji težko izdelati enoten tako idejni kot organizacijski načrt o delu in razvijanju kulture. Izkoristila se bojo vsa sredstva materialnih, finančnih, kadrovskih itd., narav. Enoten nastop bo prvič organiziranejši, popolnejši in kvalitetnejši. Delo se ne bo prekrivalo, zapolnjevali se bojo vsi prazni prostori, lahko se bo izvedla specializacija in s tem dvig kvalitete izvajanj, izbora... Zajela bo vse zanimajoče, delovno zanimajoče kadre, razširila svoj obseg v delovanju in trajanju... Še in še bi lahko našteval. Skratka komisija se mora ustanoviti, ker je NUJNA, ker bo edino tako resnično moč zajeti vse in vsem enako nuditi.

ad. 2 Zakaj morajo biti v komisiji vsi omenjeni. Mislim da vsi veste, da vsi vse vedo; zato je o tem ni potrebno razmišljati. Ravno tako ne o ljudeh, ki bodo morali biti profesionalno zaposleni, z ozirom na pogoje nastanka te komisije bodo imeli še preveč dela.

ad. 3 Bistvena/ točka! Bistvena zato, ker vsi vemo, da se brez financ zelo malo naredi. To točko bo morala reševati ne samo nestalna komisija ampak bo morala za njo stati celotna univerza z vsemi šolami, in to direktno, kajti le tako! Financerjem (RISK, Kulturna skupnost, ZKPO in delovne organizacije) ne bo težko prikazati potreb in zahtev. Razjasniti jim, koliko bo jim pravzaprav vrnjeno.

ad. 4 Zakaj takoj?

Zato ker nam v usta teče že blato, voda ki nas je prekrila očitno ni naredila posebnega efekta, blato pa je le prehudo. Zato, ker nam je že ušlo dosti generacij, ki se preveč razlikujejo od nas in nas bodo nehote ovirali. Zato, da bo čim manj takih generacij.

+ (pojem kulture jemljem kot splošen pojem v procesu kulturno prosvetnega doživljanja in izobraževanja)

lojze klemenčič

Uporabljena literatura:

Stane Južnič: Politična kultura

Časopis zveze komunistov Jugoslavije — Socializem številke 1972 6 in 9, 1973 2

Latin Kaperovič: Kultura v socializmu

dr. Vuko Pavičević: Nauka, umetnost moral i pravo

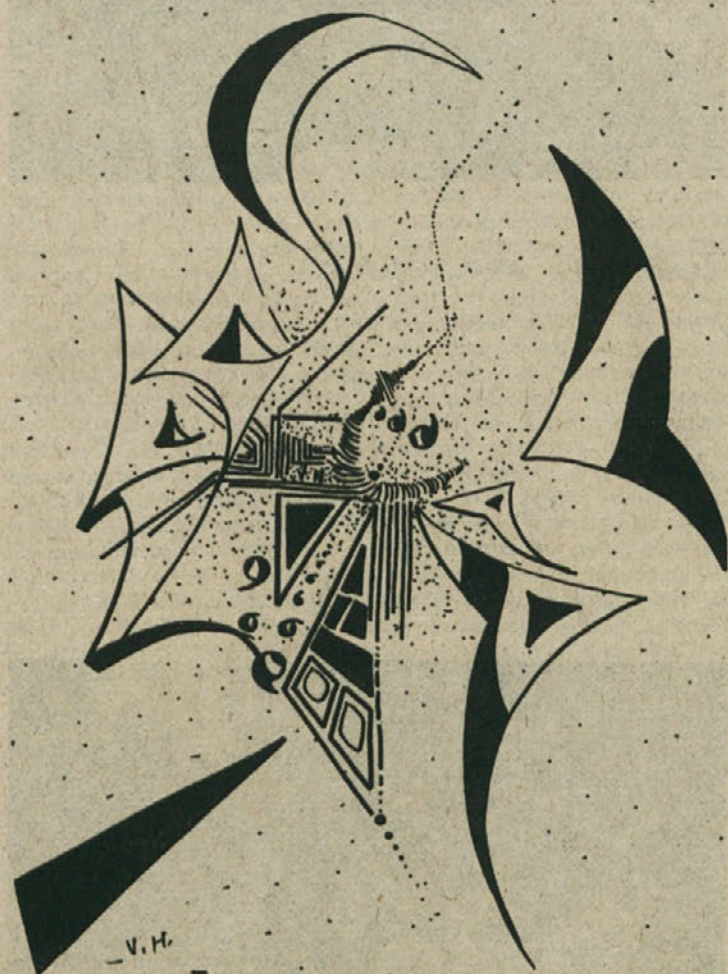
Teorija in praksa: 1968 št. 1 — problemi kulture v naši družbi

1973 št. 3 — 4 socialno soodvisnost kulture

1975 št. 3 Kultura danes in jutri — Boris Majer

Emil, Ludvig: Freud

Članki iz Katedre 1974 in 1975

Zdelo se mi je pomembno, da osvetlim probleme in razvijanja kulture iz vseh področij in šele nato preidem na področje študentske kulture, ki je, zdaj že menda vsem popolnoma neumestno da poudarjam, pot do celovite osebnosti študenta. Glede na vsa ta dejstva, ki so bila do sedaj navedena v

Študentje in samoupravljanje

Vloga in pomen ZK v naši družbi sta popolnoma jasna, saj temeljita na mnogih partijskih dokumentih in stalnemu razvoju (ter s tem seveda tudi skrbi za razvoj) samoupravnega demokratičnega socializma. Enako vlogo ima poleg specifične, zaradi obveznosti uresničevanja zakona o visokem šolstvu, tudi ZK na univerzi; njena vloga pa se vedno bolj krepi z razvojem samoupravljanja in osveščanja potencialnih samoupravljalcev (glej zakon o visokem šolstvu — študenti!).

Pri komiteju univerzitetne konference ZKS Maribor je zaradi boljšega dela (v smislu angažiranja čim večjega števila članov ZK) pet komisij:

- komisija za mednarodne odnose,
- za organizacijo in razvoj ZK,
- za ideološko delo,
- za informiranje,
- za samoupravljanje.

Ker vemo, za kakšne komisije gre, jih ne bi vsebinsko razčlenjevali, bolj zanimiv bi bil morda prikaz sestave članstva teh komisij. V komisijah za mednarodne odnose, organiziranje in razvoj ZK ter za ideološko delo je razmerje med pedagoškimi delavci in študenti približno 3:2, medtem ko je pri zadnjih dveh komisijah povsem drugače. Komisija za informiranje je čisto študentska, saj je verjetno po pomoti zašel tja en asistent, medtem ko je komisija za samoupravljanje sestavljena izključno iz pedagoških delavcev in enega študenta. Pri tem se takoj poraja neprijetno vprašanje: če smo študentje sposobni za izredno odgovorno dejavnost — informiranje, zakaj potem nismo (je morda kdo to trdil!) sposobni za razvijanje samoupravljanja? Vemo, da nismo samoupravljalci v polnem pomenu besede, da smo bolj soupravljalci, čeprav ta participacija (naj mi očetje zakona o visokem šolstvu oprostijo) ni točno določena. Pa vendar bi rad slišal mladeniča mojih let iz gospodarstva, ki bi potrdil, da ni sposoben samoupravljevati (vsi smo na začetku — torej se vsi učimo!) — niti se ne upam trditi, da se takšne neumne misli motajo po glavah študentov.

NOČNO ŽIVLJENJE ŠTUDENTOV – DISCO

V študentskem življenju zajema študentovo kulturno izživeljanje v veliki meri nočno kulturno razgibavanje, prepotrebno v več smislih; kot športno-rekreacijska dejavnost, ki si je ni moč privoščiti v študentski, mnogo pretesni telovadnici, kot požirek kulturnega dogajanja v štajerski prestolnici, ali kot del dneva, ki ga je treba preživeti, pa naj si bo to v takšni ali v drugačni obliki.

Nimam namena filozofirati o možnih predpostavkah preživljanja prostega časa, ampak povsem jasno in glasno povedati, kakšna naj bi bila vloga že delujočega študentskega disco kluba v prostorih gostinskega podjetja Astoria.

Predno pričnemo z razmišljanjem, poprašajmo najprej nekaj študentov, kakšno je njihovo mnenje o disco klubih, kaj jim ta disco pomeni in ali v celoti pomaga zadovoljiti kanček dneva, če ga tam preživimo.

Boris Surina, dijak, pravi: „Disco mi je strašno pri srcu, mislim, da nikakršna sprememba ni potrebna.“

MARIO – ŠTUDENT VTŠ

nam je povedal, da je v disco prvič in da ga moti to, da disco ni študentski in da se v njem zbirajo večinoma mladi pijančki. V bodoče ne bo prišel. Glasba v njem pa je dobra, meni Mario.

Marina Ivančič, študentka VEKŠ, pa nam je povedala, da je bila v disco klubu že tolikokrat, da se je na takšnega, kakršen je, že navadila in da ne čuti potrebe po spremembi.

SLAVICA – ŠTUDENTKA VEKŠ

meni, da disco klub ni študentski, da se v njem zbirajo čudni tipi.

Upoštevat bi bilo potrebno tudi mnenje Francija, študenta VEKŠ, ki pravi, da je na vseh področjih premalo zabave za študente, disco klub je premalo študentski, vanj zahaja premalo študentov.

MARKO – VTŠ

pravi, da se je poskus z vstopom v disco z indeksi izjalovil, kajti ko so zaradi slabega prometa spustili vanj še ostalo mladino, so študentje, zlasti pa študentke, odšli. To je sicer delček navidezne avtoritete, večslojnosti, ki pa je ne bi bilo smelo biti. Glasba ne zadostuje, morala bi biti pestrejša!

Mišo Hoelbl – izvajalec mehanske glasbe, nam je povedal, da v disco klubu vrti predvsem soul glasbo (80 %) sicer pa komercialno, narodno zabavno in klasično glasbo. Mislim, da je potrebno koncept disco kluba spremeniti, saj samo ples v enem mariborskih lokalov ne more biti edina zabava mariborskih študentov.

Tako smo izvedeli za nekaj mnenj, ki so sicer nekoliko subjektivna, vsekakor pa je iz povedanega razvidno, da disco klub ni študentski in da ne ustreza.

O vlogi in namenu disco kluba smo poprašali vodjo folklorne skupine Vasjo Samca, ki nam je dejal, da bo v bodoče disco klub prvenstveno plesno rekreativne narave z občasnimi kulturnozabavnimi prireditvami in širjenjem informacij o delovanju študentov. V ta namen se je član folklorne skupine Marjan obvezal, da bo občasno, najmanj enkrat mesečno, povabil k sodelovanju člane mariborske drame, zlasti humoriste, ki bodo z

humorističnimi prispevki popestrili program. Ob ustanovitvi skupine za moderni ples v okviru našega društva smo se dogovorili, da bo ta, ko bo sposobna (6 mesecev), redno nastopala in sodelovala s krajšimi točkami. Prav tako bodo med izvajanjem mehanske glasbe objavljene tudi najzanimivejše in najaktualnejše novice in akcije, ki jih pripravljajo OO ZSMS po šolah, predsedstvo UK ZSMS, Katedra in pa KUD Študent. Pri nadaljnjem organiziranem in popestrenem programu s kulturnimi prireditvami bo sodelovala tudi športno plesna sekcija s krajšimi točkami iz latinsko ameriških in standardnih plesov.

Med plesom bodo organizirali tudi razne družabne igre, kot so štafete med plesom, ples z baloni, hokej (seveda ne v pravi obliki, primanjkuje namreč ledu), razne spretnostne igre in drugo.

Koncept disco kluba smo torej v celoti spremenili in upamo, da bo disco klub pestrejši in še bolj obiskan.

Seveda bo treba spremeniti tudi dosedanje organizacijo, kajti propaganda bo morala delati bolje in seznanjati ljudi z programi, ki bodo vsak večer na sporedu.

Menim, da so se v KUD Študent resno lotili te zadeve in upam, da jo bodo tudi izpeljali, kot vidimo, kulturno obzorje študentov stagnira, kar pa je treba nujno spremeniti. Topa bo moč storiti samo z skupnimi napori vseh, od UK ZSMS do Katedre, ter KUD „Študent“.

Danko Koren

Disco danes:

Gledališče v predsobi sociologije

KRIVULJA GRE GOR IN DOL

KOMENTARJI ANONIMNIH

Sociologija, sveta veda našal „Ostaline Franca Jožefa v slovenskih narodnih gledališčih,“ pravi Miša Grčar. Zbiranje listkov s podatki za nekaj premogovnih zabojev. „Družba, to je tako širok pojem!“, pravi Miša Grčar, ujeta med Kulturne diagonale na naši sicer v večini črno-beli tv.

Razpravljanje o repertoarjih slovenskih profesionalnih, polprofesionalnih ali celo amaterskih gledališč bi moralo potekati v tistih akcijskih smereh, ki bodo sposobne uvideti resnični status gledališča kot kulturne obče ustanove, ne le kot specializirani laboratorij z že preskušeno klasiko. Geslo: LJUDSTVO GLEDALIŠČU—GLEDALIŠČE LJUDSTVUI — se ne spremeni v sociologizacijo, kjer bi lahko razumeli ljudstvo za občinstvo ali občinstvo za ljudstvo. Kajti v takšnem primeru ne bi več poznali delovnega ljudstva, ampak le še delovno občinstvo, SZDL bi bila tedaj lahko samo morebiti socialistična zveza delovnega občinstva. Že v sami sociološki teoriji je tedaj mogoče računati z naprejšnjimi napakami, ki pa ne bodo bistvene ne za antropologijo, kulturo, umetnosti, posebej pa še manj za gledališko snovanje. Z drugimi besedami: če izpostavimo gledališko umetnost iz gledališke ustanove (t. j. iz samega gledališča), lahko resda govorimo o napeljavi centralne kurjave v hišo, o zaposlovanju šivilj, frizerk, čevljarjev, električarjev, šminkerjev itd., o tem, ali so kulise iz plastičnih materialov, blaga ali lepenke, ali so stoli v parterju, ložah in na balkonih tapicirani z rdečezametnim plišem ali ne, ali so tla svetleča ali temna, ali so garderoberski kavli pozlačeni ali pa izdelani kar iz navadnega železa, ali so biljeterji nujno obvezno oblečeni v večerne črne obleke z metuljčki, obriti, nadišavljeni, s čistimi nohti ali ne, ali je bife v foyeru sposoben ponuditi ob kavi, žganih pijačah, vinih in kisli vodi tudi kakšen prigrizek ali ne, ali bi postavili izza kulis tudi hermetično zaprto obrekovalnico ali ne, ali bi utegnili biti pripravno, če bi slikali sceno bolj z oljnimi umetniškimi barvami ali pa s polikolorji, ali bi blagajno uredili še bolj diskretno ali ne, ali bi prostor za koncipienta in šepetalko posodobili s posebnimi napravami, ker je telefonija razvita že medplanetarno, ali bi v gledališke panoje pritrdili slikovni material z: žeblički, bucikami, selotejpom, ki sicer drži kot pribito, ali bi naj gledališke propagandiste in propagandisti imeli daljše nohte in hodili sodobneje oblečeni od vratarja, ali naj bi izmena gledaliških vratarjev potekala v krajših časovnih razdelkih ali kako drugače, ali naj bi čistilke v gledališču uporabljale: sesalec za prah, navadno (sirkovo) metlo, omela, krpe, čistilna sredstva po zadnjih ali predzadnjih tv-reklamah, ali bi bilo umestno, da bi v foyeru postavili kanapeje ali ne . . . skratka, ali bi — ali ne bi, to je zdaj vprašanje oziroma sociologizem. Zdi se, da Miša Grčar sploh ne vidi režiserja, dramaturga, igravcev, ti so morda le navlaka v gledališču in občinstvo sploh ne hodi v Talijin hram zaradi igre, ampak počivat; morda Miša Grčar še ni doživela katarze (o očiščenju so zelo jasno nekaj malega napisali Aristotel, Boileau, Goethe), morda hodi gledat predstave v gledališču le zato, da bi videla, kako se spuščajo in dvigajo zavese, da natančno sociološko prisluhne, kako in kako dolgo ploska občinstvo. Mogoče gre Miša Grčar na gledališko predstavo tudi zadelj tega, da je ne bi zeblo v fizičnem smislu. Nemara pa si hodi ogledovat Miša Grčar, s kakšno močjo osvetlijo žarometi oder in ali je dovolj temno med občinstvom. Morebiti pride Miša Grčar v teater, da vidi, kakšen je standard našega delavnega ljudstva vseh stratos v gledališkem foyeru. Znaniti pa sploh ne hodi v gledališče in zbira v svojem uradu le podatke abonementov, podobno kot če bi hoteli anketirati jedce, kako jim ugaja hrana v menzi oziroma v splošni prehrani. Na vsa opisana vprašanja je mogoče odgovoriti pozitivistično in sociološko, če le poznamo malce tudi razvojno literarno (dramsko) zgodovino in njeno socialno funkcijo. Če bi, naj bo dovoljen primer, stari Heleni gledali le na koturne in na „deus ex machina“, ne bi dandanes slišali prav nič o Sofoklu, Ajshilu, Evripidu, ampak bi se predvsem ukvarjali z vprašanjem, iz kakšnega lesa so bili izdelani koturni, kako je bil izdelan „deus ex machina“: in res, glej, to pa vemo zdaj iz literarne zgodovine, je propadla grška drama, ko je prevladal zgodovinsko funkcionalni „deus ex machina“, ko človek ni izhajal generično iz svojega tragosa, marveč iz zunanjih, božjih rešitev v svoji stiski.

Kaj ima vse omenjeno opraviti z „ostalini Franca Jožefa“? Res je, da sociologinja Miša Grčar ne zanima ne okus ne literarna (dramska, dramaturška) predloga, ne umetniška igra in tudi režija ne, vse prej jo zanima odzivnost naše ljube publike, se pravi, kaj želijo v večini naši gledališki obiskovalci: — to je, bodi povedano kar naravnost, opereta. Če sodi opereta v besedno umetnost (kot npr. lirika, epika, dramatika), bi bilo v dramskem pomeni umetništva to čisto razumljivo. Razum pa ostro in umno kritično pravi, da sodi opereta v glasbeno gledališče. Tu naj bo tudi povedano, da smo v Mariboru že dokaj na veliko razpravljali o opereti, naredili pa skoraj nič, znana je polemika med filozofom, biologom in pesnikom Brankom Rudolfom pa ekonomistom dr. Danilom Požarjem. Zanimivo bi bilo — tudi sociološko — izvedeti, kaj bo storilo glasbeno gledališče za vzpon mariborske operete! Ker ne gre le za apriorizem, da je opereta „ostalina Franca Jožefa“, vsaj kar tiče dr. Danila Požarja, ki se je za opereto tako zavzemal, ne gre za nikakršno francjožefovstvo! Hočemo imeti polno glasbe-

no gledališko dvorano? Hočemo. Se hočemo kdaj pa kdaj ob vseh primitivnih abstrakcijah tudi razvedriti? Hočemo. Ne le umetniško, tudi sociološko je zanimivo, da Straussovi valčki še niso izumrli.

Zato lahko govorimo predvsem o „ostalini Franca Jožefa“, kot pravi Miša Grčar, sociologinja, vsaj v mariborskem primeru gledališke hiše, ko pogledamo arhitekturo od zunaj in znotraj tega Talijinega hrama: opera v Sydneyu je seveda drugačna. Tu se postavlja kar samo zase novo vprašanje: — kdaj bo zgrajeno v Mariboru novo gledališče, morda v podobnem stilu kot stavbe SDK ali Kreditne banke Maribor . . . ? Vendar naj bo jasno eno: — kljub vsem najsodobnejšim pripravam, steklu, betonu, plastiki, navzlic vsemu supermodernemu gledališču, ki bi se donebno dvigalo med oblake, bodo Sofoklej, Ajshil in Evripid še vedno aktualni. Pa tudi Straussovi valčki. Čeprav bi gledali igro iz luksuznih avtomobilov, kot je dandanašnji že mogoče sprejemati čeke in poslovati, bi na prvem mestu veljala, je veljala, živi in se bo ohranila umetniška kvaliteta, tekst, igra, katarza. Vse drugo so izmišljene utopije sociologov. Družba, to je tako ozek, konkretno človeški pojem!

Vladimir Gajšek
5. 1. 1976

jaz — spolnost — ti

Danes vam bomo skozi mnenja vaših vrstnikov spregovorili o tem, kdo vas je poučil o spolnosti, kako ocenjujete odnose med spoloma in seveda tudi o posledicah, ki jih ta oblika „dejavnosti“ prinaša. Naš namen je prikazati potrebo po nepretrganem in strokovno dovolj tehtnem izobraževanju deklet in fantov o tej problematiki in o uvedbi stalne šole „za življenje.“

V zgodnji mladosti človeka hote ali nehote prešine lepota življenja ob pogledu na lepši ali močnejši spol, zaželimo si dotika, nežnega ljubkovanja in romanov iz dobe romantike — ali sanjamo: o nežnih mesečnih nočeh, ko fluid želje (milijonov želja) prežema fanta in dekleta ob dišečem grmu, pod zvezdnim svodom, ki je globok in bogat...

Tako romantično ne bomo pričeli, odgovori fantov in deklet so bolj stvarni.

Kaj je to: spolnost

DIJAKINJA PEDAGOŠKE GIMNAZIJE — 18 LET

S spolnostjo so me seznanili starši. Kasneje sem to znanje izpopolnjevala z literaturo. V osnovni šoli in gimnaziji se spolna vzgoja skorajda ne omenja. Na naši gimnaziji je tega pouka premalo, ker bi kot bodoči pedagoški delavci morali to znanje predajati naprej. Za dekleta, ki se spuščajo v ljubezenska razmerja, je dobro, da se zaščitijo, saj je otrok veliko breme mladi materi, ki je obenem tudi dijakinja ali študentka. Sicer menim, da so dekleta premalo seznanjena s tem, da obstaja deklinška ginekološka ambulanta, kjer bi se lahko posvetovala s strokovnjakom.

DIJAKINJA PEDAGOŠKE GIMNAZIJE — 17 LET

Prve nauke o spolnosti sem dobila že v osnovni šoli, kjer smo imeli posebno učno uro. Moje znanje je izpopolnila mama, ki mi je razjasnila še nekaj stvari. Na spolnost gledam čisto realno, prav tako tudi na dekleta, ki so noseča. Za marsikoga je to „pošastno“, češ 17-letno deklet, pa že ima otroka. Zakaj pa ne, če ima vse pogoje za vzdrževanje in si ga želi. Glede kontracepcije pa se mi zdi, da ima možnost zaščite prav vsako deklet, vendar je premalo posvetovalnic.

DIJAKINJA PEDAG. GIMNAZIJE — 16 LET

Že takoj v začetku bi poudarila, da s spolnostjo nisem preveč dobro seznanjena. Tega so predvsem krivi vzgojitelji, ki me že v osnovni šoli niso seznanili s tem. Sedaj v gimnaziji je bila razlaga res nekoliko boljša, toda menim, da preveč nerazumljivo razložena.

Posebej naj povem, da želim, da bi v osnovni šoli, pa tudi v srednjih, uvedli spolno vzgojo kot učni predmet. No, in ker so mi dali vzgojitelji v šoli, pa tudi starši, slabo znanje o spolnosti, se skušam sama seznaniti s tem, tako da hodim v knjižnico in prebiram knjige o spolnosti.

Kontracepcijska sredstva seveda poznam, toda na žalost sem premalo seznanjena, kje jih je moč dobiti.

deklet
proteharo
preko smeha v hramenju
počasi stopa proti
mefleni tkanini
medeljske tančice mesta
odmer koraka
bega in beži
shoji, zeleno avlo
na zraj

DIJAKINJA ESŠ — 16 LET

S spolnostjo me je seznanila mamica že v osnovni šoli. Takratna vzgoja mi je zadostovala, da sedaj ne iščem nadaljnje izobrazbe. Mladih deklet mater ne obsojam, a rečem lahko samo to, da bi bile lahko „rabile pamet“. Glede kontracepcije in zdravniških nasvetov menim, da se imamo dekleta možnost obrniti na strokovnjake, ki bi jim zdravstveno, pa tudi moralno znali svetovati.

Nisem srečala
svoje idealne
nisem ujela
svoje sreče
ali pa sem jo morda
zgrešila?

ŠTUDENT, 21 LET, PETER (FILOZOFSKA FAKULTETA)

O spolnosti in življenju v dvoje vem zelo malo, in to le toliko, kolikor sem se lahko poučil sam. Res pa je tudi, da po spolnosti ne čutim nobene „potrebe“. Moja največja potreba je glasba.

Nepotreba do lastnega družinskega življenja izhaja verjetno iz dejstva, da sem bil kot študentov otrok nezaželen, name se ni nikoli nihče obračal. Vso pozornost so uživali kasneje mlajši bratje.

Kakšna bo moja družina, ne vem! Skušal bom imeti „popolno“. Nikjer in nihče te ne pouči o tej problematiki. Veliko, največ, je takih, ki se o teh problemih naučijo iz življenja.

Spolnost je konkretna situacija, ki je vsakemu človeku neka vrsta nuje. Zame je spolnost „presenečenje“. Nisem še doživel tega „presenečenja“; kolikor vem, vem le iz izbranih knjig in revij. Poznam sebe in svojo nalogo. Funkcije druge osebe, drugega spola pa ne poznam. Zaradi tega je moj dostop do te osebe nesiguren in boječ.

Ne vem, zakaj ne naredijo tega, kar že vrane čivkajo. Zakaj spolne vzgoje, vzgoje za življenje v dvoje ne uvedejo že v osnovne šole. Da je to potrebno, vemo vsi, kajti nikomur ni po tej plati prizaneseno.

P. Š., ŠTUDENT VTŠ, STAR 23 LET

O spolnosti mi ni nikdar nihče ničesar povedal, skratka sem popoln samouk. Menim, da je to zelo slabo, družba bi namreč morala poskrbeti, da bi mladi ljudje ob vstopu v življenje tudi o tem področju vedeli kaj več — da ne bodo prisiljeni vsega znanja pridobiti si s prakso, kot sem to moral narediti jaz. Torej sem si to znanje težko pridobil. Spolnost bi morala biti bolj zdrava, mislim, pogled nanjo. Gledati bi jo morali brez predsodkov in zadržkov. Mora biti predvsem nevsiljiva in tehtna. Težko si je namreč zamišljati ljubezen brez urejene spolnosti. Osebo ji dajem velik pomen, enako kot vsakdanji hrani ali pa, če hočete, dihanju. Brez nje namreč ne bi mogel živeti, s tem pa ne mislim, da je primarna. Pri spolnosti med študenti me moti zlasti to, da o njej ni dosti odkritega pogovora, zlasti med partnerjema. Smatram, da študentje, kot nekakšna avantgarda, na tem področju tavajo bolj v temi. Preveč je zardevajočih lic in pogledov v tla, kadar se tema pogovora približa spolnosti. Seks je še vedno nekakšen tabu ali nekaj posebnega in prav zato je v študentskih domovih tudi toliko nosečnic, ki se pozneje poročijo takorekoč na „mus“, kar pa ni v redu. O spolnosti bi nas morali poučiti veliko prej; še danes nisem prepričan, da vse vem.

njeno telo je bilo nino
in njene ustnice rob čase
do dna sem moral ispitati
glenko in sočarane buri
na temnih skalah
njene telesa
so se razbili valovi
moje mladosti
morda
morda
morda sem jo res imel rad

D. J. VEKŠ MARIBOR – 21 LET

S spolnostjo sem se prvič srečal že v otroških letih, to je takrat, ko sem doživljal tiste lepe trenutke otroške ljubezni. S prijatelji smo se o spolnosti mnogo pogovarjali, vendar vse le bolj v luči otroštva. Tako je moje znanje o spolnosti ostalo na ravni poprečnega osnovnošolčka.

Šola nam je skušala dati osnovno znanje o spolnosti, a mislim, da ji to ni povsem uspelo. Menim, da takšna stvar, kot je spolnost, le ni tako nepomembna, kot se zdi na prvi pogled, in bi ji bilo potrebno posvetiti več pozornosti, še zlasti v osnovni šoli. Menim, da je problem tudi v tem, ker je težko dobiti učitelje, ki bi se lahko temeljito poglobili v spolno znanost in to prenašali na učence. Gotovo je tukaj posredi tudi sramežljivost.

Enakopravnost med spoloma je prinesla nekaj dobrih stvari. Toda ali ni prav ta enakopravnost omogočila nekaterim ženskam, da se počutijo nekam visoke? O tem sem že mnogo razmišljal, ampak resnice se le ne da zanikati. Vsekakor je vzpodbudno dejstvo, da snujeta danes družino mož in žena in ni ženska izpostavljena morebitnemu zapostavljanju v družini.

Spolnost je pojav, ki ima svoje mesto v vsaki družbi, zato mislim, da ni resnejših ovir za nikogar. Zame osebno je spolnost vsakdanjost, kar, mislim, ni povsem prav. Toda ljudje smo le različni in slehernemu izmed nas bije le eno samo srce.

D. H., ŠTUDENTKA VEKŠ, STARA 21 LET

Spolnost smo po zaslugi učitelja nekoliko, pa zelo malo, obravnavali v 8. razredu osnovne šole. Doma mi o njej niso govorili. Spolnosti pripisujem velik pomen, vendar mislim, da mora za zdravo spolnost med dekletom in fantom obstajati neka globlja zveza. V njej ne bi rada uživala kar tako, kot se dogaja v študentskem domu. Spolnost namreč utrjuje vez med partnerjema, zato je v ljubezni zelo pomembna. Nekateri študenti si predstavljajo spolnost preveč svobodno, tako da gredo preko vseh mej spodobnosti. Njena svoboda je namreč odvisna od partnerjev. Po mojem mnenju svobodna spolnost prinaša preveč bolezni in mislim, da ni preveč zdrava. Menim, da sem o spolnosti dovolj poučena, zlasti jo poznam iz lastnih izkušenj, o njej pa sem prebrala tudi precej zelo poučne literature.

„AFRIŠKI ŠTUDENT VEKŠ

Tudi mene o spolnosti doma niso poučili, niti v šoli; vse sem moral spoznati iz izkušenj.

Mislim, da morata biti seks in ljubezen popolna, kajti če tega ni, se človek počasi naveliča in potem vedno znova in znova išče. Moški mora voditi ljubezen in tudi seks s svojimi prijemi in ženski ne sme dovoliti, da najde spremembo, drugače prične iskati vedno boljše, ker misli, da je z vsakim lepše – vsak ima svoje načine pristopa in vodenja. Drugače pa ima danes fant težko eno samo dekle, mislim pred poroko. O seksu mislim, da vem vse, saj to je tudi osnovno v življenju.

naj me nihče
niha rad
dohler je prepoznano
naj
imeti rad
ne pomeni
nekaj
harkoli

STAROST: 21 LET:

Najprej sem se s spolnostjo seznanila iz knjig, kasneje pa sem se o tem pogovorila s starši. Menim, da so me poučili malo pozno, ker so me imeli za neresno. Pri nas še vedno trdimo, da naj bo spolnost nekaj skritega, o čem se naj ne bi na „glas govorilo“. To svojo misel potrjujem takole: ko igra v kinu kakšen sexi film, je dvorana nabito polna. Torej je še vedno premalo knjig, revij, časopisov, ki bi zadostili želje mladih ljudi. Menim, da bi s spolno vzgojo morali pričeti že v vrtcu, ne pa da malčkom tvezijo pravljice o štokljah. Večkrat berem, kakšne šoke doživljajo mladi pari ob prvem ljubezenskem doživetju. To pa samo zaradi tega, ker niso bili pravočasno seznanjeni in poučeni. Posledice so največkrat nezaželena nosečnost in psihične motnje.

L. ŠTUDENTKA VEKŠ, 22 LET

O spolnosti so nam nekaj malega povedali v šoli, drugače pa sem se z njo seznanila iz razgovorov s prijateljicami. Mati mi jo je samo velikokrat omenila, vendar je niti sama nisem spraševala.

Spolnost mora izhajati iz ljubezni. Študentkam je najtežje v začetku, ko so še brucke. Takšnih odnosov, kakršni so bili v študentskem domu, nisem bila navajena, moja soba je bila namreč vedno polna. Ko pričakovanega ne dosežejo, se fantje naveličajo. Spolnost poznam, vendar menim, da se še vedno učim. Tako sem najprej spoznala golo združitev – seks, šele kasneje pa je prišlo do prave spolnosti, tiste z ljubeznijo.

R. M. EF LJUBLJANA – 22 LET

Sprva sem o spolnosti vedel bore malo. Malo bolj sem se seznanil z njo približno v 10. letu. Doma so mi vse zelo prikrivali, tako da od staršev nisem preveč pričakoval. Kasneje se je sicer stvar malo spremenila, vendar je v bistvu vse ostalo le pri istem. V šoli sem zvedel o spolnosti marsikaj, žal pa sem vse jemal preveč lahkomišno, nekako posmehljivo. Nisem se namreč še zavedal, da je spolnost pravzaprav v določeni meri tudi cilj življenja. Sicer pa mislim, da bi šola lahko naredila na področju antropologije za učence še več. Danes lahko z gotovostjo trdim, da imajo ženske enakopraven položaj z moškimi, žal še ne povsod v svetu, ampak mislim, da si bodo kmalu le priborile položaj, ki jim pripada. Saj je ženska danes dostikrat nosilka družine brez kakršnihkoli privilegijev. Spolnost gotovo ne predstavlja zame, oziroma za moj študij, nobene večje ovire. Je stvar, ki jo narekuje sam obstoj človeštva. Res se marsikje spolnost sprevača v nečiste namene, ampak s tem se ukvarjajo le izrodki ali pa razuzdanci sodobne človeške družbe.

Zdaj je pravi čas
da mi pokažeš
kovo pot
kar
da začneva živeti

Na novi življenjski poti vama želim... tako prične svoj govor matičar in v naših predstavah je še vedno misel o otrocih, ki se morajo roditi v formalno sklenjeni zakonski zvezi ali — kar je še huje — o tem, da premalo objektivno gledamo na mlado mater, ki je ostala z otrokom sama.

Pa ne sme biti tako. Otrok je najlepša stvaritev človeka, vrhunec njegovega in ustvarjanja narave, pa najsi je rojen v zakonu ali zunaj njega. Vsak otrok prinaša s sabo novo življenje.

spolnost — in ...

DIJAKINJA PEDAGOŠKE GIMNAZIJE — 17 LET

S spolnostjo sem se seznanila iz knjig. Sem ena izmed tistih deklet, ki ima takšne starše, da ji nikakor ni moč izvedeti od njih karkoli o spolnosti. Zaradi tega imam danes mogoče drugačno mnenje o spolnosti, ker sem o njej slišala in brala. To pa je velika napaka mojih staršev in tako se tudi danes največkrat zgodi mladim, da so žrtve svoje nevednosti. Obenem pa se to pozna tudi v njihovem kasnejšem življenju. V šoli pravzaprav o spolnosti nisem slišala ničesar. Menim, da morajo dekleta vsekakor zaščititi. Otroci so mi že od nekdaj všeč in vem, da sama nikoli ne bi mogla uničiti bitja, ki bi v meni nastajalo. Tako stori danes mnogo deklet, vendar posledice pač same nosijo. Preziram ljudi, ki odrekajo pomoč in dobro besedo mladim materam, čeprav so tega najbolj potrebne.

STAROST: 29 let;

S spolnostjo sem se seznanila iz knjig, deloma pa me je s spolnostjo seznanila mama. S spolno vzgojo bi morali začeti že v otroškem vrtcu, najkasneje pa v osnovni šoli. Pisati o spolnosti je potrebno z zdravniškega in psihološkega vidika, ne pa da o tem piše vsak, komur se zljubi. Posledice nevednosti so različne pri posameznih ljudeh. Največkrat pride do nosečnosti ali pa do psihičnih pretresov. Moje načelo je, naj v ljubezni ne bo nobene prisile.

*kyrie
med drevesom stoji
idealni pravokotniki
sonce
vlaga vanje
svoje lasice in diagonale
pod listjem e mehke guma
je zalopan otrok
s svojim jeklom
hotel mater*

DIJAKINJA PEDAGOŠKE GIMNAZIJE — 16 LET

Morda je vsakdo, ki je izvedel, da bom mati, mislil: zopet ena, ki ničesar ne ve o spolnosti. Pa so se vsi po vrsti zmotili. Dovolj sem vedela o spolnosti in o kontracepciji, saj so me starši pravočasno o vsem poučili. Tudi nisem si želela otroka, če morda kdo to misli, pa ga vendar imam. Če bi bilo doma pravočasno povedala, bi se vse drugače uredilo. Pa nisem povedala, ampak sem svojo nosečnost celo skrbno prikrivala. Če danes o tem premišlujem, mi je žal, ker niti sama ne vem, zakaj nisem o tem govorila. Ko sem potem povedala, je bilo že prepozno. St arši so bili razočarani in tudi jezni, predvsem zato, ker niso mogli verjeti, da se lahko kaj takega zgodi dekletu, ki je poučeno o spolnosti in o posledicah. Toda, ko se je jeza ohladila, so mi v vsem pomagali in mi pomagajo še sedaj, čeprav so mi povedali, da sem jih razočarala in tega ne bodo nikoli pozabili.

O tem, koliko so mi pomagali v šoli, raje ne bom govorila. Lahko se vodstvu šole in profesorjem ter seveda sošolcem samo zahvalim. Z njihovo pomočjo sem končala prvi letnik, čeprav se zame pouk ni končal 20. junija kot za ostale, ampak 31. maja. Dvomim, da je v Mariboru še kakšna šola, ki bi svojim nosečim dijakinjam toliko pomagala, kot je naša šola meni. Moji sošolci so pa najboljši sošolci. O tem, kako so me sprejeli v bolnišnici, pa je zopet drugo. Če ne bi imela znanke babice, ki je opozorila nočno dežurno babico name, ne vem, kako bi bilo. Sestre so me namreč do sprejema (predvsem starejše) zelo grdo gledale in zafirkavale. Pozneje me je prevzela nočna, dežurna sestra, o kateri vem le to, da ji je bilo ime Mira in da je bila ob meni in mi je pomagala z nasveti. Moram povedati tudi to, da sem prav zaradi tega, ker so me vsi že v naprej opozarjali, da z mladimi porodicami sestre niso posebej prijazne, sklenila, da iz mojih ust ne bo tudi ob najhujših bolečinah niti glasu. Tako sem tudi storila. Doktor, ki je pomagal pri porodu, je na koncu dejal, da je pričakoval, da bo imel z menoj težave, jaz pa sem vse zelo junaško prenesla. Naslednji dan so vsi zdravniki za to vedeli in me pri viziti pohvalili.

Moj sin je star zdaj 8 mesecev. Je najlepši otrok na svetu in tudi zelo živahen ter prebrisan. Ko sem z njim pozabim, da imam zaradi svoje neumnosti pokvarjeno mladost, da sem prikrajšana za marsikatero zabavo in ples. Rada pa ga nimam samo jaz, ampak tudi moji starši in starši mojega fanta, s katerim se bova morda čez kakšnih pet ali šest let poročila.

...splav

KATEDRA: Kaj vas je prisililo k temu dejanju?

A: Doma imam neurene življenjske razmere. Fant, s katerim sem zanosila, pa me je pustil na cedilu. Preden sva šla v posteljo, mi je obljubljal gradove v oblakih, nato pa se zame še zmenil ni. Kaj naj po tvojem mnenju stori mlado neizkušeno dekle? Doma bi me ubili.

B: Predvsem me je v to prisilila družba. Niso me ravno silili, vendar je njihovo mnenje krivo, da sem to storila. Rekli so: „Kaj bodo pa ljudje rekli? Življenje je še pred tabo, punca, zakaj bi se ga že sedaj uničila? Sicer pa to sploh ni nič strašnega, naj ti pomagam?“ To je bila odločilna beseda.

C: Fant, nihče me ni silil! Če se dobro spomnim, je prvič od mene to zahteval fant, naslednjič pa sem storila sama, brez njegove vednosti.

D: Takrat sem bila popolnoma zmedena. Ne spominjam se natanko. Vem pa samo to, da so mi doma rekli, naj domov ne hodim več.

E: Sem študentka. Otrok bi mi bil v veliko breme. Zavedala pa sem se še enega dejstva; kako naj bi jaz, ki še sama nisem pravilno vzgojena, vzgajala njega, ki bi bil te vzgoje še kako potreben. Tega pač nisem mogla storiti.

KATEDRA: Današnja družba daje vse možnosti za normalno življenje nezakonske matere.

Mislite da preventiva ne bi bila boljše sredstvo za preprečitev neželenih posledic. Tudi posvet s socialno delavko ne bi škodil, mar ne?

Odgovor zaokrožujem, ker so odgovorile enako:

Današnja družba daje možnosti. Ne dajajo pa jih ljudje. So tako starokopitni, kadar ni kdo od njih sam v blatu; na tak problem gledajo s posameznega zornega kota. Ne napadajo naravnost, ampak s strani — ta oblika pa je še posebej boleča.

Danes gledam na vso stvar čisto drugače. Tedaj pa, ko sem se seznanila s tem problemom, sem se groženj tako ustrašila, da sem moj lastni dom videla že ves v krvi.

Takrat kontracepcije še nismo poznali, tako, kot jo danes. Važni so bili trenutki popolne sreče. Pogovora s komerkoli, pa nas je bilo sram.

KATEDRA: Kaj mislite o odpravi plodu in o vašem odnosu do tega?

C...: Nikomur nisem sodila. Če sem, sem sami sebi. Zaradi storjenega dejanja pa mislim, da sem kulturno celo pridobila. Vsaka šola nekaj stane.

B...: Svojo kulturo, če hočeš, ponos, sem že davno poprej zapravila. To dejanje je mogoče samo poslabšalo ves položaj.

A...: Če danes trezno razmislim o tem, kaj se je v resnici zgodilo z mano, mi rojijo po glavi naslednje misli. Za dejanje sem sama dovolj kaznovana. Kaj je za žensko sveteljšega kot je materinstvo? Moj osebni ponos je padel na ničlo. Za moj abortus, nihče, razen fanta, ne ve, tako da tu ne bo kakih zunanjih problemov.

In kaj bi dejali na koncu. Tako nepripravljeni ne smemo stopati življenju nasproti, saj z nepravilnim ravnanjem ne ranimo le sebe, pač pa tudi druge, odtujimo se okolici in zaidemo v skrajnosti. Zaradi tega bi bilo treba pričeti razmišljati v trezni obliki o seminarjih ali drugih oblikah informiranja mladih o spolnosti.

zlatka, melita, lojze janez, brane, darko, darinka

pesmi prispevali: žarko, mojca, tone, lea

ČRNA GORA

Človek na kamnu
kača v človeku
Svoboda v kači

Bičl smo
Smo
Bomo
(Božidar Živković, prevod
M. Slana-Miros)

Na poznojesenskih književniških srečanjih 75 v NIKŠIČU, ki so bila še zlasti svečana, saj so jih Črnogorci priredili v počastitev 30-letnice osvoboditve, so bili YU pisatelji enotni, da premalo sodelujemo na vseh področjih kulture in da bi bilo nujno utrditi vez med republikami.

Kamenček v mozaiku pospešenega uresničevanja načel BRATSTVA IN ENOTNOSTI med jugoslovanskimi narodi je tudi pričujoča predstavitev nekaterih mlajših črnogorskih pesnikov. **Črnogorci veljajo v zgodovini za rod pesnikov in bojevnikov, zato še tudi iz mlajših pesnikov pogostoma veje dih hrabrosti in bolečine.**

Modernejša črnogorska poezija se je afirmirala z več pesniki, ki v nekem smislu trgajo tradicionalne forme iz visokih sfer zgodovinske etične in socialne simbolike črnogorskega epskega in bojevnikega pesnjenja, prepojenega s sokovi tradicij, mladi prihajajo do spoznanja, da NJEGOŠ ni edino zveličaven pesnik na svetu, ki ga velja posnemati. Analogno temu lahko govorimo o hiperprodukciji črnogorske poezije, saj so mi na „NIKŠIČKIM KNJIŽEVNIM SUSRETIMA“ predstavili toliko nikšičkih pesnikov in njihovih možganskih produktov, da sem jih vse med sabo pomešal. Do zmešnjave je prišlo še zlasti zato, ker se zrcali iz vseh njihovih del približno enako vzvišeno patetična nota, ki se prepleta s starimi zrimanimi tradicijami, arhaično izraženim metrumom, domoljubne pesmi si podajajo sablje, nacionalni ponos plava na „zlatem soncu“. Vse to pa je preobremenjeno z epsko in zgodovinsko ornamentaliko. In pod ocenami skorajda vseh teh pesniških zbirk — nekatere pesniške zbirke obsegajo samo po 37 strani in na nekaterih straneh so natisnjene samo po tri ali štiri vrste — kraljuje znano ime „majstora“ črnogorske poezije, JEVREMA BRKOVIČA, po katerem se zgleduje veliko mladih.

Ampak klobuk dol, pesnik BRKOVIČ je znal v pesmi združiti vse komponente črnogorske ljudske pesniške zgodovine. To je dokazal še zlasti s svojo knjigo BRDŽANSKA ZEMLJA, ki je izšla leta 1973 pri beograjski PROSVETI — Brković je napisal več pesniških zbirk in dram, vendar objavljamo pesem v prostem prevodu iz njegove BRDŽANSKE ZEMLJE, ker je zanj najbolj specifična.

MOLITEV ZA MRTVE HRIBOVCE

Pod tem soncem so hodili,
lomili kosti in svoje skale.
Umrli zdravi, nesrečni in bolni,
s prsti zemljo zemlji dodajali,
svojo žalost tožili ob večerih,
lepi, grešni in nevedni.

Ptice so imeli, otroke in hrte,
ob svetu v gozdu tam za bregom.
Da tudi bog Slovan je kakor oni,
verjeli so, padali vznak pred nevihto,
to so bili Miloš, Jakob ali Srdan,
imeli so dušo, ko so jo potrebovali.

Žene so imeli močne kakor oni,
ljubice, dojilje, mesečnice bose.
Njihova kolena in trebue
so poznala seno, staje in slame.
Kosce so ljubile, kose so brusile,
a umrle stare, čisto tihe in same.

Pod tem soncem dolgo so hodili,
zdaj jim križi skupaj trohnijo.
Razen te pesmi jim nič drugega
ne more pomagati. Tiha, čisto tiha
je molitev zanje, hkrati jih preklinja
tisti, ki kot oni še gorjansko diha.

(Prevedel: Slavko JUG)

Poleg BRKOVIČA nadvse ljubi rime še cela plejada njegovih kolegov. Tokrat smo izbrali nekaj mladih črnogorskih pesnikov, katerih dela vsebujejo uspelejše pesniške podobe brez rim, nove sintakse, sočne metafore in skušajo izraziti svet njihove zdajšnjosti.

Velja povedati, da so ČRNOGORCI že nekdanj cenili izbrano pisano in govorno besedo. Že v začetku stoletja so izdajali sedem dnevnikov. Njihova književnost se je razvijala s svojo posebno poetično noto še zlasti po prvi vojni v nekaterih jugoslovanskih središčih. Njihova dela so tiskali v Beogradu, Sarajevu in Zagrebu.

Močna in pogostoma nasprotujoča si zgodovinska magma sicer še venomer prepleta literarno tkivo mladih črnogorskih „parnasovcev“, povrhu pa jim skuša vdahnuti svojevrstno armo, prežema jih s sozvočjem hrabrosti in ljudske bolečine, kar se je bilo vnašalo v njihova literarna dela iz dobe v dobo. Prav zato niso uspeli ustvariti veliko formalno lažje in neobremenjene poezije. Njihova lirika še zmerom malce spominja na špansko in grško liriko, zgrajeno na močnih kontrastih in kdaj pa kdaj navidezno grobo.

KRILATO SEME

ptica je otvorila karneval žita —
s perjem polnim nemira
zažge gozdove časa
tam nekje ima gnezdo
tam nekje so mladiči

a spodaj
na trdih gumnih
polno potrpežljivih popkov
zbranih v krog
žanjice in podkovani konji
usta in izobilje

združeni v poljub
zapojo pesem
zapešejo ples
premaknejo veliko vejálnico
da ločijo zrno od plev

v vsako od njihovih teles
je padel dobrodušen sneg
v pročelju velike svečanosti
je sedelo krilato ječmenovo zrno
sposobno da dohiti hitro ptico
hitreje od žanjic
hitreje od podkovanih konj

(Prevedel M. Slana-Miros)

Pesnik SRETEN PEROVIĆ ni več rosno mlad, sodi pa med prve, ki so začeli rušiti zastarelo formo tradicionalističnega pesništva v Črni gori. Preberimo pesem iz njegovega zbranega dela GLADNO OKO, ki je izšlo leta 1975 v Titogradu:

MORAČA

Ugrizne
pa se vrne pod skorjo
v omamo svojih bisernih stopinj.
Uhajajoča se razveže iz grla
in grmadi svoje motne misli
pečinam pod nohte.
Potlej široko
razprostre roke
in razdeli neznane mrtvece
korenju in nebu.

In še: IGRE

Na ulici žubore otroci
ki še ne vedo
kaj je življenje
in kaj smrt
Ptice to vedo
Stojim med otroci in pticami
začuden ker ne znam
ne oživiti pravljic
ne leteti

(Prevedel: M. Slana-Miros)

Tudi MOMIR. M. MARKOVIĆ sodi med tiste mladeniče, ki so si že utrlj pot poezije. Rojen je leta 1948 v Trebinju pod Durmitorom, sicer pa živi v Danilovgradu. Diplomiral je na ekonomski fakulteti v Titogradu. Pesmi objavlja v literarni reviji STVARANJE in v reviji OVDJE. Doslej je izdal knjigo DOŠLJAK U RANAMA, iz katere objavljamo dve pesmi.

Poezija mladih Črnogorcev se odlikuje z vse jasnejšim odnosom do resničnega sodobnega sveta, z oženjem zgodovinske patetike, z vidno prisotnostjo pragmatizma. Lirske obcesije, mozaiki zgodovine in legende, tudi parafraziranja narodnih modrosti, leksike in stilistike, so vse bolj ironizirana. V Črni gori se oblikuje nov svet sodobne poezije, ki se trudi, da bi šel v korak s sodobno evropsko poezijo.

Ker smo začeli z zanimivim in brez dvoma nadarjenim mladim pesnikom BOŽIDAROM ŽIVKOVIĆEM, zato tudi z njim končajmo to „mini predstavo“ sodobne črnogorske poezije. Živković se je rodil leta 1946 na Ščepan Polju. Poezijo objavlja v mnogih jugoslovanskih časopisih in revijah. Leta 1972 je izdal zbirko pesmi NA PIJESKU MOJE KRVI, lani pa mu je v Nikšiću izšla zbirka IZ MRTVOG UGLA, iz katere objavljamo še (nekaj pesmi:)

BESEDA V GRU

Vse v nas je naše
Na bojni nogi
Vse zunaj nas je naše
Na svobodi

Nož v srcu
— Beseda v grlu
Kamen v žolču
— Žolna na kamnu

Z GLAVO V ZID

Življenje zida živi zid
Življenje gradbenik

Streljam z glavo v zid
Pokam kot vozliček

Vozel na glavi
luknja na zidu
Jaz uporen
Zid trdoglav

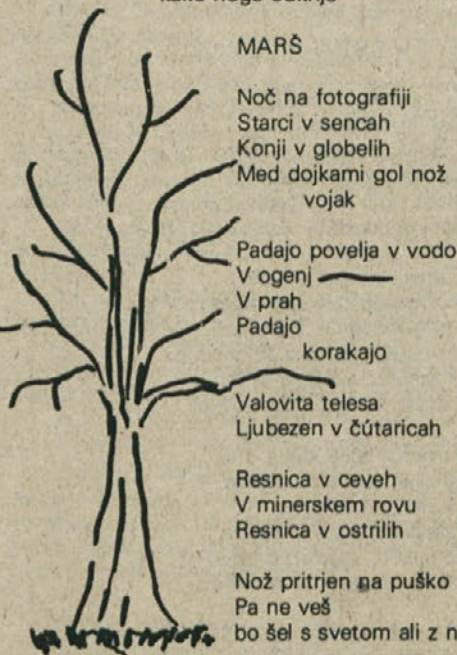
Rase luknja kot luknja
Rase vozle kot vozle
Rasejo vešala

LJUBEZENSKA

Na primer
Jaz drevo
Za obešanje

Ti se obesiš
Na to isto
Drevo

Pa nisva
Ne drevo
Ne drevored
Ne žrtev
Ne vislice

MARŠ

Noč na fotografiji
Starci v sencih
Konji v globelih
Med dojkami gol nož
vojak

Padajo povelja v vodo
V ogenj
V prah
Padajo
korakajo

Valovita telesa
Ljubezni v čutaricah

Resnica v cevih
V minerskem rovu
Resnica v ostrilih

Nož pritrjen na puško
Pa ne veš
bo šel s svetom ali z nabojem

(Prevod: M. Slana-Miros)

Bodrilno bi bilo, ko bi se okorajžil kdo izmed študentov PA in bi v KATEDRI predstavil MAKEDONSKO sodobno poezijo

MIROSLAV SLANA-MIROS

USPAVANKA

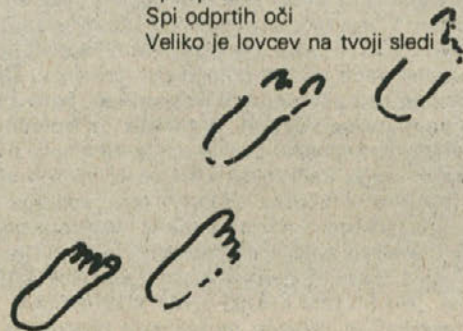
Sanjaj budno
Spi odprtih oči

Človek 'bodi oprezen v snu
Veliko je lovcev na tvoji sledi

Spi kot da te lovijo
Spi ko da si na lovu
Nekje imaš zagotovo prijatelja

Sanjaj prijatelja na lovu
In ničesar ne reči
Glej v snu
Velja ti iti daleč

Spi oprezno
Spi odprtih oči
Veliko je lovcev na tvoji sledi

Naš naslednji gost je pesnik MILIKA PAVLOVIĆ, ki je diplomiral svetovno književnost na filozofski fakulteti. Je dolgoletni publicist in novinar titograjske POBJEDE. Doslej je objavil že dve knjigi, VRETENO VRIJEMENA in ČISTA STRANA. Iz slednje objavljamo dve PAVLOVIĆEVI pesmi:

PLEŠASTI GLOBUS

led na temenu
led pod nogami
v trebuhu ogenj
na trebuhu palma

kako naj čelo otopi
kako noge odkrije

zeleno palmo dosanja
požgana zibelka

led na temenu
led pod nogami
v trebuhu ogenj
na trebuhu palma

Skrb za varstvo pri delu

OB DESETI OBLETNICI VIŠJE TEHNIŠKE VARNOSTNE ŠOLE

V SENCİ VIŠOKOŠOLSKIH USTANOV

Pred tridesetimi leti, takoj po osvoboditvi, so delavci v sindikalnih organizacijah volili in izbirali najboljšie med seboj za delavske inšpektorje. Ti so ob svojem rednem delu opravljali tudi naloge v zvezi z varstvom pri delu. Delavski inšpektorji so skrbeli za varnost pri obnavljanju porušene in tudi sicer skromne industrije. Kasneje so te naloge ob razvijanju industrije in gospodarstva, zlasti v večjih industrijskih organizacijah, prevzeli referenti higijensko tehničnega varstva, iz njih so se ob vedno večji zahtevnosti proizvodnje razvijali z lastnim izobraževanjem ob delu varnostni tehniki, po letu 1958 pa že prve posebne službe RTV.

ZAČETEK STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA ZA VARNOST PRI DELU

Delavce, ki so delali na delovnih mestih varnostnih tehnikov in v službah HTV, so razmere v proizvodnji silile k dopolnilnemu izobraževanju ob delu za svoje področje. Oblastveni inšpektorji dela, ki so nadzirali v delovnih organizacijah varstvo pri delu, so bili s svojimi izkušnjami prvi učitelji varnostnim tehnikom na tečajih in seminarjih, ki so jih prirejale izobraževalne institucije, zlasti zavodi za varstvo pri delu. Tako se je praktično začelo strokovno poučevanje na tem področju.

Temu pa je sledilo prvo sistematično izobraževanje v Sloveniji in s tem tudi v naši državi: v šolskem letu 1960/61 so ustanovili samostojni oddelček za varnost — VTŠ pri takratni Višji kadrovske šoli v Kranju, ki sicer še ni imela pomena javno in splošno priznanega visokošolskega zavoda. Pionirsko delo prvega izobraževanja varnostnih tehnikov za varstvo pri delu so opravljali inženirji in drugi strokovnjaki z različnih področij. Omenimo nekatere izmed njih: Ludovik Kavc, dr. Ivan Turk, Pavle Gantar, Skubic, dr. Stanko Lajevce, dr. Janko Kernc, Stane Pirc in drugi.

Tehniško izobraževanje strokovnjakov za varnostno tehniko pa ni sodilo v okvir in delokrog poslovnega ter organizacijskega izobraževanja Višje kadrovske šole, zato je ta sklenila, da izobraževanje strokovnjakov za varnostno tehniko preprosto in enostavno odpravi, kar se je, kljub drugačnim priporočilom, tudi zgodilo.

MNENJI GOSPODARSKEGA ZBORA SKUPŠČINE SRS IN UNIVERZE V LJUBLJANI

Kompleksno problematiko o varstvu pri delu v Sloveniji je obravnaval na seji julija 1965. gospodarski zbor Skupščine SR Slovenije in sklenil: „Izobraževanje strokovnjakov za tehnično varnost naj se uvede na vseh stopnjah fakultetnega študija.“ Sicer pa je bilo posredovano gospodarskemu zboru zagotovilo takratnega rektorja Univerze, da se bo Univerza resno zavzela za pričetek izobraževanja tehniških strokovnjakov za varnostno tehniko.

Na osnovi sklepa gospodarskega zbora je Zveza varnostnih inženirjev in tehnikov SR Slovenije izdelala obširen elaborat s predlogom, učnim načrtom in učnim programom za študij na prvi in drugi stopnji, ki naj bi trajal 4 oziroma 8 semestrov, za izobraževanje poklicnih varnostnih inženirjev ter za študij na tretji stopnji visokošolskega študija.

Skupni predlog Zveze inženirjev in tehnikov SRS je bil poslan novembra leta 1965 Univerzi v Ljubljani. S tem predlogom so se bili seznanjeni Skupščina SRS, Izvršni svet skupščine SRS, Sekretariata za prosveto in kulturo in za delo, Zveza sindikatov SRS in drugi.

Kljub takratnemu angažiranemu prizadevanju Zveze varnostnih inženirjev in tehnikov SRS in drugih institucij, do začetka študija varnostne tehnike ni prišlo niti v Ljubljani niti po podobnih prizadevanjih v Mariboru.

ZVIT SRS SAMA USTANOVI VIŠJO TEHNIŠKO VARNOSTNO ŠOLO V LJUBLJANI

Prizadevanja za uvedbo študija varnostne tehnike na obstoječih visokošolskih zavodih tehniške smeri niso uspela in tako je postala edina možnost, ki jo je dopuščal takratni zakon o visokem šolstvu: da kaka druga organizacija ustanovi visokošolski zavod.

Na osnovi podrobno izdelanega in skrbno utemeljenega predloga je Zveza varnostnih inženirjev in tehnikov SR Slovenije 11. junija 1966 leta ustanovila visokošolski zavod VIŠJA TEHNIŠKO VARNOSTNA ŠOLA v Ljubljani, da bi v prehodnem obdobju izobraževal poklicne varnostne inženirje in predvsem omogočil delavcem, ki so že delali na področju varstva pri delu, študij ob delu in za delo v službah varstva pri delu.

Ustanovitev Višje tehniške varnostne šole, brez lastnih šolskih prostorov, pa je bila šele začetek vseh težav, zakaj pridobiti je bilo treba še javno priznanje in veljavo ne samo šoli, temveč tudi novemu poklicu za varnostno tehniko-varnostnemu inženirju.

DOPOLNILNO IZOBRAŽEVANJE INŽENIRJEV DRUGIH STROK

Predvsem zaradi pomanjkanja poklicnih varnostnih inženirjev omogočajo varnostni predpisi, da samoupravni organi organizacij združenega dela lahko izbirajo in sprejemajo tudi inženirje drugih tehniških šol za pooblašene delavce za varstvo pri delu, če imajo predpisana leta prakse določene smeri in opravljen republiški strokovni izpit o varstvu pri delu.

Z inženirskimi kolokvijami o varstvu pri delu pripravlja VTVŠ z dopolnilnim izobraževanjem o varstvu pri delu inženirje raznih strok za republiški strokovni izpit. Obiskovali so jih inženirji iz organizacij združenega dela, zavodov in institutov za varstvo pri delu, organov občinske in medobčinske inšpekcije ter drugi.

Čeprav je, na žalost, po opravljenem inženirskem kolokviu in strokovnem izpitu o varstvu pri delu večina teh inženirjev zapustila službe varstva pri delu in se vrnila v svoje osnovne poklice, pa sedaj s pridobljenim znanjem in spoznanji širijo varnostno tehniko in njene zahteve kakor novo sodobno vedo na ostalih delovnih mestih in v korist vse večje stopnje osebne varnosti delovnega človeka.

IZOBRAŽEVANJE IN VZGOJA NA VTVŠ

Višja tehniška varnostna šola v Ljubljani, ustanovljena za izobraževanje in vzgojo prvih poklicnih varnostnih inženirjev v predhodnem obdobju, še nima lastnih šolskih in drugih učnih prostorov z opremo, temveč gostuje v prostorih Zavoda SRS za varstvo pri delu, zato je razumljivo, da ne more v celoti razvijati vzgojo in izobraževalne dejavnosti in je tako pri izobraževalnem delu znatno omejena.

Šola je sprejemala prve študente delavce v šolskem letu 1966/67 in je prevzela vse vpisane študente delavce ukinjenega oddelka za varnost VKŠ v Kranju. Obširni in zahtevni študij varnostne tehnike pa je bil za mnoge delavce pretežak, zato so nekateri študij opustili, zlasti zaradi pomanjkljive osnove in prešibkega znanja.

Ob ustanovitvi je bil namen izobraževanja posredovati delavcem na delovnih mestih varnostnih tehnikov predvsem dopolnilno izobrazbo varnostne tehnike iz varstva pri delu in jih tako usposobiti za poklicne varnostne inženirje. Postavljeni cilj je bil dosežen v prehodnem obdobju in sedaj že prerašča izobraževanje v vedno bolj stalen sistem, velika ovira pa je pomanjkanje lastnih šolskih prostorov.

Na šoli je do začetka šolskega leta 1975/76, v povprečni dobi študija štiri leta, diplomiralo že več kot sto študentov. Njihove diplomske naloge, katerih mentorji so bili učitelji in sodelavci šole ter strokovnjaki iz organizacij združenega dela, rešujejo po pravilu šole praktične probleme varnostne tehnike, ki se pojavljajo v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela.

RAZVOJNI PROGRAM VTVŠ

Pri postopku verifikacije šole v Skupščini SRS sta ustanovitelj in šola pismeno predlagala rešitev stalnega izobraževanja poklicnih varnostnih inženirjev v okviru ustrezne visoke tehniške šole v Ljubljani ali Mariboru, zlasti zato, ker šola ni mogla priti do lastnih šolskih, laboratorijskih, poslovnih in drugih prostorov potrebnih za normalno poslovanje in razvoj izobraževalni in vzgojni dejavnosti.

Drugi visokošolski zavodi niso bili pripravljeni odpirati rednega študija varnostne tehnike in varstva pri delu ter izobraževati poklicne varnostne inženirje, niti niso mogli odstopiti prostorov, ki njim samim primanjkujejo, prehod na redno šolanje pa zahteva trajnejše osnove. Zato je svet VTVŠ sprejel 1974. leta razvojni program šole. Ta je povsem usmerjen v prizadevanja, da se šoli zagotovijo vse osnove za stalno šolanje poklicnih varnostnih inženirjev na vseh stopnjah.

Program razvoja nakazuje zlasti te naloge:

- pridobitev lastnih prostorov, kasneje naj preraste v visoko tehniško varnostno šolo;
- razvijanju raziskovalnega dela s področja varstva pri delu s sodelovanjem organizacij združenega dela;
- sodelovanje z vsemi institucijami, zlasti s centri, ki razvijajo tehniko varstva pri delu;
- dopolnilno izobraževanje o varnostni tehniki;
- pomoč pri uvajanju poučevanja o varstvu pri delu v vseh šolah in stopnjah.

Izobraževanje družbeno angažiranih varnostnih inženirjev in drugih strokovnjakov mora prispevati k odpravi vseh nesreč pri delu, vseh telesnih poškodb in zdravstvenih okvar.

Teh pa pri nas ni malol

Vesti iz ljubljanske univerze

Izredno hiter razvoj sodobne tehnologije postavlja pred družbo in zlasti pred strokovnjake nove probleme: kako slediti dogodkom in jih čim prej praktično uveljavljati. Pri tem pa to redno spremljanje, ali bolje dopolnilno izobraževanje, ne bi smelo ovirati vsakdanjega dela.

Ljubljanska elektrotehnična fakulteta že nekaj let organizira dopolnilni pouk za posamezne industrije, sedaj pa je ta akcija dobila večji obseg. Na pobudo Združenega podjetja Slovenske železarnice so povabili na dopolnilno izobraževanje 92 strokovnjakov—diplomiranih inženirjev, elektroinženirjev in elektrotehnikov — iz železarn Jesenice, Ravne in Štore. Seminar za dopolnjevanje znanja o elektromotorskih pogonih in avtomatikah v železarnah, kot so imenovali to obliko dela, ima namen seznaniti z novjšimi in najnovejšimi teoretičnimi in tehnološkimi dosežki iz tistih panog, ki se nanašajo na delovno področje delavcev-slušateljev iz železarn.

V četrtek, 19. 2. 1976 se je sestulo predsedstvo UK ZSMS na ljubljanski Univerzi. Najprej so se dogovorili o izpolnitvi že leto dni starega dolga—obiski OO ZSMS na Univerzi. Kot pred letom so tudi tokrat določili dva ali tri mentorje. Upamo, da rezultati ne bodo isti kakor lani. Pod točko razno so razpravljali o idejnopolitičnem delu, njeni komisiji, ki doslej še ni dočakala potrditve programa idejnopolitičnega izobraževanja. Sklep je bil kratek in jase: takoj začeti z izvajanjem programa. Sledila je še bila razprava o kompleksni finančni problematiki UK ZSMS.

Predsedstvo univerzitetne konference ZSMS Ljubljana ni potrdilo profesionalizacije predsednika in sekretarja, ker do sedaj še ni bila predlagana sistematizacija obeh delovnih mest. Kljub temu, da manjka sistematizacija delovnega mesta, je bila določena višina osebnega dohodka, s pojasnilom, da je določena po sindikalni listi za 1976. Menda nihče na tej UK ni priplaval po „župci“ preko razpisa, temveč so ga izvolili, imenovali na

univerzitetni konferenci, kjer pa še vedno veljajo delegatski odnosi. Torej — najprej želimo videti in eventualno soglašati s sistematizacijo, šele nato se bomo pogovarjali o višini nadomestila osebnih dohodkov.

2. Višino dnevnice, ki je bila predlagana, je predsedstvu UK znižalo na dokaj realna tla.

3. Poleg nagrad članom predsedstva za tromesečno delo bodo podelili tudi simbolične nagrade razrešenim članom.

4. Predsedstvo UK ni sprejelo zapisnika 40. nesklepčne seje, s tem pa tudi ne dvoumnega sklepa o začasnem financiranju PUK, družbenih organizacij in računovodstva.

SKLEP: Naslednja seja PUK mora biti posvečena finančni problematiki. Na to sejo morajo biti povabljeni vsi predstavniki specializiranih organizacij, kajti brez njihovega privoljenja ne bo več šlo; računovodja, ki se edini na UK spozna na te reči, pa ga nihče ne vabi na sejo, in na koncu tudi nadzorna komisija, ki je organ konference in sprejema letno poročilo.

Znani so že prvi rezultati zbiranja sredstev za gradnjo doma za medicinske sestre in študentskega doma v Ljubljani. Tako je zdravstvena skupnost že leta 1974 prispevala 2,4 milijona (sd). Iz sredstev vrnjenih anuitet samoupravnim stanovanjskim skupnostim pa bodo izločili 30 % tako, da se bo steklo v sklad še milijon sd. Vendar ta sredstva ne bodo v celoti zadostovala, zato predlagajo, da bi z izgradnjo dijaških in študentskih domov namenili tudi del stanovanjskega denarja.

Ta zadnji predlog je rezultat dejstva, da podpisovanje sporazuma o združevanju sredstev za gradnjo doma za medicinske sestre in študentskega doma poteka zelo počasi in z velikimi težavami. Predvsem gre za slabo organiziranost podpisovanja sporazuma, zaradi manjšega prizadevanja družbenopolitičnih organizacij, pa tudi manjšega interesa ljubljanskih občanov.

SODELOVANJE KATEDRE IN PREDSEDSTVA UK ZSMS

Zaradi potrebe po argumentiranih zahtevah za uvažanje in uresničevanje določb iz zakona o visokem šolstvu bosta študentski list Katedra in predsedstvo UK ZSMS na mariborski univerzi, ob sodelovanju z ustreznimi komisijami v visokošolskih delovnih in temeljnih organizacijah izvedla anketo o obveščenosti in osveščenosti študentov, kakor tudi o njihovih zahtevah o „tipu“ samoupravljanja na šolah. Anketo bodo izvedli marca, obdelali in objavili pa jo bodo do polovice aprila.

Anketa zajema vprašanja o relacijah in porazdelitvah moči in vpliva posameznikov v vzgojnoizobraževalnem procesu, vprašanja o vlogi študentov v samoupravnih organih na šoli, o poznavanju dela delegatov in delegacij, o njihovi obveščenosti in o obveščevanju baze, o pripravljenosti za sprejemanje novih obveznosti in pravic, kakor tudi o osveščenosti in o socializaciji samoupravne baze na šolah na podlagi skrbi (ali neskri) za izobraževanje delegatov in članov družbenopolitičnih organizacij, preko tega pa tudi outsiderjev.

Anketo bi naj v šolah izvedle komisije za samoupravljanje in razvoj (ali vsebinsko temu namenjene komisije), zajela pa naj bi okoli dvajset odstotkov vseh rednih študentov na mariborski univerzi. Zaradi poenotenja zahtev bi bilo verjetno pametno, da bi enako anketo izvedla tudi mladinska organizacija na ljubljanski univerzi, seveda, če jih njihova vloga v samoupravljanju na šolah ne zadovoljuje.

Mednarodna poletna šola

Lokalni komite mednarodne organizacije za izmenjavo in organiziranje praks študentov ekonomije AIESEC na VEKŠ je pripravil tudi letos program za poletno šolo pod naslovom: Novi vidiki samoupravljanja v Jugoslaviji. Šole ali kratkega tečaja o samoupravljanju se bodo udeležili študentje te organizacije z vsega sveta. Takšna oblika poletne šole se bo razvila v stalno obliko dela dopolnilne dejavnosti VEKŠ, namenska sredstva pa nameravajo predvidoma dobiti od kotizacije in namenskih sredstev (za poletne šole) pri republiški raziskovalni skupnosti.

Delovni jezik poletni šoli je angleščina, šola pa bo od 19. do 24. julija letos v prostorih VEKŠ.

Programski koncept poletne šole zajema tale tematska področja:

- pregled razvoja do samoupravljanja novejšega tipa;
- novosti samoupravljanja po novi ustavi;
- mednarodni vidik razvoja samoupravljanja;
- primerjava participacije in drugih oblik pritegovanja k sodelovanju v soddločanje s sodobnim jugoslovanskim samoupravljanjem.

V poletni šoli bodo predavali predavatelji iz vrst pedagoških delavcev VEKŠ in strokovnjaki iz prakse.

Nova učna smer na na VEKŠ

Visoka ekonomska komercialna šola je znana po tem, da sproti sledi zahtevam prakse in te zahteve nato tudi (včasih bolj ali manj) dosledno upošteva pri koncipiranju učnih programov. Tako je sedaj ustanovila novo smer: za ekonomsko analizo in planiranje. Potrebe po kadrih s tovrstnim znanjem so v naši družbi ogromne, potrebujemo okoli 2000 takih strokovnjakov.

Poleg veselja za ta študij je treba imeti raziskovalno žilico (to naj bi veljalo za vsakega mladega strokovnjaka in misleca) in dobro obvladati matematiko in statistiko, saj vse omenjeno predstavlja osnovo za razvijanje sodobnih metod načrtovanja in gospodarskega predvidevanja pri organizaciji dela v delovnih organizacijah, pa tudi širšega družbenega razvoja. Predstojnik nove smeri je dr. Tine Lah.

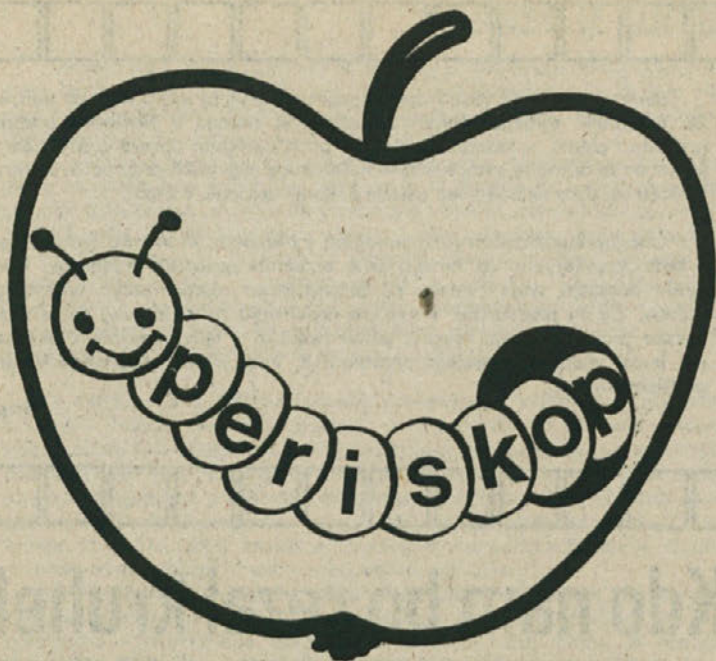
Skrb za družbeno politično izobraževanje

V letošnjem šolskem letu so člani mednarodne študentske organizacije AIESEC prvič začutili potrebo po družbenopolitičnem izobraževanju in jo kot zahtevo seveda posredovali osnovni organizaciji ZK VEKŠ. Sklenjeno je bilo, da bo vsak študent, ki se prijavi za prakso v tujini, moral v tečaj o ustavni ureditvi in vlogi družbenopolitičnih organizacij ter tudi o pomenu družbene samozaščite.

V prejšnjem letu je AIESEC izmenjal 27 praks in se nam takšna zahteva prav zaradi tega zdi dovolj tehtna, saj je tako lepo število naših študentov odšlo na prakso v tuje države in s tem v tuje družbenopolitične sisteme. Takšnih zahtev pa v preteklosti ni bilo zaradi tega, ker je AIESEC delal popolnoma odrezano od drugih študentskih organizacij, pod krinko, da ni „politična“ organizacija, kar pa je dokaj čudno, če pomislimo, da ima vsak družbeni red svojo ideologijo in s tem tudi svojo politično ekonomijo... (organizacija skrbi za izmenjavo študentov ekonomije). V letošnjem letu je na VEKŠ prijavljenih za izmenjavo 37 študentov.

Znak univerze

Razpis mariborske univerze za zaščitni emblema je končan. Delo pa je končala tudi posebna komisija, ki je ocenila prispеле elaborate. Podelila je izrogo povišano nagrado za elaborat številka 21 avtorju JOŽETU RESNIKU iz Ljubljane. Dve tretji nagradi sta bili dodeljeni elaboratu št. 16, avtor KOS VLADIMIR iz Maribora, in elaboratu številka 22, avtor IVAN DVORŽAK, prav tako iz Maribora. Nadalje je komisija sklenila, da odkupi še elaborata številka 12 in 11 avtorja IVANA DVORŽAKA in MILJANKA LICALA iz Ljubljane. Nagrade in odkupljene elaborate, vam bomo predstavili v naslednji številki.

SOCIALISTIČNA REKLAMA

Ta dni v mariborskih kinematografih pridno vrtijo reklamni film tovarna SVILANIT.

Lepa ženska, oziroma ženska s telesom, ki je vredno greha, v prvih kadrih reklamnega filma (ob sodelovanju „sentiš“ muzike) počasi slači že tako prozorno spodnje perilo in ga elegantno, ob tem pa pokaže zadnjo stran svojega telesa, spusti na tla. Ker se perilo na tleh ne ujema preveč z dolarskim ambijentom, ga livrirani služabnik skrbno pobere in odnese.

Drugi kader: vesela družina „lepih“ ljudi se predaja ugodju ob lepem, privatnem pokritem bazenu in pri slačenju (ah, ta ženska!) mora sveda pomagati služabnik. Vse okoli njih se blešči in diši po denarju — kupih denarja.

Svilanit ima po vsej verjetnosti kakšnega od bivših ali nemara sedanjih vodilnih v „tujini“, saj je kar težko verjeti, da je reklamni film posnet pri nas — ali pa, kaj če je naše samoupravljanje že omogočilo komu tako lagodno življenje: vse v marmorju, bazenček, slačipunca pa služabnik... Kdo bi to vedel — pri naši socialistični reklami?

Smučarski tečaj

Za semestralna počitnice je Katedra za telesno kulturo študentov pri mariborski univerzi organizirala dva smučarska tečaja v Mežici, tretji pa je še v zraku, ker ni dovolj prijavitelcev. Tečaja sta trajala po 7 dni, v vsakem je bilo po 35 študentov. Smučali so na Peci in imeli popust na vlečnici. Delno je krija stroške Univerze, delno štipenditorji, nekaj pa tudi študentje sami.

Predsedstvo UK ZSM za ta počitnice ni pripravilo ničesar.

KOMU MARKSIZEM

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Marksistični center pri CK ZKS, Pedagoški inštitut in Zavod SR Slovenije za šolstvo so lani priredili seminar za učitelje predmeta Samoupravljanje s temelji marksizma. V poročilu, ki so ga izdali skupno, je najbolj zanimiva postavka o pripravljenosti učiteljev na preverjanje na seminarju pridobljenega znanja. 48,7 odstotkov se jih je strinjalo s preverjanjem znanja, 18,4 odstotkov ne, preostali pa niso dali odgovora ali pa se niso mogli odločiti. Med oblikami preverjanja znanja so predlagali: 35,2 odstotka izpite, 18,9 izdelava in zagovor seminarske naloge, 29,7 pismeno pripravo učnih ur in zagovor, 5,4 odstotki pa so bili za praktični nastop. Ostali so za drugačen način preverjanja.

Kaže, da bodo ti učitelji tako resno preverjali znanje tudi pri svojih učencih — ali pa: nikoli ni dobro prehitro soditi!

MALI OGLAS

Zaradi vsesplošne stanovanjske krize in predrage postelje v študentskem domu oddava s „cimro“ vsaka pol postelje, četrt sobe in ostale „pritikline“ solidnima podnajemnikoma. Pogoji za sprejem: avto, po možnosti TV, visoka štipendija in potrdilo o hudi denarni stiski. Cenjene ponudbe pod šifro: KONTROLA ZA 400 din.

STROGOST V PRAVI MERI

Seminar za pedagoške delavce je na mariborski univerzi odlično uspel, saj je bila udeležba več kot 80 odstotna, kar se doslej še ni zgodilo. Verjetno je k temu mnogo pripomogla osebna angažiranost rektorja in pa strogo formalna pot: vabljeni so bili vsi, vsaka šola je morala dati spisek svojih pedagoških delavcev in vnaprej opravičiti tiste, ki se seminarja ne bodo mogli udeležiti, prisotnost na seminarju so preverjali sproti — skratka: odlična in učinkovita organizacija.

Pri vsem tem nas lahko moti le nekaj. Seminar, ki je bil tematsko izredno zanimiv, ni bil za študente, saj niso bili vabljeni niti najvišji študentski predstavniki, čeprav je bilo v veliki predavalnici na VEKS še dovolj prostora. Le kdaj bomo pričeli zares sodelovati?

KATEDRA OBRAZI KATEDRA OBRAZI KATEDRA

Vabimo vse mlade literate, da nam pošljejo stvaritve za našo in vašo literarno prilogo „OBRAZE“.

K prispevkom pripišite naslov, ker ga potrebujemo, za pripravo „RAZGOVORA Z MLADIMI LITERATI“.

V četrtek, 19. februarja, je bil na pobudo predsedstva RK ZSMS v Ljubljani sklican sestanek direktorjev študentskih servisov, vodij poslovalnice Mladega turista in predstavnikov OK, pri katerih te organizacije delujejo.

Razpravljali so o ureditvi statusa dejavnosti ZSMS, ki imajo značaj gospodarske dejavnosti. Na sestanku se je pokazalo, da je bilo že nujno pričeti enotno reševati ta vprašanja, saj jih je vsaka organizacija poskušala reševati po svoje tako, kot ji je najbolj ustrezalo, pri tem pa nad družbenimi interesi pogosto prevladujejo zasebni interesi posameznikov ali skupin. Zaradi številnih različnih stališč, ki so se izoblikovale v razpravi, so se udeleženci sestanka dogovorili, da se vprašanje Mladega turista in servisnih dejavnosti obravnavajo ločeno in so za izdelavo predloga rešitve teh vprašanj imenovali delovni skupini, ki se bosta sestali prihodnji teden ter izdelali predlog predsedstva RK ZSMS, ki ga bo kasneje obravnavala, nakar bodo začeli širšo akcijo za ureditev tega problema v okviru SZDL.

